

En ny fängelse- och häkteslagstiftning

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2009/10:135 En ny fängelse- och häkteslagstiftning samt sex motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen. I propositionen behandlas också Riksrevisionens styrelses framställning om Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott (2009/10:RRS21). Dessutom behandlas i betänkandet 65 motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2007–2009.

I propositionen lämnas förslag till en ny fängelse- och häkteslagstiftning. Förslagen innebär en språklig och systematisk modernisering av lagstiftningen. Bland de sakliga nyheterna i förslagen kan följande nämnas.

I syfte att minska risken för återfall i brott innebär förslaget till en ny fängeslag att verkställigheten i anstalt – med bibehållen säkerhet och utan att sätta individens eget ansvar åt sidan – ska anpassas till den intagnes individuella förutsättningar och behov. Kravet på att en individuellt utformad verkställighetsplan ska upprättas för varje intagen föreslås i enlighet härmed lagregleras.

Vidare föreslås ett nytt mer enhetligt permissionsinstitut. Det nya permissionsinstitutet innebär att en tydligare åtskillnad upprätthålls mellan permissioner som syftar till att underlätta den intagnes anpassning i samhället och permissioner som motiveras av andra, särskilt ömmande skäl. Med förslaget förtydligas också förutsättningarna för permission, och bl.a. lagregleras kravet på att den intagne normalt ska ha avtjänat en viss del av strafftiden i anstalt innan han eller hon får beviljas permission.

Förslaget till en ny fängeslag innebär också att den grundläggande principen om proportionalitet kodifieras och att Kriminalvården får nya kontrollmöjligheter. Det föreslås bl.a. att ett besök hos en intagen ska kunna äga rum i ett besöksrum som är så utformat att det omöjliggör att föremål överlämnas, t.ex. genom att besökaren och den intagne hålls åtskilda av en glasruta.

Den nya häkteslagen ska enligt förslaget så långt som möjligt utformas med fängeslagens som förebild. En nyhet i sak är att det föreslås att tingsrättens prövning av åklagarens beslut att meddela restriktioner av ett visst

slag för en häktad person ska kunna överklagas. Syftet är att garantera att restriktioner för en häktad tillgrips och bibehålls med största möjliga restriktivitet.

Justitieutskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionsyrkandena.

I Riksrevisionens styrelses framställning föreslås två tillkännagivanden till regeringen. Det första innebär att regeringen ska säkerställa att de krav på verksamhetsplanering som ställs i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt uppfylls. Enligt det andra förslaget ska regeringen ta initiativ till en översyn av befintlig lagstiftning för kommuner och landsting om krav på samverkan med Kriminalvården.

Utskottet ser allvarligt på den kritik som Riksrevisionen framför såväl när det gäller verksamhetsplanering som samverkan. Med hänvisning till att båda frågorna lyfts fram som prioriterade i propositionen samt till det arbete som pågår inom Kriminalvården föreslår utskottet dock att framställningen avslås. Utskottet kommer noga att följa frågorna.

Den nya fängelse- och häkteslagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 april 2011. Med anledning av socialförsäkringsbalkens ikraftträdande föreslås dessutom en ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar träda i kraft den 1 januari 2011.

I betänkandet finns 24 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	7
Redogörelse för ärendet	12
Ärendet och dess beredning	12
Propositionens huvudsakliga innehåll	13
Framställningens huvudsakliga innehåll	14
Utskottets överväganden	16
Behovet av ny lagstiftning	16
Propositionen	16
Motionerna	16
Utskottets ställningstagande	16
En individuellt utformad verkställighetsplan	17
Propositionen	17
Framställningen	17
Motionen	18
Utskottets ställningstagande	18
Kvinnor i kriminalvård	19
Propositionen	19
Motionerna	19
Bakgrund	20
Pågående arbete	20
Utskottets ställningstagande	21
Barnperspektiv	21
Propositionen	22
Motionerna	22
Bakgrund	22
Utskottets ställningstagande	23
Långtidsdömda	23
Propositionen	23
Motionen	24
Utskottets ställningstagande	24
Sysselsättning	24
Propositionen	24
Motionerna	25
Bakgrund	25
Utskottets ställningstagande	26
Utslussning och frågor om samverkan	27
Propositionen	27
Riksrevisionens styrelses framställning	28
Motionerna	29
Bakgrund	30
Utskottets ställningstagande	30
Incidentutredningar	32
Motionen	32
Bakgrund	32
Utskottets ställningstagande	32

Innehav av egendom	33
Propositionen	33
Motionen	33
Bakgrund	33
Utskottets ställningstagande	34
Besök och andra kontakter	34
Propositionen	34
Motionerna	34
Bakgrund	34
Utskottets ställningstagande	35
Permission	35
Propositionen	35
Motionen	36
Utskottets ställningstagande	36
Användande av elektronisk övervakning på anstalt	37
Propositionen	37
Motionerna	37
Bakgrund	37
Utskottets ställningstagande	38
Frågor om rymning m.m.	39
Motionerna	39
Bakgrund	39
Utskottets ställningstagande	40
Villkorlig frigivning	40
Motionerna	40
Bakgrund	41
Utskottets ställningstagande	41
Avtjänande av straff efter utvisning	42
Motionen	42
Bakgrund	42
Utskottets ställningstagande	42
Restriktioner för häktade	43
Häktesutredningen	43
Propositionen	43
Motionen	44
Utskottets ställningstagande	44
Villkor för underåriga i häkte m.m.	44
Propositionen	44
Motionerna	45
Bakgrund	45
Utskottets ställningstagande	45
Utbildning för kriminalvårdare	45
Motionerna	45
Bakgrund	46
Utskottets ställningstagande	46
Villkor för övervakare	46
Motionen	47
Bakgrund	47
Utskottets ställningstagande	47

Kriminalvårdens utlandsstyrka	47
Motionen	47
Bakgrund	47
Utskottets ställningstagande	48
Tillsyn över Kriminalvården	48
Motionerna	48
Bakgrund	49
Utskottets ställningstagande	49
Veckoslutfängelse	49
Motionen	49
Utskottets ställningstagande	49
Övriga lagförslag	49
Reservationer	50
1. En individuellt utformad verkställighetsplan, punkt 2 (s, v, mp)	50
2. Kvinnor i kriminalvård, punkt 3 (s, v, mp)	50
3. Särskilt stöd till kvinnor i anstalt, punkt 4 (mp)	51
4. Barnperspektiv, punkt 5 (s, v, mp)	52
5. Långtidsdömda, punkt 6 (s, v, mp)	52
6. Sysselsättning, punkt 7 (s, v, mp)	53
7. Behandlingsprogram, punkt 8 (v, mp)	54
8. Mångfald av behandlingsprogram, punkt 9 (v)	54
9. Utslussning och samverkan inför frigivning, punkt 10 (s, v, mp)	55
10. Frivård, punkt 11 (v)	56
11. Behandling efter straffets avtjänande, punkt 12 (v, mp)	57
12. Incidentutredningar, punkt 13 (mp)	57
13. Innehav av egendom, punkt 14 (s, v, mp)	58
14. Besök och andra kontakter, punkt 15 (s, v, mp)	58
15. Permission, punkt 16 (s, v, mp)	59
16. Användande av elektronisk övervakning på anstalt, punkt 17 (s, v, mp)	60
17. Villkorlig frigivning, punkt 19 (v)	60
18. Restriktioner för häktade, punkt 21 (s, v, mp)	61
19. Villkor för underåriga i häkte, punkt 22 (s, v, mp)	62
20. Förbud mot att placera barn i häkte, punkt 23 (v)	62
21. Utbildning för kriminalvårdare, punkt 24 (s, v, mp)	63
22. Villkor för övervakare, punkt 25 (v)	63
23. Kriminalvårdens utlandsstyrka, punkt 26 (s)	64
24. Tillsyn över kriminalvården, punkt 27 (s, v, mp)	64
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	66
Proposition 2009/10:135	66
Följdmotion med anledning av proposition 2009/10:135	66
Framställning 2009/10:RRS21	67
Motion från allmänna motionstiden hösten 2007	67
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	67
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	71
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	74

<i>Bilaga 3</i>	
Reservanternas lagförslag	126
<i>Bilaga 4</i>	
Reservanternas lagförslag	127
<i>Bilaga 5</i>	
Reservanternas lagförslag	128

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Behovet av ny lagstiftning

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ju394 yrkande 4 och 2009/10:Ju337 yrkande 11.

2. En individuell utformad verkställighetsplan

Riksdagen avslår framställning 2009/10:RRS21 punkt 1 och motion 2008/09:Ju379 yrkande 58.

Reservation 1 (s, v, mp)

3. Kvinnor i kriminalvård

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju378, 2009/10:Ju6 yrkande 1, 2009/10:Ju263 och 2009/10:Ju427 yrkande 29.

Reservation 2 (s, v, mp)

4. Särskilt stöd till kvinnor i anstalt

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju402 yrkandena 2 och 3, 2008/09:Ju472 yrkandena 6 och 7, 2008/09:A395 yrkande 9 och 2009/10:Ju381 yrkande 6.

Reservation 3 (mp)

5. Barnperspektiv

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju224 och 2008/09:Ju421 yrkandena 1–6.

Reservation 4 (s, v, mp)

6. Långtidsdömda

Riksdagen antar 1 kap. 7 § regeringens förslag till fängelselag. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:135 i denna del och avslår motion 2009/10:Ju6 yrkande 2.

Reservation 5 (s, v, mp)

7. Sysselsättning

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju435 yrkande 6 och 2009/10:Ju366.

Reservation 6 (s, v, mp)

8. Behandlingsprogram

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ju381 yrkande 5 och 2009/10:Ju424 yrkandena 4 och 5.

Reservation 7 (v, mp)

9. Mångfald av behandlingsprogram

Riksdagen avslår motion 2009/10:So312 yrkande 11.

Reservation 8 (v)

10. Utslusning och samverkan inför frigivning

Riksdagen avslår framställning 2009/10:RRS21 punkt 2 och motionerna 2008/09:Ju379 yrkandena 59 och 60, 2008/09:Ju387, 2008/09:Ju389, 2008/09:Ju435 yrkande 5, 2009/10:Ju261, 2009/10:Ju394, 2009/10:Ju427 yrkandena 27 och 28 samt 2009/10:So634 yrkande 2.

Reservation 9 (s, v, mp)

11. Frivård

Riksdagen avslår motion 2009/10:So312 yrkandena 9 och 10.

Reservation 10 (v)

12. Behandling efter straffets avtjänande

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju424 yrkande 6.

Reservation 11 (v, mp)

13. Incidentutredningar

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju402 yrkande 5.

Reservation 12 (mp)

14. Innehav av egendom

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju379 yrkande 69.

Reservation 13 (s, v, mp)

15. Besök och andra kontakter

Riksdagen antar

a) 7 kap. 2 § regeringens förslag till fängelselag,

b) 3 kap. 2 § regeringens förslag till häkteslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:135 i denna del och avslår motion 2009/10:Ju6 yrkande 3.

Reservation 14 (s, v, mp)

16. Permission

Riksdagen antar 10 kap. 1 § regeringens förslag till fängelselag. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:135 i denna del och avslår motion 2009/10:Ju6 yrkande 4.

Reservation 15 (s, v, mp)

17. Användande av elektronisk övervakning på anstalt

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju435 yrkande 7.

Reservation 16 (s, v, mp)

18. Frågor om rymning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju315, 2008/09:Ju366, 2008/09:Ju473, 2009/10:Ju215 och 2009/10:Ju423.

19. Villkorlig frigivning

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju333, 2008/09:Ju347, 2008/09:Ju348, 2008/09:Ju435 yrkande 1, 2008/09:Ju442, 2009/10:Ju337 yrkande 12 och 2009/10:Ju379.

Reservation 17 (v)

20. Avtjänande av straff efter utvisning

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju260.

21. Restriktioner för häktade

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju6 yrkande 5.

Reservation 18 (s, v, mp)

22. Villkor för underåriga i häkte

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju435 yrkande 4.

Reservation 19 (s, v, mp)

23. Förbud mot att placera barn i häkte

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju337 yrkande 10.

Reservation 20 (v)

24. Utbildning för kriminalvårdare

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju435 yrkande 3, 2009/10:Ju6 yrkande 6 och 2009/10:Ju430.

Reservation 21 (s, v, mp)

25. Villkor för övervakare

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju435 yrkande 8.

Reservation 22 (v)

26. Kriminalvårdens utlandsstyrka

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju263.

Reservation 23 (s)

27. Tillsyn över kriminalvården

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju379 yrkande 55, 2009/10:Ju256, 2009/10:Ju314 och 2009/10:Ju427 yrkande 26.

Reservation 24 (s, v, mp)

28. Veckoslutsfängelse

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju389.

29. Övriga lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. fängelselag,
 2. häkteslag, med den ändringen att ordet ”första” i 5 kap. 1 § tredje stycket ska bytas ut mot ”andra”,
 3. lag om ändring i brottsbalken,
 4. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
 5. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,
 6. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, med den ändringen att kommatecknet i punkten 7 utgår,
 7. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, med den ändringen att kommatecknet i punkten 7 utgår,
 8. lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.,
 9. lag om ändring i passlagen (1978:302),
 10. lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet,
 11. lag om ändring i polislagen (1984:387),
 12. lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll,
 13. lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,
 14. lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning,
 15. lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll,
 16. lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård,
 17. lag om ändring i lagen (1999:353) om rättspsykiatriskt forskningsregister,
 18. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),
 19. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) i den mån lagförslagen inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan.
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:135 i denna del.

Stockholm den 20 maj 2010

På justitieutskottets vägnar

Thomas Bodström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Thomas Bodström (s), Inger Davidson (kd), Henrik von Sydow (m), Krister Hammarbergh (m), Margareta Persson (s), Ulrika Karlsson i Uppsala (m), Johan Linander (c), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Inge Garstedt (m), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Otto von Arnold (kd), Mehmet Kaplan (mp), Anders Hansson (m) och Helena Bargholtz (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade dåvarande chefen för Justitiedepartementet i oktober 2002 en parlamentarisk kommitté med uppdrag att utarbeta ett förslag till en lag som reglerar verkställigheten av samtliga kriminalvårdspåföljder (dir. 2002:90). Kommittén skulle dels göra en översyn av kriminalvårdslagstiftningen i sak, dels se över den lagtekniska och språkliga utformningen. Syftet var att skapa en ny modern kriminalvårdslag. Kommittén, som antog namnet Kriminalvårdskommittén (Ju 2002:13), överlämnade i maj 2005 sitt betänkande Framtidens kriminalvård (SOU 2005:54). Betänkandet har remissbehandlats. En remissammansättning finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2005/5429/KRIM).

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade dåvarande chefen för Justitiedepartementet i januari 2005 en särskild utredare med uppdrag att utarbeta ett förslag till en ny häkteslag (dir. 2005:5). I likhet med Kriminalvårdskommitténs uppdrag omfattade översynen dels lagstiftningen i sak, dels den lagtekniska och språkliga utformningen. Den nya häkteslagen skulle utformas så att den kunde utgöra en del av Kriminalvårdskommitténs förslag till kriminalvårdslag. Utredningen, som antog namnet Häktesutredningen (Ju 2005:01), överlämnade i februari 2006 sitt betänkande Ny häkteslag (SOU 2006:17). Betänkandet har remissbehandlats. En remissammansättning finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2006/2565/KRIM).

I juli 2006 beslutade dåvarande chefen för Justitiedepartementet att ge en utredare i uppdrag att biträda departementet med att överväga Kriminalvårdens behov av att tillfälligt kunna förbjuda personer tillträde till ett område utanför en anstalt eller ett häkte. Promemorian Tillträdesförbud m.m. inom kriminalvården överlämnades till Justitiedepartementet i mars 2007 (Ds 2007:24). Promemorian har remissbehandlats. En remissammansättning finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2007/3744/KRIM).

Vissa delar av Kriminalvårdskommitténs förslag har redan behandlats av riksdagen. Nya regler om utslussning från anstalt och villkorlig frigivning trädde i kraft den 1 januari 2007 (prop. 2005/06:123, bet. 2005/06:JuU33, rskr. 2005/06:292). Nya och skärpta regler om bl.a. brevgranskning och innehav av tillhörigheter i anstalt trädde i kraft den 1 april 2008 (prop. 2006/07:127, bet. 2007/08:JuU6, rskr. 2007/08:129). Regeringen tar i den nu aktuella propositionen slutlig ställning till Kriminalvårdskommitténs förslag. I propositionen behandlas också Häktesutredningens förslag och de förslag som lämnas i promemorian Tillträdesförbud inom kriminalvården.

Häktesutredningen har även behandlat frågan om häkteslagens tillämplighet i fråga om en intagen som har förts över till en inrättning för psykiatrisk vård eller rättspsykiatrisk undersökning. Förhållandet mellan fängelse- och häkteslagstiftningen respektive lagen (1991:1128) om psykiatrisk

tvångsvård, lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård och, när det gäller häkteslagen, lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning kommer att behandlas inom ramen för den översyn av den psykiatriska tvångsvårdslagstiftningen som pågår (dir. 2008:93 och 2009:93). Regeringen avser att återkomma till frågan.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Lagförslagen har granskats av Lagrådet. Regeringen har i allt väsentligt följt Lagrådets synpunkter.

I betänkandet behandlar utskottet vidare Riksrevisionens styrelses framställning om Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott (2009/10:RRS21). Till grund för framställningen ligger Riksrevisionens granskning av Kriminalvårdens planering av de intagnas verkställighet samt samverkan mellan ansvariga myndigheter inför frigivningen. Resultatet av granskningen har redovisats i rapporten Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott – Verkställighetsplanering och samverkan inför de intagnas frigivning (RiR 2009:27). Riksrevisionens styrelses förslag återges i bilaga 1.

Med anledning av propositionen har sex motionsyrkanden väckts. I betänkandet behandlas också cirka 65 motionsyrkanden från de allmänna motionsperioderna 2007–2009. Det har inte väckts några motioner med anledning av Riksrevisionens styrelses framställning.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till en ny fängelse- och häkteslagstiftning. Förslagen innebär en språklig och systematisk modernisering av lagstiftningen. Bland de sakliga nyheterna i förslagen kan följande nämnas.

I syfte att minska risken för återfall i brott innebär förslaget till en ny fängeslag att verkställigheten i anstalt – med bibehållen säkerhet och utan att sätta individens eget ansvar åt sidan – ska anpassas till den intagnes individuella förutsättningar och behov. Kravet på att en individuellt utformad verkställighetsplan ska upprättas för varje intagen föreslås i enlighet härmed lagregleras.

Vidare föreslås ett nytt mer enhetligt permissionsinstitut, som innebär att en tydligare åtskillnad upprätthålls mellan permissioner som syftar till att underlätta den intagnes anpassning i samhället och permissioner som motiveras av andra, särskilt ömmande skäl. Med förslaget förtydligas också förutsättningarna för permission, och bl.a. lagregleras kravet på att den intagne normalt ska ha avtjänat en viss del av strafftiden i anstalt innan han eller hon får beviljas permission.

Förslaget till en ny fängeslag innebär också att den grundläggande principen om proportionalitet kodifieras och att Kriminalvården får nya kontrollmöjligheter. Det föreslås bl.a. att ett besök hos en intagen ska kunna äga rum i ett besöksrum som är så utformat att det omöjliggör att föremål

överlämnas, t.ex. genom att besökaren och den intagne hålls åtskilda av en glasruta. Enligt förslaget ska också en tjänsteman inom kriminalvården ges befogenhet att avvisa och avlägsna obehöriga personer.

För att säkerställa att en utvisningsdömd betalar för sin hemresa i enlighet med utlänningslagen (2005:716), föreslås att en del av den ersättning som den intagne får från Kriminalvården för utförd sysselsättning får användas för en sådan betalning.

Den nya häkteslagen ska enligt förslaget så långt som möjligt utformas med fängelselagen som förebild. En nyhet i sak är att det föreslås att tingsrättens prövning av åklagarens beslut att meddela restriktioner av ett visst slag för en häktad person ska kunna överklagas. Syftet är att garantera att restriktioner för en häktad tillgrips och bibehålls med största möjliga restriktivitet.

I propositionen föreslås också att en övervakningsnämnds beslut ska överprövas av förvaltningsrätt eller tingsrätt. Förslaget innebär att Kriminalvårdsnämnden avskaffas.

Den nya fängelse- och häkteslagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 april 2011. Med anledning av socialförsäkringsbalkens ikraftträdande föreslås dessutom en ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar träda i kraft den 1 januari 2011.

Framställningens huvudsakliga innehåll

Riksrevisionen har granskat Kriminalvårdens planering av de intagnas verkställighet samt samverkan mellan ansvariga myndigheter inför frigivningen. Resultatet av granskningen har redovisats i rapporten Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott – Verkställighetsplanering och samverkan inför de intagnas frigivning (RiR 2009:27).

Riksrevisionens granskning visar att grundläggande krav som kan ställas på Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott inte är uppfyllda. Det finns brister i såväl verkställighetsplaneringens kvalitet som samverkan för Kriminalvårdens klienter.

Trots att det finns tydliga krav på att alla klienter ska ha en verkställighetsplan har de inte det, och granskningen visar att Kriminalvården inte uppfyller de krav som ställs på klienternas verkställighetsplanering. Bristerna i planeringen gäller kvaliteten, dokumentationen och uppföljningen.

Granskningen visar att det på flera sätt är svårt att få till stånd samverkan för Kriminalvårdens klienter, detta trots att det i ett samhällsekonomiskt perspektiv finns starka skäl för samverkan. Regeringen har inte gjort tillräckligt för att underlätta samverkan för Kriminalvårdens klienter. Det handlar bl.a. om kommuners och landstings ansvar att samverka med Kriminalvården.

Styrelsen anser att regeringen bör se till att de krav på verkställighetsplanering som ställs i lagen om kriminalvård i anstalt uppfylls. Vidare bör regeringen ta initiativ till en översyn av befintlig lagstiftning för kommuner och landsting om krav på samverkan med Kriminalvården.

Utskottets överväganden

Behovet av ny lagstiftning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om en ny häkteslag med hänvisning till det lagförslag som nu läggs fram.

Propositionen

Som ovan anförts föreslår regeringen att en ny fängelselag ska ersätta lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt. Vidare föreslås att en ny häkteslag ska ersätta lagen (1976:371) om behandlingen av anhållna och häktade m.fl.

Den nya fängelselagen ska ge Kriminalvården bättre förutsättningar att – med bibehållen säkerhet och utan att sätta individens eget ansvar å sidan – förebygga återfall i brott genom att anpassa innehållet i verkställigheten till den intagnes individuella förutsättningar och behov. I enlighet härmed ska det i lagen anges såväl att de åtgärder som Kriminalvården vidtar ska vara ägnade att förebygga återfall i brott som att en individuellt utformad verkställighetsplan ska upprättas för varje intagen.

Regeringen anför att den nya fängelselagen ska kodifiera den grundläggande principen om proportionalitet och ge Kriminalvården de kontrollmöjligheter som behövs. Lagen ska vara oberoende av den nuvarande indelningen i öppna och slutna anstalter.

Såvitt gäller den föreslagna häkteslagen anför regeringen att den ska utformas med den nya fängelselagen som förebild.

Motionerna

I motion 2007/08:Ju394 (v) yrkande 4 begärs att regeringen återkommer med ett förslag till en ny häkteslag i linje med vad som föreslås i utredningen Ny häkteslag (SOU 2006:17), undantaget förslaget att införa besöksrum med glasruta. Även i motion 2009/10:Ju337 (v) yrkande 11 framförs att ett förslag till en ny häkteslag bör tas fram.

Utskottets ställningstagande

Både lagen om kriminalvård i anstalt och lagen om behandlingen av anhållna och häktade m.fl. är från 1970-talet. Författningarna har ändrats vid ett stort antal tillfällen. Förändringar har också skett i angränsande regelverk, och bl.a. har flera ändringar i påföljdssystemet gjorts. Det mot den bakgrunden funnits ett behov av att på ett genomgripande sätt se

över den lagtekniska och språkliga utformningen av regelverket för att åstadkomma en modern reglering. Även i sak har förutsättningarna ändrats, och t.ex. har andelen intagna med långa strafftider ökat. Utskottet ställer sig därför positivt till att regeringen nu lägger fram förslag till en ny fängelse- och häkteslagstiftning. Utskottet återkommer nedan till enskildheter i lagförslagen. Motionerna 2007/08:Ju394 yrkande 4 och 2009/10:Ju337 yrkande 11 avstyrks i den mån de inte är tillgodosedda.

En individuellt utformad verkställighetsplan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår Riksrevisionens styrelses framställning när det gäller frågan om verkställighetsplanering. Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ökad individualisering.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att kravet på att det för varje intagen ska upprättas en individuellt utformad verkställighetsplan lagregleras. En verkställighetsplan ska vara baserad på en sammanställning och bedömning av identifierade risker, behov och förutsättningar som har betydelse för innehållet i verkställigheten och för möjligheterna att minska risken för återfall i brott.

Regeringen gör bedömningen att Kriminalvårdskommitténs förslag om ett nivåindelad förmånssystem i lag inte bör genomföras.

Framställningen

I framställningen föreslår Riksrevisionens styrelse att riksdagen begär att regeringen säkerställer att de krav på verksamhetsplanering som ställs i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt uppfylls.

I framställningen anför det att syftet med Kriminalvårdens verkställighetsplanering är att minska risken för återfall i brott. Genom att utreda klientens behov ska rätt insats sättas in vid rätt tidpunkt till rätt klient. Trots att det finns tydliga krav på att alla klienter ska ha en verkställighetsplan har de inte det, och Riksrevisionens granskning visar att Kriminalvården inte uppfyller de krav som ställs på klienternas verkställighetsplanering. Det finns brister i såväl kvaliteten och dokumentationen som planeringen. Kriminalvårdens redovisning av andelen upprättade planer avser inte samtliga klienter som ska ha en fastställd plan.

Styrelsen anser att de brister i verksamhetsplaneringen som framkommit i granskningen visar att Kriminalvården inte bedriver denna planering effektivt. Det är därför enligt styrelsens uppfattning nödvändigt att regeringen säkerställer att verkställighetsplanering genomförs i enlighet med 1974 års lag om kriminalvård i anstalt.

Motionen

I motion 2008/09:Ju379 (s) yrkande 58 anförs att regeringen måste ta initiativ till att införa en ökad individualisering. Motionärerna anför att det med belöningar och förmåner skapas incitament för den intagne att sköta sig liksom att det leder till konsekvenser för den som missköter sig, rymmer eller på annat sätt motarbetar kriminalvårdens ambitioner.

Utskottets ställningstagande

Den intagnes verkställighet av ett fängelsestraff ska utformas så att den verkar återfallsförebyggande och så att negativa följder av frihetsberövandet motverkas, utan att för den skull den intagnes eget ansvar sätt åt sidan. Utskottet har tidigare betonat vikten av att den intagne får en individuell utformad verkställighetsplan (se bet. 2009/10:JuU1 s. 22). Först genom en individuellt utformad och väl planerad verkställighet kan verkställigheten i anstalt och utslussningen i samhället utformas på ett sätt som tillgodoser såväl samhällsskyddet och ordningen och säkerheten i anstalterna som den intagnes behov av åtgärder mot kriminalitet och missbruk. Härigenom skapas också förutsättningar för den intagne att ta en mer aktiv del i och ett ökat ansvar för arbetet med att förändra sin situation. Det är därför med tillfredsställelse som utskottet konstaterar att kravet på en individuellt utformad verkställighetsplan föreslås bli reglerat i lag. En verkställighetsplan ska, som regeringen anför, vara baserad på en sammanställning och bedömning av identifierade risker, behov och förutsättningar som har betydelse för innehållet i verkställigheten och för möjligheterna att minska risken för återfall i brott.

Utskottet ser allvarligt på den kritik som Riksrevisionens styrelse framför när det gäller brister i verksamhetsplaneringen. Genom propositionens förslag markeras emellertid betydelsen av att verkställigheten och frigivningsförberedelserna får en individuell utformning. Utskottet förutsätter vidare att Kriminalvården vidtar de åtgärder som krävs för att komma till rätta med de brister som Riksrevisionens styrelse framför. Utskottet kommer att fortsätta att följa frågorna.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det inte finns skäl att i den nya lagen införa ett nivåindelad förmånssystem. Förmånssystemet ifrågasattes av ett flertal remissinstanser, och den försöksverksamhet som regeringen gav Kriminalvården i uppdrag att genomföra visade att ett sådant system är svårgenomförbart. Utskottet vill framhålla att även utan ett nivåindelad förmånssystem kan den intagnes motivation till förändring

tas till vara genom att en positiv utveckling förstärks och uppmuntras. En intagen som är skötsam och uppvisar motivation till förändring har t.ex. goda möjligheter att få lättnader i verkställigheten vartefter den fortskrider, bl.a. genom att han eller hon placeras under allt öppnare former och slusas ut i samhället genom permission och andra särskilda utslussningsåtgärder. En intagen som stör ordningen och säkerheten i en anstalt får å andra sidan ofta vidkännas en verkställighet som utmärks av kontroll och inskränkningar i rätten till t.ex. kontakt med omvärlden och gemenskap.

Med hänvisning till det anförda bör riksdagen avslå Riksrevisionens styrelses framställning när det gäller punkt 1 och motion 2008/09:Ju379 yrkande 58.

Kvinnor i kriminalvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kvinnor i kriminalvård.

Jämför reservationerna 2 (s, v, mp) och 3 (mp).

Propositionen

Regeringen anför (s. 67) att en verkställighet med individen i fokus förutsätter att hänsyn även kan tas till att det kan finnas skillnader i förutsättningar och behov hos olika grupper av intagna. Kvinnor i anstalt är en grupp av intagna som på flera sätt har särskilda behov. Kvinnor som tas in i anstalt har ofta levt i socialt utsatta situationer och varit utsatta för olika former av övergrepp. De har ofta ett sämre stöd från anhöriga än manliga intagna samtidigt som det också är vanligare att de är ensamma vårdnadshavare. Det ankommer på Kriminalvården att utforma verkställigheten så att kvinnors särskilda behov så långt som det är möjligt kan tillgodoses under verkställigheten i anstalt och så att kvinnor ges förutsättningar till en individuellt utformad utslussning från livet i anstalt till livet i frihet. Regeringen hänvisar i detta sammanhang till vad justitieutskottet anfört i rapporten från riksdagen: Uppföljning av kvinnor intagna i kriminalvårdsanstalt (2008/09:RFR9).

Motionerna

I motion 2009/10:Ju6 (s, v, mp) yrkande 1 anförs att restriktioner eller inskränkningar för kvinnliga interner som motiveras av händelser som inträffat på anstalter för män inte ska få förekomma.

I motion 2009/10:Ju427 (s) yrkande 29 anförs att det krävs ett helhetsgrepp för att kriminalvården i alla delar ska svara mot kvinnors behov.

I motionerna 2008/09:Ju378 och 2009/10:Ju263 (båda s) krävs en strategi för genusperspektiv inom kriminalvården.

I motion 2008/09:Ju472 (mp) yrkande 6 påtalas vikten av ytterligare kunskap om kvinnor på landets anstalter, särskilt i frågor om tidigare utsatthet för sexuella övergrepp och våld. I yrkande 7 i samma motion anförs att kvinnor på anstalt bör få tillgång till stödsamtal med frivilliga och anställda på kvinnojourer. Liknande yrkanden framförs i motionerna 2008/09:Ju402 (mp) yrkandena 2 och 3, 2008/09:A395 (mp) yrkande 9 och 2009/10:Ju381 (mp) yrkande 6.

Bakgrund

Justitieutskottets uppföljningsgrupp uttalade i sin rapport Uppföljning av kvinnor intagna i anstalt (2008/09:RFR9) att det framkommit att kvinnornas situation inom kriminalvården har fått större uppmärksamhet under senare år. Flera betydelsefulla steg hade tagits för att åstadkomma en bättre anpassning av kriminalvården till de intagna kvinnornas behov. Enligt uppföljningsgruppens uppfattning var dessa insatser emellertid inte tillräckliga. Dessutom krävdes enligt gruppens mening ett helhetsgrepp för att kriminalvården i alla delar ska kunna svara mot kvinnors behov. En för kvinnor bättre anpassad kriminalvård kräver att frågan om kvinnornas situation ges ännu högre prioritet än vad som hittills skett. Vidare framgick av rapporten att många av de intagna kvinnorna har utsatts för fysiska, psykiska eller sexuella övergrepp och att den fysiska och psykiska hälsan hos många är dålig. När det gällde säkerhet på anstalt anförde gruppen vidare att insatserna alltid måste ställas i relation till de inskränkningar som de medför för de intagna kvinnorna som grupp och på individnivå. Säkerhetsbetingade åtgärder får aldrig bli större än vad som är nödvändigt på respektive anstalt eller avdelning och heller inte för den enskilde, anförde gruppen. Justitieutskottet har ställt sig bakom uppföljningsgruppens rapport.

Pågående arbete

Av Kriminalvårdens regleringsbrev för 2010 framgår att Kriminalvården ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att tillgodose intagna kvinnors behov. Av redovisningen ska särskilt framgå:

- insatser för att bryta häktade kvinnors isolering
- åtgärder som vidtas under verkställigheten, av Kriminalvården enskilt eller i samverkan med andra, för att förbättra dömda kvinnors förutsättningar på arbetsmarknaden
- omfattningen av programverksamhet som är anpassad till kvinnors behov
- omfattningen av utslussplatser som är anpassade till kvinnors behov.

Regeringen har den 11 september 2008 beslutat att ge Kriminalvården i uppdrag att genomföra en försöksverksamhet riktad till kvinnor som varit utsatta för människohandel eller befunnit sig i prostitution. Försöksverksamheten ska pågå under tiden 2008–2010. Av den handlingsplan som Krimi-

nalvården utarbetat (dnr 11 2009-001340) med anledning av uppdraget framgår att målgruppen för försöksverksamheten är kvinnor som befunnit sig i prostitution och människohandel eller som av andra orsaker kan betraktas som brottsoffer eller genom sin utsatthet upplevt traumatiska händelser. Försöksverksamheten kommer att innefatta bl.a. terapeutisk bearbetning av traumatiska upplevelser, utveckling av påverkansprogram riktade mot kvinnor och förbättrade utslussningsmöjligheter. Särskild uppmärksamhet kommer att riktas mot kvinnors hälsa och utveckling av nätverksarbete. Uppdraget har delredovisats till regeringen den 19 oktober 2009. Enligt delredovisningen har projektledningen bl.a. besökt samtliga kvinnoanstalter och intervjuat chefer och personal som har olika uppdrag enligt handlingsplanen. Vidare framgår av delredovisningen att de flesta intagna känner till försöksverksamheten redan innan de kommit till anstalterna och att många frågar efter vilka stödande åtgärder de kan få möjlighet att delta i. För uppföljning av projektet kommer en enkät att genomföras. En slutredovisning av försöksverksamheten ska lämnas till Regeringskansliet senast den 1 april 2011.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare gett uttryck för i sitt uppföljningsarbete är kvinnor i anstalt en grupp av intagna som på flera sätt har särskilda behov. Som regeringen påpekar är det Kriminalvårdens ansvar att utforma verkställigheten så att kvinnors särskilda behov så långt som det är möjligt kan tillgodoses under verkställigheten i anstalt och att kvinnor ges förutsättningar till en individuellt utformad utslussning från livet i anstalt till livet i frihet. Såvitt gäller frågan om säkerhetsbetingade åtgärder vidhåller utskottet sin inställning att insatserna alltid måste ställas i relation till de inskränkningar som de medför. Åtgärderna får aldrig bli större än vad som är nödvändigt på respektive anstalt eller avdelning och heller inte för den enskilde.

Utskottet kan konstatera att Kriminalvården arbetar aktivt med frågorna om kvinnors särskilda behov. Det saknas därför anledning för riksdagen att ta något initiativ. Utskottet avstyrker samtliga motioner som behandlas i detta avsnitt i den mån de inte är tillgodosedda med det anförda.

Barnperspektiv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om barnperspektiv.

Jämför reservation 4 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen anför (s. 67) att en central målsättning för regeringens politik för barn och unga är att ett barnperspektiv, utifrån andan och intentionerna i konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen), ska genomsyra alla åtgärder som rör barn. Kriminalvården ska särskilt uppmärksamma ett barns behov och rättigheter i sin egenskap av nära anhörig till en intagen. Det kan avse såväl behovet hos ett barn av att upprätthålla kontakt med en förälder som är frihetsberövad som behovet av att ingripa till skydd för ett barn. Regeringen påpekar att det följer av 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) att kriminalvårdspersonal är skyldig att till socialtjänsten lämna uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd.

Motionerna

I motion 2008/09:Ju224 (m) framhålls vikten av ett ökat barnperspektiv inom kriminalvården.

I motion 2008/09:Ju421 (s) yrkande 1 framhålls att alla häkten och anstalter ska ha särskilt utbildad personal som närvarar vid barns besök och att personalen ska informeras om att de har en anmälningsskyldighet enligt socialtjänstlagen om de får reda på att ett barn far illa. I motionen anföras i yrkande 2 vidare att Kriminalvården bör åläggas en skyldighet att ordna besöksrum för barn på samtliga anstalter och häkten. I yrkandena 3 och 4 anföras att intagna bör ges möjlighet att ringa till barnet ett visst antal gånger i veckan om det bedöms vara det bästa för barnet samt att barn till intagna bör ges möjlighet att dagligen komma i kontakt med sin förälder. Enligt yrkande 5 bör det utarbetas ett nationellt program i syfte att stärka samarbete mellan kriminalvård och socialtjänst för att stödja barn med frihetsberövade föräldrar. I yrkande 6 framförs att det bör bli möjligt att utifrån barnets behov bevilja permissioner vid exempelvis skolavslutningar och födelsedagar.

Bakgrund

Från Justitiedepartementet har inhämtats att det finns barnombud vid varje verksamhetsställe (dvs. anstalt, häkte och frivård). Vidare erbjuds föräldrabildning på de flesta av landets anstalter. Barnombudsmannen samverkar sedan flera år med Kriminalvården i fråga om utbildningar för personal.

Av 1 kap. 5 § Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd för verkställighet i anstalt (KVFS 2009:4) framgår att en intagen vid inskrivningen ska tillfrågas om han eller hon har barn och om han eller hon har vårdnaden om ett eller flera barn. Vidare anges i de allmänna råd som anknyter till bestämmelsen att Kriminalvården enligt socialtjänstlagen är skyldig att genast anmäla till socialnämnden i barnets hemkommun om Kriminalvården i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att social-

nämnden behöver ingripa till ett barns skydd samt att detta även gäller anställda inom Kriminalvården. I de allmänna råden anges att all aktuell personal måste känna till när och hur en anmälan ska göras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har förståelse för flera av de synpunkter som framförs i motion 2008/09:Ju421. Utskottet vill därför framhålla att i likhet med regeringen anser utskottet att ett barnperspektiv, såsom det kommer till uttryck i barnkonventionen, ska genomsyra alla åtgärder som rör barn. Kriminalvården ska särskilt uppmärksamma ett barns behov och rättigheter i sin egenskap av nära anhörig till en intagen.

Det är vidare med tillfredsställelse som utskottet konstaterar att Kriminalvården arbetar aktivt med att på olika sätt införliva ett barnperspektiv i myndighetens verksamhet, t.ex. genom ett införande av barnombud och föräldrautbildning. Utskottet ser det vidare som en självklarhet att anställda vid Kriminalvården är informerade om sin lagstadgade skyldighet att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd.

Sammanfattningsvis ser utskottet inte någon anledning för riksdagen att ta något initiativ med anledning av de motioner som behandlas i detta avsnitt. Motionerna avstyrks i den mån de inte är tillgodosedda med det anförda.

Långtidsdömda

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om särskilda villkor för en intagen som avtjänar fängelse i lägst fyra år och avslår en motion med begäran att de särskilda villkoren ska tas bort.

Jämför reservation 5 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen anför (s. 73) att kravet på beslut om särskilda villkor för långtidsdömda bör behållas. De särskilda villkoren sätter den yttre ramen för en intagens verkställighet vad gäller säkerhet, t.ex. under vilken grad av övervakning och kontroll den intagne ska placeras, vid vilken tidpunkt den intagne tidigast kan beviljas permission och i vilken form han eller hon kan medges en särskild utslusningsåtgärd. Genom regleringen i 1 kap. 7 § i förslaget till en ny fängelselag markeras att Kriminalvården ska fästa särskilt avseende vid kravet på samhällsskydd när det gäller en intagen som har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet, vilket bl.a. har betydelse för

allmänhetens förtroende för Kriminalvårdens verksamhet. Ett beslut om särskilda villkor ger även den intagne en möjlighet till en mer förutsägbar inriktning av verkställighetens innehåll. Det ska dock införas ett undantag: sådana villkor ska i ett enskilt fall inte behöva beslutas om det är uppenbart obehövt.

Motionen

I motion 2009/10:Ju6 (s, v, mp) yrkande 2 begärs att de särskilda villkoren för långtidsdömda tas bort. Motionärerna anför att särskilda säkerhetsvillkor ska ställas upp efter en individuell bedömning och att det inte behövs särskilda regler grundade på strafftider.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att kravet på beslut om särskilda villkor för långtidsdömda ska behållas. Som regeringen anför i propositionen markeras att Kriminalvården ska fästa särskilt avseende vid kravet på samhällsskydd när det gäller en intagen som har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. Ett beslut om särskilda villkor ger även den intagne en möjlighet till en mer förutsägbar inriktning av verkställighetens innehåll. Utskottet ställer sig även bakom det förslag till undantag som regeringen lämnar i propositionen. Riksdagen bör således anta 1 kap. 7 § förslaget till fängelselag och avslå motionsyrkandet.

Sysselsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. utbildning och behandlingsprogram.

Jämför reservationerna 6 (s, v, mp), 7 (v, mp) och 8 (v).

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen (s. 76) att reglerna om den intagnes rätt till sysselsättning behålls i huvudsak oförändrade. Således föreslås att en intagen ska ges möjlighet till sysselsättning i form av arbete, utbildning, brotts- och missbruksrelaterad programverksamhet eller annan strukturerad verksamhet.

Regeringen föreslår vidare att den nuvarande sysselsättningsplikten ska bestå. En intagen ska dock inte kunna åläggas att underkasta sig behandling av medicinsk karaktär.

Motionerna

I motion 2009/10:Ju366 (s) anförs att det vid landets kriminalvårdsanstalter bör finnas möjlighet att studera och genomgå yrkesutbildning.

I motion 2008/09:Ju435 (v) yrkande 6 anförs att fler intagna inom kriminalvården bör erbjudas kvalificerad yrkesutbildning.

I motion 2009/10:Ju381 (mp) yrkande 5 begärs att Kriminalvården ska utveckla obligatoriska behandlingsprogram för män som begått vålds- och sexualbrott.

I motion 2009/10:Ju424 (mp, c, fp, kd, v, m) yrkandena 4 och 5 hävdar motionärerna att det behövs insatser inom Kriminalvården för att fler intagna som dömts för sexualbrott mot barn ska genomgå behandling.

I motion 2009/10:So312 (v) yrkande 11 anförs att det behövs en mångfald av behandlingsprogram inom kriminalvården och att behandlingsarbete på anstalter i högre grad ska omfattas av en helhetssyn på individens sociala situation.

Bakgrund

Regeringen underströk i budgetpropositionen för 2010 vikten av sysselsättning under verkställigheten (prop. 2009/10:1 utg.omr. 4 s. 32). En ordnad sysselsättning under verkställigheten är enligt regeringen väsentlig i arbetet med att återanpassa och slussa ut klienterna till ett liv i frihet. Arbetslinjen, som är ett övergripande mål för regeringens politik, ska också omfatta dem som verkställer en påföljd. Det är därför angeläget att arbetsdrift och utbildningsverksamhet blir föremål för fortsatt prioritering, bl.a genom en förstärkt och utvecklad samverkan mellan Kriminalvården, Arbetsförmedlingen och andra aktörer på arbetsmarknaden, anförde regeringen. Utskottet hade inget att invända mot regeringens bedömningar i denna del (bet. 2009/10:JuU1 s. 22).

Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2009 (s. 8) framgår att sysselsättningsgraden (utnyttjad tid i förhållande till tillgänglig tid) minskade något under 2009 till 78 %. Minskningen kan enligt Kriminalvården delvis förklaras av en nedgång i arbetsdriften, som påverkats av lågkonjunkturen och finanskrisen.

Av årsredovisningen framgår vidare (s. 8) att det 2009 bedrevs 13 ackrediterade brotts- och missbruksprogram inom områdena allmän kriminalitet, våldsbrottslighet, våld i nära relationer, aggressionshantering, drogmissbruk och sexualbrottslighet. Programmen är prövade, godkända och ackrediterade av en vetenskaplig panel. Deltagandet i brotts- och missbruksprogrammen har enligt Kriminalvården aldrig tidigare varit så högt. Under 2009 fullföljde 5 220 klienter brotts- och missbruksprogram i anstalt. Inom frivården fullföljde sammanlagt 3 466 klienter brotts- och missbruksprogram.

Vad gäller klientutbildning framgår av årsredovisningen (s. 8) att Kriminalvården bedriver utbildning inom ramen för lärcentrum, med egna anställda lärare och rektorer. Utbildningen omfattar dels allmän teoretisk

utbildning (svenska för invandrare, vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå samt läs- och skrivträning) som står under Skolinspektionens tillsyn, dels yrkesinriktad utbildning (framför allt i samverkan med Arbetsförmedlingen men också med egen finansiering). De klienter som har kort tidigare utbildning prioriteras (maximalt 1–9 års skolgång). Högskoleutbildning sker i mån av resurser på distans mot berörd högskola eller berört universitet. Under 2009 utfärdades 1 775 betyg till 1 060 klienter, vilket är den högsta siffran någonsin.

Arbetsdrift finns enligt årsredovisningen (s. 8) på samtliga anstalter och i viss mån även på häktena. Verksamhet finns inom bl.a. verkstadsindustri, träindustri, jord- och skogsbruk samt montering och förpackning. Arbetsdriften samordnas så långt det är möjligt med den arbetsmarknadsutbildning som finansieras av och planeras i nära samverkan med Arbetsförmedlingen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad regeringen anför om att det är angeläget att verkställighetstiden tas till vara på ett meningsfullt sätt som är ägnat att motverka återfall i brott. Många av de intagna har en bristande kompetens vad gäller arbetslivserfarenhet, grundläggande utbildning och förmågan att socialt anpassa sig till ett liv utan kriminalitet. En strukturerad och målinriktad sysselsättning under verkställigheten utgör därför ett nödvändigt och väsentligt inslag i arbetet med att återanpassa och slussa ut den intagne till ett liv i frihet. Deltagande i arbetsdrift och annan sysselsättning motverkar också passivitet och andra negativa följder av ett frihetsberövande. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att arbetslinjen ska gälla även inom kriminalvården. Det är därför angeläget att arbetsdrift och utbildningsverksamhet blir föremål för fortsatt prioritering, bl.a. genom en förstärkt och utvecklad samverkan mellan Kriminalvården, Arbetsförmedlingen och andra aktörer på arbetsmarknaden. Det är också angeläget att de intagna kan erbjudas möjlighet att studera samt att delta i brotts- och missbruksrelaterade program.

När det gäller frågan om obligatoriska behandlingsprogram för den som dömts för vålds- eller sexualbrott är utskottet inte berett att för närvarande föreslå en sådan förändring av lagstiftningen.

Av Kriminalvårdens uppgifter i årsredovisningen framgår att arbetsdrift finns vid samtliga anstalter samt att deltagandet i brotts- och missbruksprogram och utbildning är högre än tidigare. Utskottet ser positivt på dessa omständigheter och utgår från att Kriminalvården fortsätter sina ansträngningar på området.

Riksdagen bör sammanfattningsvis inte ta något initiativ med anledning av motionerna 2008/09:Ju435 yrkande 6, 2009/10:Ju366, 2009/10:Ju381 yrkande 5, 2009/10:Ju424 yrkande 4 och 5 eller 2009/10:So312 yrkande 11.

Utslussning och frågor om samverkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår Riksrevisionens styrelses framställning när det gäller samverkan med andra myndigheter samt motionsyrkanden om samverkan och utslussning.

Jämför reservationerna 9 (s, v, mp), 10 (v) och 11 (v, mp).

Propositionen

Kriminalvårdens samverkan med andra

Regeringen anför i propositionen (s. 64) att ett effektivt återfallsförebyggande arbete och meningsfulla frigivningsförberedelser förutsätter en målinriktad och effektiv samverkan mellan Kriminalvården och berörda myndigheter, framför allt socialtjänsten, hälso- och sjukvården, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Kriminalvårdens ansvar är således att i samverkan med andra myndigheter, utan att i det enskilda fallet sätta den intagnes eget ansvar åt sidan, aktivt verka för att den intagnes behov identifieras och, så långt som det är möjligt, tillgodoses. I ansvaret ingår att förmedla och stödja kontakter mellan de intagna och berörda myndigheter. Däremot är Kriminalvårdens ansvar för att tillgodose de intagnas behov av stöd- och vårdinsatser begränsat av den s.k. normaliseringsprincipen (prop. 1973:1 bil. 4 s. 90 och 1974:20 s. 85, 117 och 150). Denna princip – som enligt regeringen även fortsättningsvis bör vara vägledande vid ansvarsfördelningen – innebär att det är de ordinarie myndigheterna som primärt ansvarar för de intagnas behov av t.ex. sysselsättningsfrämjande åtgärder och hälso- och sjukvård. Endast i de fall där den intagne omhändertagits på ett sådant sätt att det förhindrar andra myndigheters medverkan eller där stödinsatserna uteslutande har sin grund i Kriminalvårdens uppdrag bör det vara motiverat att göra avsteg från denna princip.

Enligt regeringen är Kriminalvårdens skyldighet att samverka med andra myndigheter av sådan vikt att den även fortsättningsvis bör framgå av lag.

Regeringen pekar också på att det, vid sidan av myndighetssamverkan, är viktigt att Kriminalvården samverkar med organisationer i den ideella sektorn, näringslivet och andra resurser i det omgivande samhället.

Utslussningsåtgärder

I propositionen föreslår regeringen att de nuvarande bestämmelserna om särskilda utslussningsåtgärder överförs oförändrade till den nya lagen. De utslussningsåtgärder som kan beviljas en intagen är således frigång, vårdvistelse, vistelse i halvvägshus och utökad frigång. I propositionen föreslås vidare att bestämmelserna om villkor och föreskrifter i samband med utslussning ska överföras i huvudsak oförändrade till den nya lagen. Såle-

des föreslås att ett tillstånd till en utslussningsåtgärd ska förenas med de villkor som behövs för att syftet med åtgärden ska uppnås eller för att Kriminalvården ska kunna utöva nödvändig kontroll. Enligt propositionen (s. 168) kan villkor t.ex. avse förbud mot att vistas inom eller utanför ett visst geografiskt område och förbud mot att ta kontakt med en viss person. Elektroniska hjälpmedel får användas för att kontrollera meddelade villkor.

Riksrevisionens styrelses framställning

Riksrevisionens styrelse föreslår att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till en översyn av befintlig lagstiftning för kommuner och landsting om krav på samverkan med Kriminalvården.

Riksrevisionen anför sammanfattningsvis att samverkan inför klienternas frigivning genomförs på ett sådant sätt att klienter inte får samma möjligheter till stöd i alla delar av landet. De insatser som regeringen och ansvariga myndigheter gjort för samverkan är inte tillräckliga.

Enligt Riksrevisionens granskning saknas det i stor utsträckning strukturer för samverkan kring Kriminalvårdens klienter. Kriminalvården uttrycker också att samverkansaktörerna i många fall inte vill ha sådana strukturer. Resultatet av detta blir att samverkan i dag i hög grad är personberoende och sårbar. Det kan också innebära att klienter med liknande behov behandlas olika beroende på hur samverkan fungerar. Riksrevisionen menar därför att regeringen har ett ansvar att tydliggöra kraven på samverkansaktörerna att samverka för Kriminalvårdens klienter.

Kriminalvården har ett ansvar att vara drivande när det gäller att utveckla former för samarbete med andra huvudmän. Riksrevisionen anser att detta är viktigt för att minska personberoendet och säkerställa likabehandling.

Riksrevisionen pekar på att regeringen har tillsatt en utredning för översyn av missbruks- och beroendevården (dir. 2008:48). Utredaren ska bl.a. belysa kriminalvårdens roll så att möjligheterna till samverkan med huvudmännen inom missbruksvården ska stärkas för att ge en bra behandling till patienterna. Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2010. Riksrevisionen anser att utredningen har en viktig roll i fråga om att fånga upp och utreda möjligheterna att förbättra förutsättningarna för samverkan.

Riksrevisionen pekar vidare på att regeringen i budgetpropositioner betonar betydelsen av samverkan mellan kriminalvård, arbetsförmedling och socialtjänst samt hälso- och sjukvård för Kriminalvårdens klienter. Det är dock endast Kriminalvården som har ett utpekat ansvar för att samverkan för Kriminalvårdens klienter kommer till stånd.

Riksrevisionen anser att regeringen inte gjort tillräckligt för att underlätta samverkan för Kriminalvårdens klienter. Det handlar bl.a. om kommuners och landstings ansvar att samverka med Kriminalvården.

Kriminalvårdens ledning har enligt Riksrevisionen inte varit tillräckligt tydlig i sin styrning av myndighetens samverkan med andra aktörer. Det saknas riktlinjer samtidigt som chefer och personal i den operativa verksamheten upplever att det är otydligt vad de förväntas göra. Kriminalvården följer vidare inte upp samverkan systematiskt, vilket gör att ledningen saknar överblick och underlag för sin styrning.

Varken Kriminalvården eller Arbetsförmedlingen har följt upp de lokala överenskommelserna mellan myndigheterna och har således ingen tillförlitlig överblick över hur samverkan fungerar, anför Riksrevisionen. Den bristande uppföljningen är problematisk för myndigheternas styrning och återrapportering. Myndigheterna avser att börja följa upp både överenskommelserna och ett av samverkansprojekten, något som Riksrevisionen anser vara av stor vikt.

Motionerna

I motion 2008/09:Ju379 (s) yrkande 59 framförs att antalet intagna i halv-väggshus måste öka. Ett liknande yrkande framförs i motion 2009/10:Ju427 (s) yrkande 27.

I motion 2009/10:Ju427 (s) yrkande 28 framförs att det bör utredas hur alla de resurser som finns inom bl.a. missbrukarvården, socialtjänsten och Arbetsförmedlingen kan samordnas på ett bättre sätt för att ge varje enskild individ ett relevant stöd i samband med frigivningen, en s.k. utslussningspeng. Ett liknande yrkande framförs i motion 2008/09:Ju379 (s) yrkande 60.

I motion 2009/10:Ju261 (s) framförs att det bör göras en översyn av stödet till ideella organisationer som arbetar med eftervård och utslussning från kriminalvården.

I motion 2008/09:Ju387 (m) anförs att resursutnyttjandet av den kompetens som finns inom frivården borde ses över för att komma till bättre nytta.

Enligt motion 2008/09:Ju389 (fp) bör regeringen ta initiativ till att utveckla användningen av fotboja inom kriminalvården. Motionären anför att fotboja med s.k. GPS också borde kunna användas i större utsträckning inom frivården samt vid frigång för potentiellt farliga personer.

I motion 2009/10:Ju394 (kd) anförs att regeringen bör överväga hur staten kan ta över betalningsansvaret för placeringar på behandlingshem även efter villkorlig frigivning.

I motion 2009/10:So634 (kd) yrkande 2 påpekas behovet av att mer aktivt än hittills beakta de neuropsykiatriska funktionsnedsättningarna, främst adhd, i frågor som bl.a. rör kriminalvårdspolitik.

I motion 2008/09:Ju435 (v) yrkande 5 betonas vikten av att verksamheterna Krami och Moa fördjupas.

I motion 2009/10:So312 (v) yrkande 9 anförs att fler bör ges möjlighet till kontraktsvård och vårdvistelse. I yrkande 10 anförs att frivården bör få del av Kriminalvårdens särskilda narkotikasatsning.

I motion 2009/10:Ju424 (mp, c, fp, kd, v, m) yrkande 6 understryks vikten av att myndigheterna samarbetar så att behandlingen av intagna som dömts för sexualbrott mot barn kan slutföras efter avtjänat straff.

Bakgrund

Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2009 framgår (s. 8) att under 2009 har totalt 1 911 utslussningsåtgärder inletts, vilket är en ökning jämfört med föregående år. Ökningen har framför allt skett i form av utökad frigång och halvvägshusvistelser, medan frigång enligt 55 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt har minskat. Av årsredovisningen framgår vidare (s. 20) att under 2009 påbörjade 100 män och 2 kvinnor utslussningsåtgärder genom vistelse i halvvägshus. Motsvarande siffror för 2008 var 76 respektive 0.

Från Kriminalvården har inhämtats att frivården arbetar med missbruksprogram (individuellt och i grupp) och samverkar med andra myndigheter och organisationer. På större frivårdsenheter finns det specialiserade handläggare som arbetar med narkotikamissbrukare. Under de senaste åren har frivården utarbetat avtal med kommuner om fortsatt vård för intagna som söker vård i slutet av sitt straff.

Från Kriminalvården har också inhämtats att Krami är en verksamhet där Kriminalvården, Arbetsförmedlingen och kommunen (främst socialtjänsten) samverkar, och målet är att de klienter som skrivs in ska få ett arbete.

Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2009 (s. 68) framgår att följande orter har haft Kramiverksamhet under 2009: Eskilstuna, Göteborg, Malmö, Nyköping, Stockholm, Umeå, Uppsala, Västerås, Halmstad och Helsingborg. Krami/Moa, för enbart kvinnor, finns i Stockholm och Malmö. Krami har förts in som en del i överenskommelsen mellan Arbetsförmedlingen och Kriminalvården 2008, och som ett första led i samarbetet har policydokument tagits fram under 2009. Policyn gäller för de två statliga myndigheterna, och ett samarbete har inletts med Sveriges Kommuner och Landsting för att underlätta ett införande av samma regelverk hos deltagande kommuner.

Kriminalvården har haft i uppdrag från regeringen att redovisa en bedömning av i vilken omfattning psykiskt störda klienter förekommer i anstalt respektive frivård samt vilka särskilda åtgärder som vidtas för denna grupp. Kriminalvården redovisar i årsredovisningen (s. 54–55) att upp till 30 % av de intagna inom Kriminalvården beräknas ha neuropsykiatriska funktionshinder, främst adhd.

Utskottets ställningstagande

Kriminalvårdens verksamhet kan inte ses som en isolerad del av samhället. Utskottet vill i likhet med regeringen understryka att ett effektivt återfallsförebyggande arbete och meningsfulla frigivningsförberedelser förutsätter en målinriktad och effektiv samverkan mellan Kriminalvården och berörda

myndigheter, framför allt socialtjänsten, hälso- och sjukvården, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Även utskottet anser att Kriminalvårdens skyldighet att samverka med andra myndigheter är av sådan vikt att den också i fortsättningen ska vara lagreglerad. Utskottet vill i detta sammanhang, liksom regeringen, framhålla att det är viktigt att Kriminalvården samverkar med organisationer i den ideella sektorn, näringslivet och andra resurser i det omgivande samhället.

Kriminalvårdens samverkan med andra myndigheter och organisationer är således mycket angelägen. Utskottet ser därför allvarligt på de brister som Riksrevisionens styrelse pekar på i sin framställning. Utan en fungerande verkställighetsplanering saknas förutsättningar för en fungerande samverkan utifrån individens behov. Som tidigare påpekats ser utskottet positivt på att kravet på en individuellt utformad verkställighetsplan lagregleras. Det är givetvis oacceptabelt om klienter med liknande behov behandlas olika beroende på hur samverkan fungerar. Utskottet utgår från att regeringen vidtar de åtgärder som krävs för att komma till rätta med problemen samt att regeringen, senast i samband med budgetpropositionen för 2011, återrapporterar till riksdagen vilka åtgärder som vidtagits. Enligt utskottets uppfattning behövs det därför inte något tillkännagivande från riksdagens sida. Utskottet kommer dock att följa frågan noga.

Utskottet vill i sammanhanget påpeka att det pågår en översyn av den psykiatriska tvångsvårdslagstiftningen (dir. 2008:93, 2009:93). I direktiven anförs bl.a. att det inom Kriminalvården i vissa fall kan förutses uppstå ett akut behov av psykiatrisk tvångsvård, som behöver tillgodoses innan patienten kan föras över till vård som ges av landstinget. Utredaren ska bl.a. analysera lämpligheten och behovet av att i sådana och liknande undantagsfall kunna bedriva psykiatrisk tvångsvård inom Kriminalvården och hur det behovet kan förväntas påverkas av att rättspsykiatrisk vård utmönstras som straffrättslig påföljd. Vidare pågår en översyn av missbruks- och beroendevården (dir. 2008:48). Av utredningens direktiv framgår bl.a. att utredaren ska belysa Kriminalvårdens roll och möjlighet att i samverkan med huvudmännen inom missbruks- och beroendevården kunna stärka samarbetet för att klienterna ska erbjudas en adekvat behandling.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att antalet utslusningsåtgärder ökat under 2009. Utskottet ser positivt på detta och förutsätter att Kriminalvården fortsätter arbetet med att erbjuda de intagna lämpliga utslusningsåtgärder.

Av Kriminalvårdens årsredovisning framgår att upp till 30 % av de intagna inom Kriminalvården beräknas ha neuropsykiatriska funktionshinder, främst adhd. Utskottet utgår från att Kriminalvården i samverkan med kommuner och landsting, med den begränsning som den ovan nämnda s.k. normaliseringsprincipen innebär, aktivt verkar för att de intagnas behov i dessa avseenden identifieras och, så långt det är möjligt, tillgodoses.

Sammanfattningsvis föreslår utskottet att riksdagen avslår Riksrevisions styrelses framställning i den del som nu har behandlats. Riksdagen bör även avslå de motioner som behandlats i detta avsnitt.

Incidentutredningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en enhet för incidentutredningar.

Jämför reservation 12 (mp).

Motionen

I motion 2008/09:Ju402 (mp) yrkande 5 anförs att Kriminalvården bör införa en självständig enhet som genomför incidentutredningar vid t.ex. självmord.

Bakgrund

Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2009 (s. 9) framgår följande när det gäller det självmordsförebyggande arbetet.

Kriminalvården följer löpande upp antalet allvarliga incidenter på såväl häkte och anstalt som inom frivården och transporttjänsten. Som en allvarlig incident räknas bland annat suicider och suicidförsök, där Kriminalvården arbetat mycket aktivt de senaste åren och där antalet minskade under 2009. Personalen utbildas inom detta område och hjärt- och lungräddning ska övas regelbundet. Under 2009 försågs samtliga häkten och anstalter med hjärtstartare. På samtliga häkten – och även på anstalter – finns också särskilda verktyg för att snabbt kunna avbryta pågående hängningsförsök. Allvarliga självmordsincidenter är just försök till hängning. På storstadshäktena pågår ett försök med häkteskoordinatorer, med syfte att utveckla arbetet med att förebygga och förhindra suicid och självskadande handlingar på häkte. Koordinatören bedriver en uppsökande verksamhet och ska aktivt medverka i planering, ledning och uppföljning av häktets suicidpreventiva arbete och självskadande handlingar i enlighet med beslutade riktlinjer och instruktioner. Den nyinrättade funktionen ska också vara en informationsbrygga mellan kriminalvårdare och sjukvårdspersonal. Försöket kommer att utvärderas 2010.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill betona att det självmordsförebyggande arbetet är ytterst angeläget. Utskottet kan konstatera att Kriminalvården under de senaste åren vidtagit ett flertal åtgärder i syfte att minska antalet självmord och självmordsförsök. Utskottet utgår från att Kriminalvården även i fortsättningen kommer att arbeta aktivt med frågan. Utskottet är inte berett att förorda

införandet av en självständig enhet för incidentutredningar. Något initiativ från riksdagen är därför inte nödvändigt. Motion 2008/09:Ju402 yrkande 5 avstyrks.

Innehav av egendom

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om innehav av personlig egendom.

Jämför reservation 13 (s, v, mp).

Propositionen

I propositionen (s. 60 f.) föreslås att en intagen får ta emot och inneha böcker, tidskrifter och tidningar, dock inte sådana som kan äventyra ordningen eller säkerheten eller antas motverka den behandling som han eller hon genomgår. I övrigt får en intagen ta emot och inneha de personliga tillhörigheter som är motiverade med hänsyn till att verkställigheten ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt. Bestämmelsen motsvarar i sak den nu gällande regleringen i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Motionen

I motion 2008/09:Ju379 (s) yrkande 69 anføres att den lagändring som trädde i kraft 2008, och som innebär inskränkningar i intagnas rätt till innehav av personlig egendom, inte står i överensstämmelse med regeringsformen.

Bakgrund

Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 april 2008 infördes nya bestämmelser om bl.a. intagnas rätt att inneha personlig egendom (prop. 2006/07:127, bet. 2007/08:JuU6). Reglerna innebär att en intagen får ta emot och inneha böcker, tidskrifter och tidningar, dock inte sådana som kan äventyra ordningen eller säkerheten eller antas motverka den behandling som han eller hon genomgår. I övrigt får en intagen ta emot och inneha de personliga tillhörigheter som är motiverade med hänsyn till att verkställigheten ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt.

Utskottets ställningstagande

I samband med införandet av den nu aktuella bestämmelsen anförde justitiekottet, som inhämtat yttrande från konstitutionsutskottet, att det ansåg att lagförslaget var ändamålsenligt och väl avvägt (se bet. 2007/08:JuU6 s. 13). Justitiekottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker motionsyrkandet.

Besök och andra kontakter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om att ett besök hos en intagen i fängelse eller häkte ska, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, få kontrolleras genom att besöket äger rum i ett besöksrum som omöjliggör att föremål överlämnas, s.k. glasrutebesök. Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att förslaget ska avslås.

Jämför reservation 14 (s, v, mp).

Propositionen

Ett besök hos en intagen i fängelse eller häkte ska, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, få kontrolleras genom att besöket äger rum i ett besöksrum som omöjliggör att föremål överlämnas, t.ex. genom att den intagne och besökaren hålls åtskilda av en glasruta.

Motionerna

I motion 2009/10:Ju6 (s, v, mp) yrkande 3 begärs att förslaget om att införa besöksrum i fängelser och häkten där besökare och intagna hålls fysiskt åtskilda avslås. Enligt motionärerna är förslaget alltför långtgående och riskerar att försämra klimatet inom kriminalvården genom att det påverkar de intagna negativt.

Bakgrund

Möjligheten att kontrollera besök i anstalter genom att besöken sker i ett särskilt inrett besöksrum som gör det omöjligt att överlämna föremål, i praktiken på så sätt att den intagne och besökaren hålls åtskilda med hjälp av en glasruta eller annan liknande anordning, föreslogs dels av Fängelseutredningen (SOU 1993:76), dels av Narkotikakommissionen (SOU 2000:126). Förslagen avvisades dock, bl.a. med motiveringen att ordningen är främmande för svensk kriminalvård och att en sådan form av kontroll skulle riskera att avsevärt försämra anstaltsklimatet (jfr prop. 1994/95:124 s. 35, 2001/02:91 s. 59 och 2005/06:30 s. 22).

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer inte i den kritik som framförs av motionärerna. Utskottet vill i likhet med regeringen framhålla att kontroll av besök genom att en intagen och en besökare hålls åtskilda med hjälp av en glasruta förekommer i flera länder, bl.a. i Norge och Storbritannien. Kontrollen motverkar effektivt införsel av narkotika och andra otillåtna föremål. Dessutom torde kontrollen innebära att fler intagna kan beviljas besök. Det bör därför införas en möjlighet till kontroll i form av s.k. glasrutebesök. Utskottet vill i likhet med regeringen framhålla att en förutsättning för att kontrollera ett besök på det nu angivna sättet bör vara att kontrollformen är nödvändig av säkerhetsskäl. Glasrutebesök får inte användas för kontroll av besök som inte tidigare krävt bevakning av säkerhetsskäl. Utskottet ser med tillfredsställelse på att regeringen avser att följa tillämpningen.

Avslutningsvis vill utskottet återigen framhålla barnperspektivets betydelse. Som regeringen anför bör ett glasrutebesök inte äga rum när ett minderårigt barn besöker en förälder i anstalt, även om det inte kan uteslutas att det någon gång är påkallat med ett glasrutebesök när ett barn besöker en intagen. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömningar i denna del.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet 7 kap. 2 § förslaget till fängelselag och 3 kap. 2 § förslaget till häkteslag samt avstyrker motion 2009/10: Ju6 yrkande 3.

Permission

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om att en intagen ska ha verkställt en viss tid av straffet i anstalt innan permission beviljas (kvalifikationstid). Ett motionsyrkande om att den föreslagna regleringen om kvalifikationstid för permission inte ska gälla på öppna anstalter avslås.

Jämför reservation 15 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen anför (prop. s. 94 f.) att tillfälliga vistelser utanför anstalten som syftar till att underlätta den intagnes anpassning i samhället – permissioner – ska ges en enhetlig reglering. Ett sådant permissionsinstitut bör omfatta alla tillfälliga vistelser utanför anstalten som kan planeras. Det kan, förutom strukturerad och regelbunden permission, avse deltagande i en lämplig fritidsaktivitet som inte kan utövas inom en anstalt, men också annan tillfällig vistelse utanför anstalten som syftar till att underlätta den intagnes successiva utslussning.

Regeringen föreslår att en intagen, om det finns särskilt ömmande skäl, får beviljas tillstånd att vistas utanför anstalten för viss kort tid – särskild permission – om behovet av vistelse utanför anstalten inte kan tillgodoses genom permission och vistelsen utanför anstalten kan beviljas med hänsyn till den risk som finns för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköta sig.

I propositionen föreslår regeringen att kravet på att en intagen ska ha verkställt en viss tid av straffet i anstalt innan permission beviljas (kvalifikationstid) lagregleras. För permission ska det krävas att den intagne verkställt minst en fjärdedel av strafftiden, dock minst två månader. För den som avtjänar livstids fängelse ska kvalifikationstiden bestämmas som om strafftiden är arton år. Undantag från kravet på kvalifikationstid får göras om det finns särskilda skäl. Regeringen anför att i förhållande till Kriminalvårdens föreskrifter, som i nuläget reglerar kvalifikationstiden, innebär det att kvalifikationstiden i vissa fall förlängs något för den som är placerad i en anstalt som i dag klassificeras som öppen.

Motionen

I motion 2009/10:Ju6 (s, v, mp) yrkande 4 begärs att den föreslagna regleringen om kvalifikationstid för permission inte ska gälla på öppna anstalter. Motionärerna anför att förslaget innebär en skärpning av villkoren för många intagna på öppna anstalter.

Utskottets ställningstagande

Permission får inte beviljas på ett sätt som innebär att fängelsestraffet urholkas. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är angeläget att en viss tid av fängelsestraffet har verkställts i en anstalt innan permission beviljas.

Den nuvarande ordningen innebär att kravet på kvalifikationstid framgår av förordning och Kriminalvårdens föreskrifter. Som regeringen anför utgör kravet på kvalifikationstid dock en så pass kraftig begränsning av den intagnes möjlighet att få permission att kravet bör regleras i lag.

Regeringens förslag innebär att den intagne som huvudregel ska ha verkställt minst en fjärdedel av strafftiden, dock minst två månader, för att kunna beviljas tillstånd till permission. I förhållande till Kriminalvårdens föreskrifter innebär det att kvalifikationstiden i vissa fall förlängs något för den som är placerad i en anstalt som i dag klassificeras som öppen. Utskottet anser emellertid, även med beaktande av den konsekvensen, att förslaget är väl avvägt. Riksdagen bör därför anta 10 kap. 1 § förslaget till fängelselag och avslå motion 2009/10:Ju6 yrkande 4.

Användande av elektronisk övervakning på anstalt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om användande av elektronisk övervakning på anstalt.

Jämför reservation 16 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen anför i propositionen (s. 65) att fängelselagen bör ta sin utgångspunkt i att det är frihetsberövandet i sig som är straffet och att livet i en anstalt så långt det är möjligt ska efterlikna samhället i övrigt. Inte desto mindre är det, för att ett frihetsberövande ska kunna verkställas under kontrollerade och säkra former, nödvändigt att förena frihetsberövandet med ytterligare begränsningar i den frihet som den intagne annars skulle ha. I vissa fall måste Kriminalvårdens befogenhet att vidta en åtgärd som innebär en begränsning i den intagnes frihet regleras uttryckligt och uttömmande i lag. Det avser t.ex. åtgärder som omfattas av grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § regeringsformen mot bl.a. kroppsvisitation och undersökning av förtroliga försändelser. Mindre ingripande begränsningar i den intagnes frihet måste dock, utan att de regleras särskilt, med nödvändighet följa av att Kriminalvården har i uppdrag att upprätthålla ordningen och säkerheten i anstalterna. Det kan t.ex. avse vissa former av övervakning av den intagne i en anstalt (jfr prop. 2004/05:34 s. 37 f.), men också den intagnes skyldighet att följa de rutiner som gäller i en anstalt och de anvisningar som ges av kriminalvårdspersonal.

Motionerna

I motion 2008/09:Ju435 (v) yrkade 7 begärs att regeringen ska vidta åtgärder för att säkerställa att försöket med fotboja på anstalterna Asptuna, Skenäs och Östragård inte permanentas. Motionärerna anför att eftersom det inte genomförts någon annan förändring i verksamheten resulterar användningen av fotboja i mer slutenhet och övervakning. Eftersom de öppna anstalterna förändras så påtagligt, samtidigt som lagstiftningen om fotboja urholkas, är det olämpligt att verksamheten bedrivs utan lagstöd.

Bakgrund

Regeringen gjorde i proposition 2004/05:34 bedömningen att Kriminalvården borde ges i uppdrag att pröva hur den teknik som används vid intensivövervakning med elektronisk kontroll kan användas i anstalt (s. 36 f.). Regeringen anförde i det sammanhanget bl.a. att den elektroniska övervakningen, om den används på rätt sätt, borde kunna bidra till ett bättre klimat eftersom personalens resurser kan fokuseras på kontakten

med de intagna och bevakningen inte kräver arrangemang i form av murar och stängda dörrar. Vidare påpekade regeringen att Kriminalvården inte har författningsstöd för att med tvång sätta på någon fotboja samt att det krävs att den enskilde frivilligt, t.ex. för att få möjlighet att vistas på anstalten under friare former än som annars hade varit tillåtet, går med på att bära fotbojan, som för övrigt är konstruerad så att den kan avlägsnas av den enskilde. Regeringen gjorde bedömningen att något särskilt lagstöd inte behövdes.

Den försöksverksamheten som bedrivits vid anstalten Kolmården utvärderades av Kriminalvården i april 2007 (dnr 2007-007749). Enligt utvärderingen accepterade de intagna den elektroniska övervakningen som en del av anstaltens totala säkerhetsarrangemang. Under testperioden hade ingen intagen vägrat att bära fotbojan, och ingen obstruktion eller skadegörelse mot övervakningstekniken hade förekommit. Av den enkät som gjorts framgår att de allra flesta hyser stor tilltro till systemets förmåga att kontrollera deras närvaro på anstalten och att fördelarna med att få vistas i en öppen anstaltsmiljö överväger nackdelarna med fotbojan – som exempelvis att bojan skaver och är i vägen.

Från Kriminalvården har inhämtats att elektronisk övervakning i anstalt numera förekommer vid fyra anstalter, nämligen Kolmården, Asptuna, Skennäs och Östragård, samt att verksamheten bedrivs permanent. Sammanlagt finns 500 platser att tillgå. En utvärdering av denna verksamhet pågår för närvarande.

Utskottets ställningstagande

Även för utskottet är en given utgångspunkt att det är frihetsberövandet i sig som är straffet och att livet i anstalt så långt det är möjligt ska efterlikna samhället i övrigt. För att ett frihetsberövande ska kunna verkställas under kontrollerade och säkra former är det dock, som regeringen påpekar, nödvändigt att förena frihetsberövandet med ytterligare begränsningar i den frihet som den intagne annars skulle ha.

Utskottet ställer sig bakom den bedömning som gjordes i proposition 2004/05:34 om att den elektroniska övervakningen, om den används på rätt sätt, bör kunna bidra till ett bättre klimat eftersom personalens resurser kan fokuseras på kontakten med de intagna och bevakningen inte kräver arrangemang i form av murar och låsta dörrar. Den utvärdering som hittills gjorts talar för detta. Utskottet välkomnar att den fortsatta verksamheten utvärderas och utgår från att regeringen noga kommer att följa frågan.

Åtgärder som omfattas av grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § regeringsformen mot bl.a. kroppsvisitation och undersökning av förtroliga försändelser måste givetvis regleras i lag. Såvitt gäller mindre ingripande begränsningar i den intagnes frihet följer dessa av Kriminalvårdens uppdrag att upprätthålla ordningen och säkerheten i anstalterna, och de behöver således inte

regleras särskilt. Utskottet delar den bedömning som gjordes i proposition 2004/05:34 om att användande av intensivövervakning med elektronisk kontroll i anstalterna inte kräver något särskilt lagstöd.

Motion 2008/09:Ju435 yrkande 7 avstyrks med det anförda.

Frågor om rymning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om rymning m.m.

Motionerna

I några motioner framförs yrkanden om att rymning bör kriminaliseras. Sådana yrkanden framförs i motionerna 2008/09:Ju315 (m), 2008/09:Ju366 (kd) och 2009/10:Ju215 (kd). I motion 2008/09:Ju473 (m) begärs en översyn av regelverket så att rymningar leder till mer kännbara konsekvenser.

I motion 2009/10:Ju423 (m) anförts att det krävs en skärpt tillsyn och uppföljning av de polisanmälningar som görs på landets anstalter.

Bakgrund

Motionsyrkanden med begäran om att rymning ska kriminaliseras har behandlats av utskottet vid flera tillfällen; se betänkandena 2006/07:JuU7 s. 30 f. och 2007/08:JuU14. I det sistnämnda betänkandet behandlades de aktuella motionerna i förenklad form. Utskottet redogjorde i betänkande 2006/07:JuU7 för att såväl Rymningsutredningen som Kriminalvårdskommittén berört frågan om kriminalisering av rymning. Utskottet anförde vidare att i flera andra länder utgör rymning och avvikelser från en vistelse utanför anstalt en straffbar handling. Utan att föregripa det pågående beredningsarbetet ville utskottet betona att konsekvenserna för den som rymmer ska vara tillräckligt ingripande. Med hänvisning till pågående beredningsarbete avstyrktes den aktuella motionen.

Av Kriminalvårdens årsredovisning framgår (s. 28) att antalet rymningar från anstalter har minskat jämfört med tidigare år. Direkt från anstalt har 42 rymningar skett år 2009 mot 60 år 2008. År 2007 var antalet direktrymningar 75. Två rymningar har skett från slutan stalt under 2009 mot 5 år 2008. Båda rymningarna har skett från den lägsta säkerhetsnivån (E-klass). Från de fyra högsta säkerhetsklasserna har ingen rymt under de två senaste åren.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att konsekvenserna för den som rymmer ska vara tillräckligt ingripande. Enligt utskottets uppfattning kan emellertid kravet på tillräckligt ingripande konsekvenser tillgodoses utan att rymning kriminaliseras. Således kan såväl möjligheten till framtida permissioner som möjligheten att beviljas tillstånd till vistelse utanför anstalt genom utslussningsåtgärder komma att påverkas. Av 26 kap. 6 § brottsbalken framgår vidare att den villkorliga frigivningen kan skjutas upp om det finns synnerliga skäl. Utskottet kan också konstatera att antalet rymningar minskat påtagligt de senaste åren.

Motionerna 2008/09:Ju315, 2008/09:Ju366, 2009/10:Ju215 och 2008/09:Ju473 avstyrks med det anförda.

När det gäller frågan om anmälningar om brott som begås på en anstalt som behandlas i motion 2009/10:Ju423 ser utskottet inte någon anledning för riksdagen att ta något initiativ. Motionen avstyrks.

Villkorlig frigivning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om villkorlig frigivning.
Jämför reservation 17 (v).

Motionerna

Flera motioner behandlar frågan om villkorlig frigivning.

I motion 2008/09:Ju333 (m) anføres att innan villkorlig frigivning kan komma i fråga borde en individuell prövning göras av om det vid en samlad bedömning framstår som rimligt att den dömde friges. I motion 2008/09:Ju347 (m) anføres att villkorlig frigivning bör förtjänas genom att den dömde deltar i den behandlingsplan som läggs upp vid strafftidens början samt sköter sig under anstaltsvistelsen. Rymningar, avvikelser från permissioner, missbruk av droger eller annan allvarlig misskötsel ska innebära att den villkorliga frigivningen helt ställs in, anför motionären. I motionerna 2008/09:Ju348 och 2009/10:Ju379 (båda m) begärs att lagstiftningen om villkorlig frigivning reformeras. Enligt motionären bör villkorlig frigivning inte komma i fråga för den som vid ett tidigare tillfälle dömts till fängelse och som därefter återigen döms till fängelse, under förutsättning att den nya brottsligheten ligger inom den tid om fyra år som normalt betraktas som återfall i påföljdspraxis. I motion 2008/09:Ju442 (m) framförs ett yrkande om frigivning med friskhetsintyg för sexualbrottsdömda. Intyget ska visa att den dömde genomgått behandling och inte längre kan anses vara benägen att upprepa brottet.

I motion 2009/10:Ju337 (v) yrkande 12 anförs att halvtidsfrigivning av förstagångsdomda bör införas. Ett liknande yrkande framförs i motion 2008/09:Ju435 (v) yrkande 1. De pengar som frigörs bör bl.a. användas till en utökad och förstärkt programverksamhet, missbruksbehandling, sysselsättning, utslussningsåtgärder, anpassningar av kriminalvården för intagna kvinnor och satsning på särskilda personalkategorier.

Bakgrund

Av 26 kap. 6 § brottsbalken framgår att när minst två tredjedelar av ett tidsbestämt fängelsestraff, dock minst en månad, avtjänats ska den dömde friges villkorligt. Om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning ska den skjutas upp. Vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning ska det särskilt beaktas om den dömde på ett allvarligt sätt har brutit mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten. Bestämmelsen fick sin nuvarande lydelse genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2007 (prop. 2005/06:123, bet. 2005/06:JuU33).

Motionsyrkanden liknande de nu aktuella har behandlats av utskottet vid flera tillfällen; se betänkandena 2006/07:JuU7 och 2007/08:JuU29. I det sistnämnda betänkandet behandlades motionerna förenklat. I betänkande 2006/07:JuU7 (s. 26 f.) lämnas en utförlig redogörelse för bakgrunden till den lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2007. Utskottet anförde i detta betänkande bl.a. att det delade motionärernas uppfattning att det ska löna sig att vara skötsam under verkställighetstiden. Den intagne bör t.ex. delta i programverksamhet, hålla sig borta från missbruk och sköta permissioner m.m., anförde utskottet. När det gällde tidpunkten för villkorlig frigivning vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning att denna inte bör förändras. De aktuella motionerna avstyrktes.

Justitieministern anförde i ett frågesvar den 21 oktober 2009 att ett återinförande av halvtidsfrigivning inte är aktuellt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det ska löna sig att vara skötsam under verkställighetstiden. Den intagne bör t.ex. delta i programverksamhet, hålla sig borta från missbruk och sköta permissioner m.m. Utskottet avstyrker förslaget i motionerna 2009/10:Ju337 yrkande 12 och 2008/09:Ju435 yrkande 1 om att införa halvtidsfrigivning. Även övriga motioner som behandlas i detta avsnitt avstyrks.

Avtjänande av straff efter utvisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om avtjänande av straff efter utvisning.

Motionen

Enligt motion 2009/10:Ju260 (s) ska personer med utländskt medborgarskap som dömts i Sverige och som också dömts till utvisning avtjäna sitt straff i hemlandet.

Bakgrund

Av 26 § lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom framgår att fråga om verkställighet i främmande stat av här i landet ådömd eller ålagd påföljd under vissa omständigheter uppstår av Kriminalvården. Uppkommer fråga om verkställighet av frihetsberövande påföljd som ådömts eller ålagts annan än svensk medborgare, ska Migrationsverket höras, om inte den dömd samtycker till åtgärden. Avstyrker Migrationsverket att en framställning görs, ska ärendet underställas regeringen för avgörande.

Riksdagen godkände våren 2008 ett utkast till rambeslut om överförande av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (prop. 2007/08:84, bet. 2007/08:JuU23). I rambeslutet finns det bestämmelser om under vilka förutsättningar en medlemsstat ska erkänna en dom och verkställa en frihetsberövande påföljd som döms ut i en annan medlemsstat. Efter det att verkställigheten har överförts ska verkställigheten ske i den verkställande staten på samma sätt som en inhemsk frihetsberövande påföljd. Rambeslutet har ännu inte genomförts i svensk lagstiftning. Från justitiedepartementet har utskottet inhämtat att en utredare kommer att få i uppdrag att lämna förslag på hur rambesluten ska genomföras och samtidigt se över den nu gällande lagstiftningen om internationell straffverkställighet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på det straffrättsliga samarbetet inom EU och konstaterar att det rambeslut som riksdagen godkände våren 2008 innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar en medlemsstat ska erkänna en dom och verkställa en frihetsberövande påföljd som dömts ut i en annan medlemsstat. En utredare kommer att få i uppdrag att lämna förslag på hur rambeslutet ska genomföras och samtidigt se över den nu gällande lagstiftningen om internationell straffverkställighet. Med hänvisning till det anförda är utskottet inte berett att ställa sig bakom det förslag som framförs i motion 2009/10:Ju260. Motionen avstyrks.

Restriktioner för häktade

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om genomförande av Häktesutredningens förslag om prövning av restriktioner i häkte.

Jämför reservation 18 (s, v, mp).

Häktesutredningen

Häktesutredningen anför i betänkandet Ny häkteslag (SOU 2006:71, s. 127 f.) att det förekommer svårförklarliga variationer mellan olika åklagarkammare när det gäller andelen häktade som åläggs restriktioner. Vidare konstaterar utredningen att det inte kan uteslutas att restriktioner i vissa fall tillgrips i onödan eller – vilket möjligen är vanligare – bibehålls längre än vad som är motiverat av utredningen om brottet. Utredningen bedömer också att den häktesreform som genomfördes 1999 inte har haft någon påtaglig effekt när det gäller hur stor andel av de häktade som åläggs restriktioner. Slutligen anges att det är mycket ovanligt att häktade begär rättens prövning av restriktioner av visst slag. På grund av det anförda föreslår utredningen att frågan om åläggande av restriktioner av visst slag ska bli föremål för rättens prövning varje gång domstolen fattar beslut om häktning eller omhäktning på grund av kollusionsfara. Detta skulle enligt utredningen vara ägnat att förhindra såväl att restriktioner åläggs slentrianmässigt som att det fattas beslut om andra restriktioner än sådana som framstår som nödvändiga.

Propositionen

Enligt regeringen medför Häktesutredningens förslag inte någon stor eller principiell förändring jämfört med gällande rätt. Det finns redan enligt den nuvarande ordningen en möjlighet för den häktade att vid den första häktningförhandlingen begära rättens prövning av restriktioner av visst slag. En sådan prövning kan också på den häktades begäran komma att ske vid varje tillfälle som tingsrätten tar ställning i häktningsfrågan. Skillnaden mellan den nuvarande och den föreslagna ordningen är att den häktade enligt gällande regler på eget initiativ måste väcka frågan för att den ska omfattas av domstolens prövning. Med hänsyn till de begränsade fördelar som utredningsförslaget skulle innebära och till att även den gällande ordningen tillgodoser högt uppställda rättssäkerhetskrav, anser regeringen att behovet och effektiviteten av förändringen kan ifrågasättas. Häktesutredningens förslag bör därför inte genomföras, anför regeringen.

Motionen

I motion 2009/10:Ju6 (s, v, mp) yrkande 5 anförs att Häktesutredningens förslag om prövning av restriktioner i häkten bör genomföras. Motionärerna anför att Sverige har fått kritik av Europarådets kommitté för förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling (CPT) för förhållandena på och lagstiftningen kring de svenska häktena. Ett område där kritiken varit mycket stark gäller de restriktioner som åklagare utfärdar i samband med häktningen. Häktesutredningens förslag välkomnades av många remissinstanser. I dag gäller att restriktioner endast kan prövas om den häktade själv begär det, vilket sällan sker.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att Häktesutredningens förslag inte medför någon stor eller principiell förändring jämfört med gällande rätt. Det finns, som regeringen anför, redan enligt den nuvarande ordningen en möjlighet för den häktade att vid den första häktningförhandlingen begära rättens prövning av restriktioner av visst slag. En sådan prövning kan också på den häktades begäran komma att ske vid varje tillfälle som tingsrätten tar ställning i häktningsfrågan. Den gällande ordningen tillgodoser således högt ställda krav på rättssäkerhet. På de skäl som regeringen anfört bör utredningens förslag i denna del inte genomföras. Motion 2009/10: Ju6 yrkande 5 avstyrks med det anförda.

Villkor för underåriga i häkte m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om villkor för barn i häkte samt om förbud mot att placera barn i häkte.

Jämför reservationerna 19 (s, v, mp) och 20 (v).

Propositionen

Av 2 kap. 3 § förslaget till häkteslag framgår att en intagen under 18 år inte får placeras så att han eller hon vistas tillsammans med intagna över 18 år, om det inte kan anses vara till hans eller hennes bästa. Lagförslaget överensstämmer med gällande reglering.

Motionerna

I motion 2008/09:Ju435 (v) yrkande 4 anförs att regeringen ska vidta åtgärder för att villkoren för barn i häkte ska leva upp till barnkonventionen. Motionärerna hänvisar till att det förekommit att barn hållits inlåsta med fulla restriktioner. Vidare framförs i motion 2009/10:Ju337 (v) yrkande 10 att ett förbud mot att placera barn i häkte snarast bör tas fram.

Bakgrund

Av 23 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare framgår att den som inte fyllt 18 år får häktas endast om det finns synnerliga skäl.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill än en gång betona att ett barnperspektiv, utifrån andan och intentionerna i konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen), ska genomsyra alla åtgärder som rör barn.

Som framgår ovan får den som inte fyllt 18 år häktas endast om det finns synnerliga skäl. Häktning ska således vara en åtgärd som endast tillgrips i undantagsfall, och det kan konstateras att få unga är frihetsberövade i häkte. I de undantagsfall där en sådan placering trots allt förekommer ställs krav på att aktiva åtgärder, utifrån omständigheterna i varje enskilt fall, vidtas för att undvika att den unge isoleras. Motionerna 2008/09:Ju435 yrkande 4 och 2009/10:Ju337 yrkande 10 avstyrks med det anförda.

Utbildning för kriminalvårdare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en särskild utbildning för kriminalvårdare.

Jämför reservation 21 (s, v, mp).

Motionerna

I motion 2009/10:Ju6 (s, v, mp) yrkande 6 begärs att frågan om en särskild högskoleutbildning för kriminalvårdare utreds. Motionärerna anför att det krävs en vidare utbildning än vad som kan erbjudas genom Kriminalvårdens egen försorg. En möjlighet skulle kunna vara att skapa en särskild inriktning inom socialhögskolans regi under rubriken socialt arbete med inriktning på kriminalvård. Ett liknande yrkande framförs i motion 2008/09:Ju435 (v) yrkande 3.

I motion 2009/10:Ju430 (s) framförs att en samordnad utbildning för kriminalvårdare och skötare inom rättspsykiatri bör övervägas. Motionärerna anför att genom samverkan mellan Kriminalvården, Landstinget i Västmanland och Sala kommun skulle en verksamhet som vänder sig till intresserade av både kriminalvård och rättspsykiatri kunna förläggas till Sala.

Bakgrund

Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2009 framgår (s. 47) att under 2009 har 878 medarbetare genomgått en central introduktion, 866 en kriminalvårdsspecifik kurs samt 561 en högskolekurs. Utöver detta har 315 personer genomgått Kriminalvårdens myndighetsgemensamma fortbildningskurs om två veckor. De 120 medarbetare som arbetat en längre tid utan att ha genomgått någon grundutbildning fick under 2009 sin anpassade grundutbildning. Därmed är kön av utbildade slut.

Från Kriminalvården har vidare inhämtats att myndighetens grundutbildning sker på heltid och med full lön. Den omfattar fyra delar: central introduktion, praktik, kriminalvårdsspecifik utbildning och högskolekurs. Alla nya medarbetare i Kriminalvården inleder sin anställning med en central introduktionsutbildning. Kriminalvårdare och frivårdsinspektörer fortsätter efter den centrala introduktionen med den resterande grundutbildningen. Sammanlagt omfattar grundutbildningen 20–28 veckor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan med tillfredsställelse konstatera att en omfattande utbildnings-satsning genomförts inom Kriminalvården. Utskottet är därför inte för närvarande berett att ställa sig bakom motionsyrkandena om en särskild kriminalvårdarutbildning. Motionerna 2009/10:Ju6 yrkande 6, 2008/09:Ju435 yrkande 3 och 2009/10:Ju430 avstyrks.

Villkor för övervakare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ersättning till lekmanövervakare.

Jämför reservation 22 (v).

Motionen

I motion 2008/09:Ju435 (v) yrkande 8 begärs att de ekonomiska villkoren för lekmanövervakare ska förbättras. Enligt motionärerna har de förändringar av rätten till avdrag som får göras för merkostnader i samband med förvärvsarbete haft negativa konsekvenser för lekmanövervakare. Ersättningen till denna grupp borde därför höjas.

Bakgrund

Av 5 kap. 17 § förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder framgår att en lekmanövervakare har rätt till ersättning enligt de normer som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Från Kriminalvården har inhämtats att arvodet efter en höjning som trädde i kraft den 1 januari 2009 är 250 kr per månad samt att kostnadsersättningen är 250 kr per månad. Viss ersättning för aktiviteter eller annat som är överenskommet kan också betalas ut.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att de personer som tar på sig uppdrag som lekmanövervakare ges både en rimlig ersättning och stöd i sina uppdrag. Utskottet, som noterar att arvodet höjts relativt nyligen, är inte berett att förorda en höjning av ersättningsnivåerna. Motionen avstyrks.

Kriminalvårdens utlandsstyrka

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om stöd till Kriminalvårdens utlandsstyrka.

Jämför reservation 23 (s).

Motionen

I motion 2008/09:Ju263 (s) påtalas behovet av att vidta åtgärder för att Kriminalvårdens utlandsstyrka ska få ett professionellt och varaktigt stöd vid hemkomsten.

Bakgrund

Från Kriminalvården har inhämtats att myndighetens utlandsstyrka etablerades under 2005 med anledning av den ökade efterfrågan på civil personal i fredssammanhang. I utlandsstyrkan finns i stort sett alla personalkategorier

inom Kriminalvården representerade. Sedan utlandsstyrkan etablerades har Kriminalvården ställt personal till FN:s och EU:s förfogande i en rad länder i Afrika och på Balkan.

När det gäller stöd vid hemkomsten för utlandsstationerad personal har utskottet inhämtat från Kriminalvården att det sedan maj 2009 finns särskilda rutiner för detta. Av rutinerna framgår bl.a. att den hemvändande alltid ska erbjudas att samtala med en psykolog. När tre månader förflutit från det att en person återvänt ska Kriminalvårdens utlandsgrupp kontakta den hemvändande för att höra efter om situationen förändrats. Om behov då föreligger ska utlandsgruppen tillhandahålla en psykolog.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad motionären anför om vikten av att Kriminalvårdens utlandsstyrka får ett professionellt och varaktigt stöd vid hemkomsten. Det är därför med tillfredsställelse som utskottet konstaterar att Kriminalvården numera har särskilda rutiner för ett sådant omhändertagande. Motion 2008/09:Ju263 avstyrks med det anförda.

Tillsyn över Kriminalvården

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om tillsyn över Kriminalvården.

Jämför reservation 24 (s, v, mp).

Motionerna

I motion 2008/09:Ju379 (s) yrkande 55 begärs att regeringen ska utreda hur en oberoende instans skulle kunna sköta tillsynen över Kriminalvården. Ett liknande yrkande framförs i motion 2009/10:Ju427 (s) yrkande 26.

I motion 2009/10:Ju256 (s) framförs att regeringen borde utse ett nationellt övervakningsorgan med uppgiften att övervaka tillsynen av frihetsberövade personer. Detta tillsynsorgan skulle dessutom ges möjlighet att ta emot klagomål från enskilda.

I motion 2009/10:Ju314 (fp) begärs att en fristående inspektion med uppgift att granska Kriminalvårdens verksamhet inrättas. En sådan inspektion bör kunna ta emot förslag och klagomål från intagna samt kunna ta egna initiativ för att se om det finns fel inom Kriminalvården som behöver påtalas och åtgärdas.

Bakgrund

Utredningen Kriminalvårdens effektivitet lämnade i september 2008 sitt slutbetänkande Kriminalvården – ledning och styrning (SOU 2009:80). Utredningen anser att en ny myndighet bör bildas för tillsyn av Kriminalvårdens verksamhet. En ny tillsynsmyndighet bör bedriva både system- och verksamhetstillsyn. Tillsynsmyndigheten bör enligt utredningen bl.a. granska att gällande författningar efterlevs och att Kriminalvården fullgör riksdagens och regeringens uppdrag. Tillsynsmyndigheten bör också granska att Kriminalvården handlägger ärenden korrekt och att myndighetens resurser används effektivt. Vidare bör tillsynsmyndigheten också följa upp vad som har orsakat allvarliga incidenter och hur de har hanterats av myndigheten. Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Frågan om att bilda en ny tillsynsmyndighet för Kriminalvården har behandlats i betänkandet Kriminalvården – ledning och styrning (SOU 2009:80). Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Denna beredning bör inte föregripas. De motioner som behandlas i detta avsnitt avstyrks.

Veckoslutsfängelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett yrkande om veckoslutsfängelse.

Motionen

I motion 2009/10:Ju389 (s) anförs att veckoslutsfängelse, dvs. möjlighet att avtjäna ett fängelsestraff över helgerna, skulle kunna vara en god lösning för äldre förbrytare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom vad som anförs i motion 2009/10:Ju389. Motionen avstyrks.

Övriga lagförslag

Utskottet tillstyrker förslagen till fängelselag och häkteslag även i övriga delar, dock med en redaktionell ändring i 5 kap. 1 § förslaget till häkteslag. Övriga lagförslag tillstyrks, dock med en redaktionell justering i förslagen till lagar om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Reservationer

1. En individuellt utformad verkställighetsplan, punkt 2 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen framställning 2009/10:RRS21 punkt 1 och motion 2008/09:Ju379 yrkande 58.

Ställningstagande

Vi vill framhålla att individualiseringen är en efterlängtd utveckling på kriminalvårdens område och innebär att den intagnes agerande i fängelset ska påverka utslussningen och strafftiden. Det skapar incitament att sköta sig.

Vi ser allvarligt på den kritik som Riksrevisionens styrelse framför när det gäller verkställighetsplaneringen. Trots att frågeställningen uppmärksammas under senare år finns brister i såväl kvaliteten och dokumentationen som planeringen. Av Riksrevisionens styrelses framställning framgår också att Kriminalvården inte bedriver verksamhetsplaneringen effektivt. Vi delar därför styrelsens uppfattning att regeringen måste säkerställa att verksamhetsplaneringen genomförs i enlighet med de krav som lagen ställer. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Kvinnor i kriminalvård, punkt 3 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Ju378, 2009/10:Ju6 yrkande 1, 2009/10:Ju263 och 2009/10:Ju427 yrkande 29.

Ställningstagande

Vi vill framhålla behovet av en strategi för genusperspektiv inom kriminalvården. I detta sammanhang vill vi särskilt understryka den bedömning som redovisas i justitieutskottets rapport Uppföljning av kvinnor intagna i kriminalvården (2008/09:RFR9), nämligen att säkerhetshöjande insatser alltid måste ställas i relation till de inskränkningar som de medför för de intagna kvinnorna i grupp och på individnivå. Säkerhetsbetingade åtgärder får aldrig bli större än vad som är nödvändigt på respektive anstalt eller avdelning och heller inte för den enskilde.

Proportionalitetsprincipen måste framöver få genomslag på så sätt att kvinnor som är intagna i anstalter inte beläggs med restriktioner eller inskränkningar som motiveras av händelser som medfört ordningsstörning eller säkerhetsrisker på anstalter för män.

Vi vill också understryka att kvinnor självfallet måste ges möjlighet att ta del av samtliga utslussningsåtgärder som numera finns. Likaså ska den sysselsättning som erbjuds kvinnor främja möjligheterna till arbete på den öppna arbetsmarknaden.

Frivilligorganisationerna är en värdefull resurs. Den kompetens och det engagemang som finns för kvinnor som är intagna i anstalt och deras barn bör uppmuntras och tas till vara.

Det får ankomma på regeringen att vidta de åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

3. Särskilt stöd till kvinnor i anstalt, punkt 4 (mp)

av Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Ju402 yrkandena 2 och 3, 2008/09:Ju472 yrkandena 6 och 7, 2008/09:A395 yrkande 9 och 2009/10:Ju381 yrkande 6.

Ställningstagande

Enligt en norsk undersökning har minst 65 % av de kvinnor som är intagna i kriminalvårdsanstalterna utsatts för sexuella övergrepp och mäns våld tidigare i livet. Norge har därför påbörjat ett försöksprojekt med att låta kvinnojourer hålla stödsamtal med kvinnor på anstalter.

Jag anser att regeringen omedelbart bör tillsätta en utredning om kvinnor i kriminalvården för att utröna hur många kvinnor som kan ha utsatts för sexuella övergrepp och mäns våld. Med denna kunskap kan behovet av insatser på svenska anstalter överblickas. En försöksverksamhet bör där efter inledas där kvinnojourer kan hålla stödsamtal med kvinnor på anstal-

ter. Detta försök bör efter ett år utvärderas, och om resultatet är gott bör arbetssättet införlivas i kriminalvårdens verksamhet. Det får ankomma på regeringen att vidta de åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

4. Barnperspektiv, punkt 5 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju421 yrkandena 1–6 och bifaller delvis motion 2008/09:Ju224.

Ställningstagande

Tusentals barn i Sverige har föräldrar i häkten eller på anstalter. Barn till frihetsberövade är en osynlig grupp. Vi anser att det är uppenbart att samarbetet mellan kriminalvården och socialtjänsten måste bli bättre. Barn som har vuxit upp med en förälder som har varit frihetsberövad riskerar att själva begå brott om de inte får ett bra stöd. Det är viktigt att kontakten med föräldern alltid sker med hänsyn till vad som är bäst för barnet.

En human kriminalpolitik bör garantera att det finns fler särskilda besöksrum för barn, att särskilt utbildad personal ska finnas med när ett barn besöker häktet eller anstalten och att födelsedagar och skolavslutningar ska kunna vara grund för att bevilja permissioner.

Dessutom är det rimligt att barnen, på sina villkor, får en lagstadgad rätt att kunna ringa sin frihetsberövade förälder. En rimlig utgångspunkt bör, då det är lämpligt för barnet, vara att det ska finnas möjlighet till daglig kontakt med föräldern i anstalten. Undantag från detta ska motiveras och kunna utvärderas.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

5. Långtidsdömda, punkt 6 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 1 kap. 7 § regeringens förslag till fängeslag samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:135 i denna del och motion 2009/10:Ju6 yrkande 2.

Ställningstagande

Kriminalvårdskommittén föreslog att de särskilda villkoren för långtidsdömda skulle tas bort. Regeringen vill dock behålla dem. Regeringen motiverar detta med att ett särskilt samhällsskydd behövs när personer gjort sig skyldiga till grova brott.

I likhet med Kriminalvårdskommittén anser vi att särskilda säkerhetsvillkor ska ställas upp efter en individuell bedömning och att det inte behövs särskilda regler grundade på strafftider. Onödigt hög säkerhet är kostnadsdrivande och motverkar återanpassning, och därför bör de särskilda villkoren för långtidsdömda tas bort.

Regeringen bör snarast återkomma med ett förslag som tillgodoser vad vi nu anfört. I avvaktan därpå tillstyrker vi regeringens förslag i denna del.

6. Sysselsättning, punkt 7 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Ju435 yrkande 6 och 2009/10:Ju366.

Ställningstagande

Inom kriminalvården erbjuds det på vissa håll yrkesutbildningar som finansieras av Arbetsförmedlingen. Dessa yrkesutbildningar är populära hos de intagna. Utbildningarna leder i många fall till yrken där det är brist på arbetskraft, ett flertal är hantverksjobb. Fler intagna inom kriminalvården bör erbjudas kvalificerad yrkesutbildning.

Fler poliser utanför de allt högre och tjockare murarna är inte en tillräcklig kriminalpolitik. På vissa anstalter erbjuds det i dag utbildning, men kvaliteten och utbudet varierar för mycket. Vi anser att det bör finnas möjlighet att studera på högskolenivå vid landets kriminalvårdsanstalter. Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

7. Behandlingsprogram, punkt 8 (v, mp)
av Lena Olsson (v) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ju381 yrkande 5 och 2009/10:Ju424 yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Alla förövare som dömts för brott med ett sexuellt syfte som är riktat mot ett barn bör enligt vår uppfattning erbjudas behandling inom ramen för det utdömda straffet. Det behövs dessutom insatser inom Kriminalvården för att fler som är dömda för sexualbrott mot barn ska genomgå behandling. I detta ligger att undersöka vilka åtgärder som kan vidtas för att motivera fler att genomgå behandling.

Vi anser vidare att det ska vara obligatoriskt för män som begått våldsoch sexualbrott att genomgå behandling.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

8. Mångfald av behandlingsprogram, punkt 9 (v)
av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:So312 yrkande 11.

Ställningstagande

Jag anser att det behövs en större mångfald av behandlingsformer inom kriminalvården. Jag anser också att behandlingsarbetet på anstalterna i högre grad ska omfattas av en helhetssyn på individens sociala situation. I dag erbjuds endast kognitiva terapier, vilka inte passar alla. Samtidigt är det viktigt att behandlingsmetoderna är evidensbaserade, dvs. de ska ha stöd i forskning och konstateras ha en effekt innan de tas i bruk. Det är också nödvändigt med utbildad personal.

Det bör också finnas större öppenhet än i dag att se behandlingar med Subutex och Metadon som alternativ.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

9. Utslussning och samverkan inför frigivning, punkt 10 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen framställning 2009/10:RRS21 punkt 2 och motionerna 2008/09:Ju379 yrkandena 59 och 60, 2008/09:Ju435 yrkande 5, 2009/10:Ju261 och 2009/10:Ju427 yrkandena 27 och 28 samt avslår motionerna 2008/09:Ju387, 2008/09:Ju389, 2009/10:Ju394 och 2009/10:So634 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att den kritik som framförs av Riksrevisionens styrelse är gravande. Som Riksrevisionen anför har regeringen inte gjort tillräckligt för att underlätta samverkan för Kriminalvårdens klienter. Det är inte acceptabelt att samverkan i hög grad är personberoende och sårbar som fallet är i dag. Vi anser därför i likhet med Riksrevisionens styrelse att regeringen bör ta initiativ till en översyn av befintlig lagstiftning för kommuner och landsting om krav på samverkan med Kriminalvården.

En av de utslussningsåtgärder som infördes den 1 januari 2007 var vistelse i halvvägshus. Vi vill framhålla att både samhället och den enskilda individen tjänar på att den intagne på ett så bra sätt som möjligt kan komma in i samhället igen. Dessutom är halvvägshus ett ekonomiskt billigare alternativ än anstalter. Vi menar att regeringen måste anstränga sig för att förbättra utslussningen och öka antalet klienter i halvvägshus till minst 200.

Behandling av narkotikamissbrukare ges i dag inom kriminalvården. Den nya insatsen vårdvistelse ger ytterligare en möjlighet till behandling. Tyvärr återfaller många igen efter frigivandet. Det är viktigt att kommunerna har en god beredskap före att kunna erbjuda det stöd och den vård som behövs efter frigivandet. För att underlätta kommunernas möjlighet till detta menar vi att det bör utredas hur alla de resurser som finns inom missbrukarvården, socialtjänsten, Arbetsförmedlingen etc. kan samordnas på ett bättre sätt för att ge varje enskild individ ett relevant stöd i samband med frigivningen, genom en s.k. utslussningspeng. Stödet ska vara individuellt, och insatserna ska vara riktade mot t.ex. fortsatt missbruksvård, arbetspraktik, utbildning och boende. Insatserna ska vara dokumenterade i en handlingsplan som skrivits under av den enskilde, kriminalvården och kommunen.

För att kriminalvården ska lyckas med sitt uppdrag krävs att man gör stora ansträngningar för att intagna ska kunna få utbildning och arbete. En åtgärd som underlättar för dömda att återanpassas är permanentade verksamheter med bidrag från Arbetsförmedlingen (Krami). Framöver bör det säkerställas att verksamheten med Krami fördjupas. Det behövs också nationella riktlinjer för verksamheten. I dag skiljer sig arbetsformerna åt i alltför hög grad om man jämför de olika lokala kontoren. Bland annat är det viktigt att alla arbetar med uppföljning av klienterna. Verksamheten behöver också spridas till fler platser i landet för att kunna nå fler människor inom målgruppen.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

10. Frivård, punkt 11 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:So312 yrkandena 9 och 10.

Ställningstagande

Enligt min uppfattning borde kontraktsvård och vårdvistelse användas i större utsträckning.

Frågan om samverkan med kommunerna aktualiseras när det gäller kontraktsvård. En lösning skulle kunna vara att låta frivården ta en större del av kostnaden, vilket i så fall kräver mer resurser till Kriminalvården.

Också när det gäller vårdvistelse krävs en fungerande samverkan med kommunerna. Vårdvistelse bör vidareutvecklas till att bli ett alternativ till fängelse i ett ännu tidigare skede. Om den intagne bedöms tillräckligt motiverad måste en behandling genom vårdvistelse alltid kunna påbörjas. Efter en lyckad behandling bör han eller hon frigges villkorligt.

Ett annat problem är att föreskrifterna för vårdvистер kan vara för restriktiva. Man kräver t.ex. att den intagne ska ha fått normalpermission på egen hand innan vårdvistelse påbörjas. Om orsaken till att man inte befinner sig i detta stadium är att man har missbruksproblem blir det en absurd tolkning. Kraven på att den som behandlas måste anses klara sin behandling för att få den bör också ifrågasättas.

Annat som behöver förändras är att om den intagne i samband med domen nekats kontraktsvård så leder det till att det senare blir omöjligt att få vårdvistelse. Ett lyckat motivationsarbete bör kunna leda till vårdvistelse även efter nekad kontraktsvård.

Slutligen vill jag påpeka att frivården behöver ytterligare resurser för att ge klienter med missbruksproblem särskilt anpassad verksamhet.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

11. Behandling efter straffets avtjänande, punkt 12 (v, mp)

av Lena Olsson (v) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ju424 yrkande 6.

Ställningstagande

Kriminalvårdens uppdrag omfattar inte tiden efter det att påföljden är verkställd. När de sociala myndigheterna inte medverkar till att finansiera slutförandet av en behandling efter avtjänat straff avbryts den, även om den som genomgår behandlingen vill slutföra den. Detta är förstås olyckligt. Det är viktigt att olika myndigheter samarbetar så att behandlingar kan slutföras. Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

12. Incidentutredningar, punkt 13 (mp)

av Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju402 yrkande 5.

Ställningstagande

Jag anser att ett steg för att öka kriminalvårdens kvalitet är att frångå den gamla modellen där anstalterna själva utreder incidenter, som t.ex. självmord. Av rättssäkerhetsskäl bör det vara en separat enhet inom Kriminalvården som gör utredningarna. En organisatoriskt fristående enhet har större möjlighet att genomföra en objektiv utredning om brister på anstalter.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

13. Innehav av egendom, punkt 14 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju379 yrkande 69.

Ställningstagande

Tillgång till personlig egendom är en betydelsefull beståndsdel i en human kriminalvård. Det är viktigt för den intagne att kunna ta emot böcker, tidskrifter, tidningar eller annat som kan ge honom eller henne sysselsättning under fritiden. Rätten att ta del av information är dessutom en stark rättighet, som är grundlagsfäst.

Enligt vår uppfattning står den lagstiftning som trädde i kraft den 1 april 2008 inte i överensstämmelse med regeringsformen. Beredningen av ärendet var otillräcklig, och viktiga instanser som Lagrådet nonchaleras. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser vad vi nu anfört.

14. Besök och andra kontakter, punkt 15 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar

- a) 7 kap. 2 § regeringens förslag till fängelselag med den ändringen att bestämmelsen får den lydelse som reservanterna föreslår i bilaga 3,
 - b) 3 kap. 2 § regeringens förslag till häkteslag med den ändringen att bestämmelsen får den lydelse som reservanterna föreslår i bilaga 5.
- Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ju6 yrkande 3 och bifaller delvis proposition 2009/10:135 i denna del.

Ställningstagande

Att intagna i kriminalvården måste få behålla kontakt med familj, släkt och vänner under verkställigheten är självklart. En viktig del i detta är möjligheten att ta emot besök. Regeringen vill nu begränsa dessa kontakter

genom att införa möjligheten att hänvisa besöken till rum där intagna och besökare hålls fysiskt åtskilda, t.ex. genom en glasruta. Detta gäller både häkten och fängelser. Vi och flera remissinstanser anser att detta är alltför långtgående och riskerar att försämra klimatet inom kriminalvården genom att påverka de intagna mycket negativt. Motivet till förslaget är att man vill omöjliggöra överlämnandet av otillåtna föremål. Detta problem måste man dock kunna arbeta med bl.a. genom visitationer. Förslaget står inte i proportion till de konsekvenser det innebär och bör inte genomföras. Riksdagen bör anta de lagförslag som läggs fram i bilagorna 3 och 5. Förslagen innebär att regeringens förslag om besöksrum som omöjliggör överlämnande av föremål avslås.

15. Permission, punkt 16 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 10 kap. 1 § regeringens förslag till fängelselag med den ändringen att bestämmelsen får den lydelse som reservanterna föreslår i bilaga 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ju6 yrkande 4 och bifaller delvis proposition 2009/10:135 i denna del.

Ställningstagande

Regeringens förslag när det gäller hur lång strafftid en intagen ska ha verkställt innan en permission kan komma i fråga utgår från praxis för intagna på slutna anstalter, nämligen ett minimum på minst en fjärdedel av strafftiden, dock minst två månader. Problemet med förslaget är att detta innebär en skärpning av villkoren för många intagna på öppna anstalter. Där ligger praxis i dag på en kvalifikationstid på en månad vid straff upp till sex månader, två månader vid straff mellan sex och tolv månader och tre månader vid straff mellan ett och två år. Först vid straff över två år uppnår man krav på en fjärdedel av strafftiden. Att skärpa villkoren för permissioner på öppna anstalter anser vi är omotiverat. Intagna på öppna anstalter är placerade där just eftersom de inte bedöms innebära en hög säkerhetsrisk. Den föreslagna lagregleringen av kvalifikationstid för permission bör inte gälla intagna på öppna anstalter. Riksdagen bör anta det förslag som läggs fram i bilaga 4 och som innebär att den ordning som gäller i dag i detta avseende behålls. Det får ankomma på regeringen att utfärda de verkställighetsföreskrifter som krävs.

16. Användande av elektronisk övervakning på anstalt, punkt 17 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju435 yrkande 7.

Ställningstagande

Kolmårdenanstalten har sedan 2005 genomfört ett försök med fotboja på anstalten – detta som en del av ett försök att skapa en anstalt där de intagna har större möjlighet att vistas i det vanliga samhället.

Tre andra öppna anstalter har nu försett de intagna med fotboja. De tre anstalter som det handlar om är Asptuna, Skenäs och Östragård. Eftersom ingen annan förändring i verksamheten genomförs resulterar detta i mer slutenhet och övervakning av de intagna än som var fallet med försöket på Kolmårdenanstalten.

Själva syftet med de öppna anstalterna är att de är just öppna och att de skadliga effekterna av hård övervakning minskas. Detta minskar institutionaliseringen av den intagne och underlättar anpassningen till ett liv utan kriminalitet.

Fotbojan infördes som ett alternativ till fängelse för att minska anstaltsvistelsens skadliga effekter. Försöket på de tre anstalterna riskerar att underminera syftet med beslut fattade av riksdagen.

Eftersom åtgärden förändrar de öppna anstalterna så påtagligt, samtidigt som den urholkar lagstiftningen om fotboja, är det olämpligt att Kriminalvården nu genomför projektet utan lagstöd. Regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att försöket med fotboja på anstalterna Asptuna, Skenäs och Östragård inte permanentas.

17. Villkorlig frigivning, punkt 19 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Ju435 yrkande 1 och 2009/10:Ju337 yrkande 12 och avslår motionerna 2008/09:Ju333, 2008/09:Ju347, 2008/09:Ju348, 2008/09:Ju442 och 2009/10:Ju379.

Ställningstagande

Genom att återinföra villkorlig halvtidsfrigivning och satsa de budgetmedel som då frigörs på en förbättrad kriminalvård finns stora möjligheter till förändring. En lång tid där den dömda är villkorligt frigiven och står under Kriminalvårdens tillsyn har också ett egenvärde för att underlätta en övergång till ett liv i frihet och utan kriminalitet.

Jag anser att villkorlig halvtidsfrigivning bör återinföras. Inledningsvis föreslår jag att den grupp som döms till frihetsberövande straff för första gången ska omfattas av reformen.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

18. Restriktioner för häktade, punkt 21 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ju6 yrkande 5.

Ställningstagande

Sverige har fått kritik av Europarådets kommitté för förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling (CPT) för förhållandena på och lagstiftningen kring de svenska häktena.

Ett område där kritiken varit mycket stark gäller de restriktioner som åklagare utfärdar i samband med häktningen. Dessa anses ofta vara slentrianmässiga, och i mycket stor utsträckning handlar det om fullständiga restriktioner. I häktesutredningen föreslogs att åklagaren i samband med häktningsförhandlingen ska begära tingsrättens tillstånd för och motivera varje enskild restriktion som han eller hon vill ålägga den häktade. Dessa förslag välkomnades av många remissinstanser som såg dem som nödvändiga för att leva upp till de krav som ställts på Sverige. I dag gäller att restriktioner endast kan prövas om den häktade själv begär det, vilket sällan sker.

Regeringen väljer trots detta att inte genomföra förslagen och anför att utredningsförslaget inte medför någon stor eller principiell ändring. Detta uttalande är häpnadsväckande eftersom utredningens förslag faktiskt innebär ett helt annat perspektiv i fråga om vem som ska ta initiativ till en omprövning. Häktesutredningens förslag om prövning av restriktioner i häkten bör genomföras.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

19. Villkor för underåriga i häkte, punkt 22 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju435 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi vill framhålla att det av barnkonventionen framgår följande.

Varje frihetsberövat barn skall behandlas human och med respekt för människans inneboende värdighet och på ett sätt som beaktar behoven hos personer i dess ålder. Särskilt skall varje frihetsberövat barn hållas åtskilt från vuxna, om det inte anses vara till barnets bästa att inte göra detta, och skall, utom i undantagsfall, ha rätt att hålla kontakt med sin familj genom brevväxling och besök.

Vi anser att det är tveksamt om vi i Sverige alltid lever upp till de villkor som ställs i konventionen. Regeringen bör därför vidta åtgärder för att villkoren för barn i häkte ska leva upp till barnkonventionen.

20. Förbud mot att placera barn i häkte, punkt 23 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ju337 yrkande 10.

Ställningstagande

Det är ovärdigt att ett land som skrivit under barnkonventionen isolerar barn i häktesceller. Det måste vara möjligt att lösa frågan om hur dessa barn ska tas om hand på ett mer värdigt sätt. Denna fråga måste tas upp, och förslag som syftar till att förbjuda att barn placeras i häkte ska snarast presenteras för riksdagen.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

21. Utbildning för kriminalvårdare, punkt 24 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Ju435 yrkande 3 och 2009/10:Ju6 yrkande 6 och avslår motion 2009/10:Ju430.

Ställningstagande

Ett så krävande yrke som kriminalvårdare kräver en vidare utbildning än vad som kan erbjudas inom Kriminalvårdens egen försorg. En särskild utbildning skulle uppvärdera vårdaryrket. De problem som uppstår när vårdaryrket ofta ses som ett genomgångsyrke skulle minska. En möjlighet skulle kunna vara att skapa en särskild inriktning inom socialhögskolans regi under rubriken socialt arbete med inriktning på kriminalvård. Det bör alltså utredas hur en särskild högskoleutbildning för kriminalvårdare kan utformas.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

22. Villkor för övervakare, punkt 25 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju435 yrkande 8.

Ställningstagande

Reglerna för avdrag som får göras för merkostnader i samband med förvärvsarbete har förändrats. En grupp som drabbas hårt är övervakare inom frivården. Dessa åtar sig uppdrag på sin fritid mot en mindre ersättning.

Redan i dag är det svårt att rekrytera övervakare. De ekonomiska villkoren för övervakare borde därför snarast förbättras jämfört med tidigare.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

23. Kriminalvårdens utlandsstyrka, punkt 26 (s)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s) och Kerstin Haglö (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju263.

Ställningstagande

Kriminalvårdens utlandsstyrka har fått förhållandevis lite erkännande trots viktiga insatser. De stödjande funktionerna såväl i form av personella resurser som i form av utrustning liksom strategin för att ta till vara erfarenheter från utlandsuppdraget efter hemkomsten är otillräckliga. Det professionella stödet inom Kriminalvården för utsänd personal som tjänstgör under ofta mycket svåra förhållanden måste utvecklas.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som krävs för att tillgodose det anförda.

24. Tillsyn över kriminalvården, punkt 27 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Ju379 yrkande 55 och 2009/10:Ju427 yrkande 26 och bifaller delvis motionerna 2009/10:Ju256 och 2009/10:Ju314.

Ställningstagande

En väl fungerande tillsyn är central för den slutna verksamhet som kriminalvården utgör. Den tillsyn som JO utför i dag är inte kontinuerlig och heller inte fullständig. En övervägande del av verksamheternas tillsyn ansvarar den egna myndigheten Kriminalvården för. Vi anser att en modern kriminalvård ska ha en oberoende tillsyn utifrån. Vi vill därför att regeringen utreder hur en oberoende instans utanför Kriminalvården ska sköta tillsynen över Kriminalvården.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2009/10:135

Proposition 2009/10:135 En ny fängelse- och häkteslagstiftning:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. fängelselag,
2. häkteslag,
3. lag om ändring i brottsbalken,
4. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
5. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.
6. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
7. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
8. lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.
9. lag om ändring i passlagen (1978:302),
10. lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet,
11. lag om ändring i polislagen (1984:387),
12. lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll,
13. lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,
14. lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning,
15. lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll,
16. lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård,
17. lag om ändring i lagen (1999:353) om rättspsykiatriskt forskningsregister,
18. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),
19. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Följdmotion med anledning av proposition 2009/10:135

2009/10:Ju6 av Lena Olsson m.fl. (v, s, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att restriktioner eller inskränkningar som motiveras av händelser på anstalter för män inte ska tillämpas på kvinnliga interner.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort de särskilda villkoren för långtidsdömda.
3. Riksdagen avslår förslaget om att införa besöksrum i fängelser och häkten där besökare och intagna hålls fysiskt åtskilda.
4. Riksdagen beslutar att den föreslagna lagregleringen av kvalifikationstid för permission inte ska gälla intagna på öppna anstalter.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra häktesutredningens förslag om prövning av restriktioner i häkten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur en särskild högskoleutbildning för kriminalvårdare kan skapas.

Framställning 2009/10:RRS21

Framställning 2009/10:RRS21 Riksrevisionens styrelses framställning om Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott :

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om att regeringen bör säkerställa att de krav på verksamhetsplanering som ställs i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt uppfylls.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av befintlig lagstiftning för kommuner och landsting rörande krav på samverkan med Kriminalvården.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:Ju394 av Alice Åström m.fl. (v):

4. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till häkteslag i linje med utredningen Ny häkteslag (SOU 2006:17), undantaget förslaget om möjlighet att införa besöksrum med glasruta.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:Ju224 av Magdalena Andersson och Jan R Andersson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökat barnperspektiv inom kriminalvården.

2008/09:Ju263 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att vidta åtgärder för att Kriminalvårdens utlandsstyrka ska få professionellt och varaktigt stöd vid hemkomsten.

2008/09:Ju315 av Bengt-Anders Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rymning som brottslig gärning.

2008/09:Ju333 av Andreas Norlén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändring av bestämmelsen om villkorlig frigivning i 26 kap. 6 § brottsbalken.

2008/09:Ju347 av Bertil Kjellberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regler för villkorlig frigivning.

2008/09:Ju348 av Anti Avsan (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstiftningen rörande villkorlig frigivning bör reformeras.

2008/09:Ju366 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kriminalisera rymningar och rymningsförsök från fängelser.

2008/09:Ju378 av Siw Wittgren-Ahl och Birgitta Eriksson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en strategi för genusperspektiv inom kriminalvården.

2008/09:Ju379 av Mona Sahlin m.fl. (s):

55. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillsynen över Kriminalvården.
58. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att införa ökad individualisering.
59. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka antalet intagna i halvvägshus.
60. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om muckarpeng.
69. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbud mot tidningar i fängelse.

2008/09:Ju387 av Karin Enström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om frivård.

2008/09:Ju389 av Camilla Lindberg (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad användning av fotboja inom kriminalvården.

2008/09:Ju402 av Mehmet Kaplan m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka kunskapen om kvinnor på landets anstalter; specifikt bör frågan om tidigare utsatthet för sexuella övergrepp och våld fokuseras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta kvinnor på anstalter få tillgång till stödsamtal med frivilliga och anställda från kvinnojourer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Kriminalvården ska införa en självständig enhet som genomför incidentutredningar vid t.ex. självmord.

2008/09:Ju421 av Håkan Juholt (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla häkten och anstalter ska ha särskilt utbildad personal som närvarar vid barns besök och att personalen informeras om att de har anmälningsskyldighet enligt socialtjänstlagen om de får reda på att ett barn far illa.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Kriminalvården åläggs en skyldighet att ordna besöksrum på samtliga anstalter och häkten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att interner bör ges möjlighet att ringa till barnet ett visst antal gånger i veckan om det bedöms vara det bästa för barnet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn till interner ges möjlighet att dagligen komma i kontakt med sin förälder.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör utarbetas ett nationellt program i syfte att stärka samarbete mellan kriminalvård och socialtjänst för att stödja barn med frihetsberövade föräldrar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör bli möjligt att utifrån barnets behov bevilja permissioner vid exempelvis skolavslutningar och födelsedagar.

2008/09:Ju435 av Alice Åström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att normen om villkorlig halvtidsfrigivning ska återinföras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska utredas hur en särskild kriminalvårdarutbildning kan skapas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska vidta åtgärder för att villkoren för barn i häkte ska leva upp till barnkonventionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utveckling av Krami och Moa.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fler intagna inom kriminalvården ska erbjudas kvalificerad yrkesutbildning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska vidta åtgärder för att säkerställa att försöket med fotboja på anstalterna Asptuna, Skenäs och Östragård inte permanentas.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de ekonomiska villkoren för lekmannaövervakare ska förbättras.

2008/09:Ju442 av Mats G Nilsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om frigivning med friskhetsintyg för sexualbrottsdömda.

2008/09:Ju472 av Mehmet Kaplan m.fl. (mp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införskaffa ytterligare kunskap om kvinnor på landets anstalter, där specifikt frågan om tidigare utsatthet för sexuella övergrepp och våld fokuseras.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta kvinnor på anstalter få tillgång till stödsamtal med frivilliga och anställda på kvinnojourer.

2008/09:Ju473 av Margareta Pålsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av regelverket så att rymningar leder till mer kännbara konsekvenser.

2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kvinnor på anstalter ska få tillgång till stödsamtal med frivilliga och anställda från kvinnojouurer.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:Ju215 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kriminalisera rymningar och rymningsförsök från fängelser.

2009/10:Ju256 av Phia Andersson och Sinikka Bohlin (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behandlingen av frihetsberövade personer.

2009/10:Ju260 av Jan Emanuel Johansson och Yilmaz Kerimo (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att personer med utländskt medborgarskap som dömts i Sverige och som också dömts till utvisning ska avtjäna sitt straff i hemlandet.

2009/10:Ju261 av Jan Emanuel Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till ideella organisationer som arbetar med eftervård och utslussning från kriminalvården.

2009/10:Ju263 av Siw Wittgren-Ahl och Birgitta Eriksson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en strategi för genusperspektiv inom kriminalvården.

2009/10:Ju314 av Karin Granbom Ellison (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en fristående inspektion med uppgift att granska Kriminalvårdens verksamhet bör inrättas.

2009/10:Ju337 av Lars Ohly m.fl. (v):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett förslag om förbud mot att placera brottsmisstänkta barn i häkte snarast bör tas fram.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny häkteslag.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att halvtidsfrigivning av förstagångsdömda bör införas.

2009/10:Ju366 av Håkan Juholt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvalitetsssäkring och utveckling av kriminalvården.

2009/10:Ju379 av Anti Avsan (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstiftningen rörande villkorlig frigivning bör reformeras.

2009/10:Ju381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Kriminalvården ska utveckla obligatoriska behandlingsprogram för män som begått vålds- och sexualbrott.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta kvinnor på anstalter få tillgång till stödsamtal med frivilliga och anställda från kvinnojourer.

2009/10:Ju389 av Christer Engelhardt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om veckoslutsfängelser.

2009/10:Ju394 av Lars-Axel Nordell (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur staten kan ta över betalningsansvaret för placeringen av villkorligt frigivna missbrukare på behandlingshem.

2009/10:Ju423 av Gustav Nilsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpt uppföljning och agerande vid brott på anstalter.

2009/10:Ju424 av Jan Lindholm m.fl. (mp, c, fp, kd, v, m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla förövare som dömts för brott med ett sexuellt syfte som är riktat mot ett barn bör kunna erbjudas behandling inom ramen för det utdömda straffet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser inom kriminalvården för att fler ska genomgå behandling.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att myndigheterna samarbetar så att behandlingen för dömda för sexualbrott mot barn kan slutföras efter avtjänat straff.

2009/10:Ju427 av Thomas Bodström m.fl. (s):

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda en oberoende instans för tillsyn över kriminalvården.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler halvvägshus.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utslussningspeng.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om särskilda insatser för kvinnor i kriminalvården.

2009/10:Ju430 av Pia Nilsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samordnad utbildning för kriminalvårdare och skötare inom rättspsykiatri.

2009/10:So312 av Elina Linna m.fl. (v):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge fler möjlighet till kontraktsvård och vårdvistelse.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frivården bör få del av Kriminalvårdens särskilda narkotikasatsning.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mångfald av behandlingsprogram inom kriminalvården och om att behandlingsarbete på anstalter i högre grad ska omfattas av en helhetssyn på individens sociala situation.

2009/10:So634 av Ingemar Vänerlöv (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att mer aktivt än hittills beakta de neuropsykiatriska funktionsnedsättningarna, främst adhd, i frågor som rör kriminalvårdspolitik, missbruksvård och hemlöshetsproblematik.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till fängelselag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll och tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av fängelse i kriminalvårdsanstalt. Bestämmelserna avser

- placering (2 kap.),
- sysselsättning och ersättning (3 kap.),
- fritid (4 kap.),
- personliga tillhörigheter (5 kap.),
- vistelse i gemensamhet och avskildhet (6 kap.),
- besök och andra kontakter (7 kap.),
- särskilda kontroll- och tvångsåtgärder (8 kap.),
- hälso- och sjukvård (9 kap.),
- permission och annan tillfällig vistelse utanför anstalt (10 kap.),
- särskilda utslussningsåtgärder (11 kap.),
- varning och uppskjuten villkorlig frigivning (12 kap.), samt
- beslut och överklagande m.m. (13–15 kap.).

2 § Den som är intagen i anstalt får medges att vistas utanför anstalten enligt 9 kap. 1 §, 10 kap. 1–4 §§ och 11 kap. 1 §.

Som vistelse utanför anstalt anses inte att en intagen, genom Kriminalvårdens försorg, transporteras utanför en anstalt med anledning av att ett beslut enligt lagen ska verkställas.

Vid vistelse utanför anstalt enligt 11 kap. 1 § första stycket 2–4 gäller inte 2–10 kap.

3 § Bestämmelser om när ett fängelsestraff får verkställas och hur tiden för verkställigheten ska beräknas finns i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.

Verkställighetens mål och utformning

4 § Varje intagen ska bemötas med respekt för sitt människovärde och med förståelse för de särskilda svårigheter som är förenade med frihetsberövandet.

5 § Verkställigheten ska utformas så att den intagnes anpassning i samhället underlättas och så att negativa följder av frihetsberövandet motverkas.

Verkställigheten ska, i den utsträckning det är möjligt utan att krävet på samhällsskydd eftersätts, särskilt inriktas på åtgärder som är ägnade att förebygga återfall i brott. För varje intagen ska det upprättas en individuellt utformad verkställighetsplan.

Verkställigheten ska planeras och utformas efter samråd med den intagne och i samverkan med berörda myndigheter.

6 § Verkställigheten får inte innebära andra begränsningar i den intagnes frihet än som följer av denna lag eller som är nödvändiga för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas.

En kontroll- eller tvångsåtgärd får endast användas om den står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig ska den användas.

Särskilda villkor för långtidsdömda

7 § För en intagen som avtjänar fängelse i lägst fyra år ska det, om det inte är uppenbart obehövt, beslutas om de särskilda villkor som av säkerhetsskäl är nödvändiga när det gäller

1. placering i anstalt,
2. vistelse utanför anstalt enligt 10 kap. 1 och 2 §§, och
3. särskilda utslussningsåtgärder enligt 11 kap. 1 §.

Om det finns särskilda skäl ska villkor enligt första stycket också beslutas för en intagen som har dömts till fängelse i lägst två år.

8 § Prövning av vilka särskilda villkor som ska gälla för verkställigheten enligt 7 § ska ske så snart verkställigheten påbörjas eller annars när det finns behov av det. Villkoren ska omprövas när det finns anledning till det.

Ett beslut om placering, permission, särskild permission eller särskilda utslussningsåtgärder får inte meddelas i strid med de särskilda villkoren.

2 kap. Placering

Placering i anstalt

1 § En intagen får inte placeras så att han eller hon underkastas mer ingripande övervakning och kontroll än som är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas.

Vid beslut om placering ska, i den utsträckning det är möjligt, hänsyn tas till den intagnes behov av sysselsättning, omvårdnad och en lämplig frigivningsplanering.

2 § En intagen får inte placeras så att han eller hon vistas tillsammans med intagna av motsatt kön. En intagen får dock medges att vistas med intagna av motsatt kön om det är lämpligt och de intagna samtycker till det.

Placering av unga

3 § En intagen som är under arton år får inte placeras så att han eller hon vistas tillsammans med intagna över arton år, om det inte kan anses vara till hans eller hennes bästa.

Placering på säkerhetsavdelning

4 § En intagen får placeras på en avdelning med särskild hög grad av övervakning och kontroll (säkerhetsavdelning) om

1. det finns en varaktig risk för att den intagne rymmer eller fritas och det kan antas att han eller hon är särskilt benägen att fortsätta allvarlig brottslig verksamhet, eller

2. det finns särskild anledning att anta att det behövs för att hindra den intagne från allvarlig brottslig verksamhet under vistelsen i anstalt.

Ett beslut om placering på en säkerhetsavdelning ska omprövas så ofta det finns anledning till det, dock minst en gång i månaden.

Tillstånd att ha spädbarn hos sig

5 § En intagen får medges att ha sitt spädbarn hos sig, om det kan anses vara till barnets bästa.

3 kap. Sysselsättning och ersättning

Den intagnes rätt till sysselsättning

1 § En intagen ska ges möjlighet till sysselsättning i form av arbete, utbildning, brotts- och missbruksrelaterad programverksamhet eller annan strukturerad verksamhet.

Sysselsättningsplikt

2 § En intagen är skyldig att utföra eller delta i den sysselsättning som anvisas honom eller henne.

En intagen som uppbär ålderspension enligt socialförsäkringsbalken får inte åläggas någon sysselsättning. En intagen som har beviljats sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt samma balk får åläggas sysselsättning bara av den art och den omfattning som kan anses lämplig för honom eller henne.

En intagen får inte åläggas att underkasta sig behandling av medicinsk karaktär.

Ersättning

3 § En intagen har rätt till ersättning från Kriminalvården om

1. han eller hon har utfört eller deltagit i anvisad sysselsättning, och
2. ersättning för sysselsättningen inte betalas ut av någon annan.

4 § Kriminalvården ska, för permissions- och frigivningsändamål, hålla inne en tiondel av den ersättning som avses i 3 §. Kriminalvården får i särskilda fall medge att den ersättning som hålls inne används för annat ändamål. Ersättning som hålls inne ska betalas ut till den intagne senast i samband med att han eller hon inte längre ska vara berövad friheten.

I fråga om den som är dömd till utvisning får ersättning som hålls inne enligt första stycket användas för betalning av en sådan resa som avses i 19 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716).

5 § Om en intagen uppsåtligt har skadat egendom som tillhör eller har upplåtits till Kriminalvården, får Kriminalvården av den ersättning som avses i 3 § ta ut ett belopp som motsvarar kostnaderna för att ersätta eller på annat sätt återställa egendomen.

6 § Ersättning som avses i 3 § får inte utmätas.

4 kap. Fritid

Vistelse utomhus

1 § En intagen ska ges möjlighet att vistas utomhus minst en timme varje dag, om det inte finns synnerliga skäl mot det.

Fritidssysselsättning

2 § En intagen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt ägna sig åt fysisk aktivitet och annan fritidssysselsättning.

Utbud av massmedier

3 § En intagen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt följa vad som händer i omvärlden.

Religionsutövning

4 § En intagen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt utöva sin religion.

Förtroenderåd

5 § En intagen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt sammanträda med andra intagna för överläggning i frågor som är av gemensamt intresse för de intagna (förtroenderåd).

Ett förtroenderåd ska ges möjlighet att på lämpligt sätt överlägga med ledningen för anstalten.

5 kap. Personliga tillhörigheter

1 § En intagen får ta emot och inneha böcker, tidskrifter och tidningar, dock inte sådana som kan

1. äventyra ordningen eller säkerheten, eller
2. antas motverka den behandling som han eller hon genomgår.

I övrigt får en intagen ta emot och inneha de personliga tillhörigheter som är motiverade med hänsyn till att verkställigheten ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt.

2 § Tillhörigheter som en intagen inte får ta emot och inneha får omhändertas och förvaras för den intagnes räkning. Tillhörigheter som omhändertagits ska lämnas ut till den intagne senast i samband med att han eller hon inte längre ska vara berövad friheten.

En intagen får inte utan särskilt medgivande disponera pass och pengar som omhändertagits enligt första stycket.

3 § Tillhörigheter som omhändertagits får på den intagnes bekostnad sändas till den adress där han eller hon är folkbokförd eller till annan adress som han eller hon anger.

4 § Lämnar en intagen kvar tillhörigheter i en anstalt ska tillhörigheterna förvaras där i tre månader från det att frihetsberövandet upphört. Om tillhörigheterna inte har hämtas ut inom denna tid, får de genom Kriminalvårdens försorg säljas eller, om det inte är möjligt, förstöras.

Om Kriminalvården har sålt en intagens tillhörigheter, har han eller hon rätt till skäligen ersättning. Sådan ersättning får inte betalas ut med ett högre belopp än som har inlutit vid försäljningen.

6 kap. Vistelse i gemensamhet och avskildhet

Gemensamhet

1 § En intagen ska under den tid då han eller hon är skyldig att utföra eller delta i sysselsättning vistas tillsammans med andra intagna (gemensamhet), om inte annat anges i denna lag eller följer av sysselsättningens särskilda beskaffenhet.

2 § En intagen ska ges möjlighet att på sin fritid vistas i gemensamhet, om inte annat anges i denna lag.

Avskildhet vid dygnsvila

3 § Intagna får hållas avskilda från varandra i anslutning till dygnsvilan.

Avskildhet på egen begäran

4 § En intagen får, om det är lämpligt, medges att på egen begäran hållas avskild från andra intagna.

Ett medgivande till avskildhet enligt första stycket ska omprövas så ofta det finns anledning till det, dock minst en gång i månaden.

Avskildhet av ordnings- och säkerhetskäl

5 § Intagna får tillfälligt hållas avskilda från varandra, om det är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas.

6 § En intagen får tillfälligt hållas avskild från andra intagna, om det är nödvändigt på grund av att den intagne är våldsam eller berusad.

Om ett avskiljande enligt första stycket inte kan verkställas i anstalt, får den intagne placeras i häkte i högst två dygn.

7 § En intagen får hållas avskild från andra intagna om det är nödvändigt

1. med hänsyn till rikets säkerhet,
2. med hänsyn till att det finns en risk för den intagnes eller någon annans säkerhet till liv eller hälsa eller för allvarlig skadegörelse på egendom som tillhör eller har upplåtits till Kriminalvården,
3. med hänsyn till att det finns en risk för att den intagne rymmer eller fritas och det kan antas att han eller hon är särskilt benägen att fortsätta allvarlig brottslig verksamhet,
4. för att hindra att den intagne påverkar någon annan intagen att allvarligt störa ordningen i anstalten,
5. för att hindra att den intagne medverkar till att någon annan intagen får tillgång till alkohol, narkotika, något annat berusningsmedel, något sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller någon sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, eller
6. för att hindra att den intagne allvarligt ofredar någon annan intagen.

Ett beslut om avskildhet enligt första stycket ska omprövas så ofta det finns anledning till det, dock minst var tionde dag.

Avskildhet vid utredning av misskötsamhet

8 § Under utredning av frågor enligt 12 kap. 1 § denna lag eller enligt 26 kap. 6 och 7 §§ brottsbalken får en intagen tillfälligt hållas avskild från andra intagna i den utsträckning det är absolut nödvändigt för att syftet med utredningen inte ska äventyras. Den intagne får inte hållas avskild under längre tid än fyra dygn.

En intagen som hålls avskild från andra intagna enligt första stycket får vägras kontakt med andra personer genom besök, elektronisk kommunikation eller försändelser, om det är absolut nödvändigt för att syftet med utredningen inte ska äventyras.

Om ett avskiljande enligt första stycket inte kan verkställas i anstalt, får den intagne placeras i häkte.

Avskildhet vid kroppsbesiktning

9 § En intagen får hållas avskild från andra intagna om det är nödvändigt för att genomföra en kroppsbesiktning.

Läkarundersökning

10 § En intagen som hålls avskild från andra intagna på grund av att han eller hon uppträder våldsamt eller är farlig för sin egen säkerhet till liv eller hälsa ska undersökas av läkare så snart som möjligt. En intagen som av andra skäl hålls avskild från andra intagna ska undersökas av läkare om det behövs med hänsyn till den intagnes hälsotillstånd, dock minst en gång i månaden.

7 kap. Besök och andra kontakter

Besök

1 § En intagen får ta emot besök i den utsträckning det lämpligen kan ske. Ett besök får dock vägras om det

1. kan äventyra säkerheten på ett sätt som inte kan avhjälpas genom kontroll enligt 2 eller 3 §,
2. kan motverka den intagnes anpassning i samhället, eller
3. på annat sätt kan vara till skada för den intagne eller någon annan.

2 § Ett besök får, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, kontrolleras genom att

1. personal övervakar besöket, eller
2. besöket äger rum i ett besöksrum som är så utformat att det omöjliggör att föremål överlämnas.

Ett besök av en advokat som biträder den intagne i en rättslig angelägenhet får kontrolleras endast om advokaten eller den intagne begär det.

3 § Ett besök får, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, villkoras av att besökaren underkastar sig kroppsvisitation eller ytlig kroppsbesiktning.

Elektronisk kommunikation

4 § En intagen får stå i förbindelse med en annan person genom elektronisk kommunikation i den utsträckning det lämpligen kan ske. Sådan kommunikation får dock vägras om den

1. kan äventyra säkerheten på ett sätt som inte kan avhjälpas genom avlyssning enligt 5 §,
2. kan motverka den intagnes anpassning i samhället, eller
3. på annat sätt kan vara till skada för den intagne eller någon annan.

5 § Elektronisk kommunikation mellan en intagen och en annan person får avlyssnas om det är nödvändigt av säkerhetsskäl. De som ska kommunicera med varandra ska i förväg informeras om kontrollen.

Elektronisk kommunikation mellan en intagen och en advokat som biträder den intagne i en rättslig angelägenhet får inte avlyssnas.

Försändelser

6 § En försändelse mellan en intagen och en advokat, en svensk myndighet eller ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda ska vidarebefordras utan granskning. Om det finns anledning att anta att uppgiften om avsändare av en sådan försändelse till en intagen är oriktig, får försändelsen granskas i syfte att utreda vem avsändaren är.

7 § I andra fall än som avses i 6 § får en försändelse till eller från en intagen i anstalt granskas, om det är nödvändigt med hänsyn till ordningen eller säkerheten. Syftet med granskningen ska vara att undersöka om försändelsen

1. innehåller något otillåtet föremål, eller
2. är ett led i en pågående eller planerad brottslig verksamhet, ett planerat avvikande eller något annat liknande förfarande.

8 § En försändelse som har granskats ska, om inte särskilda skäl talar mot det, lämnas ut till den intagne så snart som möjligt och senast när han eller hon inte längre ska vara berövad friheten.

9 § Bestämmelserna i 6–8 §§ gäller även en försändelse till eller från en sammanslutning av intagna.

Gemensamma bestämmelser

10 § Om det behövs för att kunna bedöma om besök eller elektronisk kommunikation kan tillåtas enligt 1 eller 4 § eller ska kontrolleras enligt 2 eller 5 §, ska det i förväg undersökas om den som kontakten ska äga rum med är dömd eller misstänkt för brott eller för att utöva brottslig verksamhet. I den utsträckning det behövs får upplysningar också inhämtas om hans eller hennes personliga förhållanden i övrigt.

11 § Regeringen får när det gäller en viss intagen besluta om undantag från bestämmelserna i detta kapitel, om det behövs med hänsyn till rikets säkerhet eller risken för att den intagne under verkställigheten i anstalt medverkar till terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

12 § Bestämmelser om att en intagen får vägras kontakt med andra personer genom besök, elektronisk kommunikation och försändelser finns också i 6 kap. 8 § andra stycket.

8 kap. Särskilda kontroll- och tvångsåtgärder

Fotografering

1 § För att underlätta identifieringen av en intagen får fotografi tas av honom eller henne.

Kontroll av bostadsrum

2 § En intagens bostadsrum och hans eller hennes tillhörigheter får kontrolleras i den utsträckning det är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas.

Första stycket gäller även andra slutna förvaringsställen som den intagne disponerar.

Kroppsvsitation och kroppsbesiktning

3 § Den som ska tas in i en anstalt ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas för eftersökande av otillåtna föremål när han eller hon kommer till anstalten, om det inte är uppenbart obehövt.

4 § En intagen får kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas för eftersökande av otillåtna föremål om

1. det finns anledning att anta att ett sådant föremål kommer att anträffas på honom eller henne,
2. han eller hon återkommer efter en vistelse utanför anstalt,
3. han eller hon ska ha eller har haft ett besök utan sådan kontroll som avses i 7 kap. 2 §, eller
4. det sker i en stickprovskontroll eller i anslutning till en större undersökning som av säkerhetsskäl görs av ett utrymme inom anstalten och den intagne har eller har haft särskild anknytning till utrymmet.

5 § En intagen får även i andra fall än som avses i 3 och 4 §§ kroppsvisiteras för eftersökande av vapen och andra farliga föremål, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl.

6 § En intagen är, om inte annat motiveras av medicinska eller liknande skäl, skyldig att på begäran lämna urin-, utandnings-, saliv-, svett-, blod- eller hårprov för kontroll av att han eller hon inte är påverkad av alkohol, narkotika, något annat berusningsmedel, något sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller någon sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

7 § Kroppsvsitation eller kroppsbesiktning får inte utföras eller bevittnas av någon av motsatt kön som inte är läkare eller legitimerad sjuksköterska. Detta gäller dock inte

1. en kroppsvsitation som avses i 5 §,
2. en kroppsvsitation som enbart innebär att föremål som en person bär med sig undersöks,
3. en kroppsvsitation med metalldetektor eller liknande teknisk anordning, eller
4. en kroppsbesiktning som enbart innebär att andra prov än urinprov tas enligt 6 §.

Om det är nödvändigt får en kroppsvsitation eller en kroppsbesiktning av en man utföras eller bevittnas av en kvinna även i andra fall än som avses i första stycket.

Omhändertagande av otillåtna föremål

8 § Alkohol, narkotika, andra berusningsmedel, sådana medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor får omhändertas och förstöras

1. om de medförs av någon som ska tas in i en anstalt,
2. om de påträffas hos en intagen,
3. om de sänds till en intagen, eller
4. om de på annat sätt påträffas inom en anstalt och det inte finns någon känd ägare till dem.

Första stycket gäller även injektionssprutor, kanyler och andra föremål som är särskilt ägnade att användas vid narkotikamissbruk eller för annan befattning med narkotika.

9 § Ett föremål som påträffas i en anstalt får i andra fall än som avses i 8 § och 5 kap. 2 § omhändertas, om det kan antas att föremålet kommer att tas i beslag. Omhändertagandet ska så snart som möjligt anmälas till den som får besluta om beslag.

Fängsel

10 § En intagen får beläggas med fängsel

1. vid förflyttning inom anstalt och vid transport eller annan vistelse utanför anstalt, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, eller
2. om han eller hon uppträder våldsamt och det är absolut nödvändigt med hänsyn till den intagnes egen eller någon annans säkerhet till liv eller hälsa.

En läkare ska så snart som möjligt undersöka en intagen som belagts med fängsel enligt första stycket 2.

Allmän inpasseringskontroll

11 § Om det är nödvändigt för att säkerheten ska kunna upprätthållas vid en anstalt får Kriminalvården besluta att alla personer som passerar in i anstalten ska kroppsvisiteras (allmän inpasseringskontroll). Syftet med allmän inpasseringskontroll ska vara att söka efter otillåtna föremål. Skriftliga meddelanden får inte granskas.

Ett beslut om allmän inpasseringskontroll får gälla i högst tre månader.

Kriminalvården får i enskilda fall medge undantag från allmän inpasseringskontroll, om det finns särskilda skäl.

Kontroll av fordon

12 § Om det är nödvändigt för att säkerheten ska kunna upprätthållas vid en anstalt, får ett fordon i anslutning till att det passerar in i eller ut ur anstalten genomsökas efter otillåtna föremål eller personer som utan tillåtelse försöker ta sig in i eller ut ur anstalten. Skriftliga meddelanden får inte granskas.

Befogenheter mot obehöriga personer

13 § En tjänsteman inom kriminalvården får avvisa eller avlägsna den som obehörigen försöker ta sig in i eller vägrar att lämna en anstalt.

Den som ska avlägsnas får i anslutning till ingripandet

1. kroppsvisiteras enligt 5 §, eller
2. beläggas med fängsel enligt 10 § första stycket 2.

Ett ingripande enligt första eller andra stycket ska dokumenteras.

9 kap. Hälso- och sjukvård

1 § En intagen som behöver hälso- och sjukvård ska vårdas enligt de anvisningar som ges av läkare. Om den intagne inte kan undersökas eller behandlas på ett lämpligt sätt i anstalten, ska den allmänna sjukvården anlitas. Om det behövs, ska den intagne föras över till sjukhus.

Ett tillstånd till vistelse utanför anstalt enligt första stycket ska förenas med de villkor som behövs. Om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, ska den intagne stå under bevakning.

2 § Bestämmelser om psykiatrisk tvångsvård för den som är intagen finns i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.

Bestämmelserna i 18–24 §§ lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård samt bestämmelserna i 8 § andra och tredje styckena lagen om rättspsykiatrisk vård om befogenhet för Kriminalvården och regeringen att besluta om särskilda restriktioner för en viss intagen ska tillämpas på en intagen som för frivillig psykiatrisk vård har förts över till en sådan sjukvårdsinrättning som avses i 6 § första stycket lagen om rättspsykiatrisk vård.

3 § Om en transport kan befaras skada den intagnes hälsa, ska läkares medgivande till transporten inhämtas.

10 kap. Permission och annan tillfällig vistelse utanför anstalt

Permission

1 § En intagen får, för att underlätta hans eller hennes anpassning i samhället, beviljas tillstånd att vistas utanför anstalt för viss kort tid (permission) om

1. minst en fjärdedel av strafftiden, dock minst två månader, har avtjänats, och

2. det inte finns en påtaglig risk för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköta sig.

För en intagen som avtjänar ett livstidsstraff ska tiden enligt första stycket 1 bestämmas som om strafftiden är arton år.

Om det finns särskilda skäl får permission beviljas trots att den tid som avses i första stycket 1 inte förflutit.

Särskild permission

2 § En intagen får, om det finns särskilt ömmande skäl, beviljas tillstånd att vistas utanför anstalt för viss kort tid (särskild permission) om

1. hans eller hennes behov av vistelse utanför anstalt inte kan tillgodoses genom permission enligt 1 §, och

2. vistelsen utanför anstalt kan beviljas med hänsyn till den risk som finns för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköta sig.

Inställelse vid domstol eller annan myndighet

3 § En intagen får tillfälligt vistas utanför anstalt om en myndighet begär att han eller hon ska inställa sig vid myndigheten. Sådan inställelse ska alltid ske om det är en domstol eller en övervakningsnämnd som begär att en intagen ska inställas.

Utredning om återfallsrisk

4 § En intagen som ska genomgå en utredning om risk för återfall i brottslighet enligt 10 § lagen (2006:45) om omvandling av fängelse på livstid, får vistas utanför anstalt i den utsträckning som den myndighet som ansvarar för utredningen bedömer är nödvändig för att utredningen ska kunna genomföras.

Kontroll

5 § Ett tillstånd till vistelse utanför anstalt enligt 1–4 §§ ska förenas med de villkor som behövs. Om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, ska den intagne stå under bevakning.

Vid vistelse utanför anstalt enligt 1 och 2 §§ får elektroniska hjälpmedel användas för att kontrollera meddelade villkor.

Placering i häkte

6 § I anslutning till vistelse utanför anstalt enligt 2–4 §§ och 9 kap. 1 § denna lag samt 4 kap. 29 och 31 §§ lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål får en intagen tillfälligt placeras i häkte, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl eller med hänsyn till transportförhållandena.

11 kap. Särskilda utslusningsåtgärder

Former av särskilda utslusningsåtgärder

1 § En intagen får, för att minska risken för att han eller hon återfaller i brott eller för att på annat sätt underlätta hans eller hennes anpassning i samhället, beviljas tillstånd till vistelse utanför anstalt genom följande utslusningsåtgärder:

1. frigång enligt 2 §,

2. vårdvistelse enligt 3 §,
3. vistelse i halvvägshus enligt 4 §, och
4. utökad frigång enligt 5 §.

Vistelse utanför anstalt enligt första stycket 2–4 ska planeras så att den kan pågå fram till tidpunkten för villkorlig frigivning.

Frigång

2 § Frigång innebär att en intagen under dagtid utanför anstalt utför arbete, får behandling eller deltar i utbildning eller särskilt anordnad verksamhet.

Frigång får beviljas en intagen som har behov av introduktion i arbetslivet eller i annan verksamhet som kan främja en stabil tillvaro efter frigivningen, om det inte finns någon beaktansvärd risk för att han eller hon kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt allvarligt missköta sig.

Vårdvistelse

3 § Vårdvistelse innebär att en intagen är placerad i ett sådant hem som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Vårdvistelse får beviljas en intagen som har behov av vård eller behandling mot missbruk av beroendeframkallande medel eller mot något annat särskilt förhållande som kan antas ha samband med hans eller hennes brottslighet, om det inte finns någon beaktansvärd risk för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt allvarligt missköta sig.

Halvvägshus

4 § Vistelse i halvvägshus innebär att en intagen är placerad i ett av Kriminalvården kontrollerat hem som är anpassat för att ge intagna särskilt stöd och tillsyn.

Vistelse i halvvägshus får beviljas en intagen som har behov av särskilt stöd eller tillsyn om

1. minst halva strafftiden, dock minst tre månader, har avtjänats,
2. det inte finns någon beaktansvärd risk för att han eller hon kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt allvarligt missköta sig, och
3. han eller hon utför arbete, får behandling eller deltar i utbildning eller särskilt anordnad verksamhet.

Den intagne får inte vistas utanför halvvägshuset annat än på särskilt bestämda tider.

Utökad frigång

5 § Utökad frigång innebär att en intagen under kontrollerade former avtjänar fängelsestraffet i sin bostad.

Utökad frigång får beviljas om

1. minst halva strafftiden, dock minst tre månader, har avtjänats,
2. det inte finns någon beaktansvärd risk för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt allvarligt missköta sig,
3. han eller hon har tillgång till bostad, och
4. han eller hon utför arbete, får behandling eller deltar i utbildning eller särskilt anordnad verksamhet.

Gemensamma bestämmelser

6 § Ett tillstånd till en utslussningsåtgärd ska förenas med de villkor som behövs för att syftet med åtgärden ska uppnås eller för att Kriminalvården ska kunna utöva nödvändig kontroll. Elektroniska hjälpmedel får användas för att kontrollera meddelade villkor.

Om det på grund av nya omständigheter finns skäl för det, får Kriminalvården ändra, upphäva eller meddela nya villkor.

Om det finns särskilda skäl, får Kriminalvården förena en vårdvistelse enligt 3 § med en föreskrift enligt 26 kap. 15 § första stycket 3 brottsbalken som ska gälla för tiden efter villkorlig frigivning. Om det på grund av nya omständigheter finns skäl för det, får Kriminalvården ändra, upphäva eller meddela en ny föreskrift.

7 § Den som är beviljad en utslussningsåtgärd är skyldig att på begäran lämna urin-, utandnings-, saliv-, svett-, blod- eller hårprov för kontroll av att han eller hon inte är påverkad av alkohol, narkotika, något annat berusningsmedel, något sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller någon sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

8 § Ett tillstånd till en utslussningsåtgärd ska upphävas om

1. det inte längre finns förutsättningar för åtgärden, eller
2. den intagne inte rättar sig efter de villkor som meddelats eller fullgör de skyldigheter som gäller för utslussningsåtgärden.

9 § Om ett tillstånd till en påbörjad utslussningsåtgärd upphävs, ska den intagne omedelbart föras till en anstalt för fortsatt verkställighet av straffet i anstalten.

10 § Kriminalvården får anlita ett bolag, en förening, en samfällighet eller en stiftelse för verksamhet med halvvägshus.

11 § Den som bedriver ett halvvägshus i enskild regi enligt 10 § eller ett hem för vårdvistelse enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska

1. fortlöpande hålla Kriminalvården underrättad om hur verksamheten fortskrider,
2. samråda med Kriminalvården i frågor av större vikt, och
3. omedelbart anmäla om den intagne inte rättar sig efter de villkor som meddelats eller fullgör de skyldigheter som gäller för utslussningsåtgärden.

12 § Den som är anställd av eller har ett uppdrag hos ett bolag, en förening, en samfällighet eller en stiftelse som bedriver sådan verksamhet som avses i 3 eller 4 §, får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon på grund av sin anställning eller sitt uppdrag har fått veta om en enskilds personliga förhållanden eller förhållanden av betydelse för att utreda och lagföra brott.

12 kap. Varning och uppskjuten villkorlig frigivning

Varning

1 § En intagen som bryter mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten får tilldelas en varning.

Uppskjuten villkorlig frigivning

2 § Bestämmelser om att den villkorliga frigivningen kan skjutas upp finns i 26 kap. 6 och 7 §§ brottsbalken.

Bestämmelser om handläggningen

3 § Frågor om varning enligt 1 § eller uppskjutande av villkorlig frigivning enligt 26 kap. 6 och 7 §§ brottsbalken ska avgöras skyndsamt.

4 § Innan ett beslut om varning meddelas ska förhör hållas med den intagne.

5 § I mål och ärenden om uppskjuten villkorlig frigivning enligt 26 kap. 6 och 7 §§ brottsbalken ska ett offentligt biträde förordnas för den intagne, om det inte måste antas att behov av biträde saknas. Innan ett beslut om uppskjuten villkorlig frigivning meddelas ska den intagne beredas tillfälle att yttra sig.

13 kap. Beslut

1 § Ett beslut enligt denna lag fattas av Kriminalvården, om inte annat följer av 3, 4 eller 6 §.

2 § Ett beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

3 § En fråga om att upphäva ett tillstånd till en påbörjad vårdvistelse, en vistelse i halvvägshus eller en utökad frigång prövas av en övervakningsnämnd efter en anmälan av Kriminalvården. Nämnden får också självmant ta upp frågan till prövning.

4 § I fall som avses i 3 § får Kriminalvården omedelbart upphäva tillståndet i avvaktan på övervakningsnämndens prövning.

Kriminalvårdens beslut ska omedelbart underställas övervakningsnämnden. Övervakningsnämnden ska senast den första arbetsdagen efter den dag då Kriminalvårdens beslut meddelades pröva om beslutet ska bestå, i avvaktan på den slutliga prövningen. Fastställer inte nämnden beslutet inom den tiden, upphör det att gälla. Nämnden ska skyndsamt ta upp frågan till slutlig prövning.

5 § En fråga om att upphäva ett tillstånd till en utslussningsåtgärd enligt 3 och 4 §§ prövas av den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde det frivårdskontor där den intagne är inskriven är beläget. Om det finns särskilda skäl, får en annan övervakningsnämnd pröva en sådan fråga.

6 § Regeringen får när det gäller en viss intagen besluta att ett ärende om vistelse utanför anstalt ska överlämnas till regeringens prövning, om det behövs med hänsyn till rikets säkerhet eller risken för att den intagne under verkställigheten medverkar till terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

14 kap. Överklagande

1 § Kriminalvårdens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, om inte annat följer av 5 §.

Ett beslut överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets den anstalt, det häkte eller det frivårdskontor är beläget där den klagande var inskriven när det första beslutet i ärendet fattades.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 § Ett beslut får inte överklagas enligt 1 § första stycket innan beslutet har omprövats av Kriminalvården. En sådan omprövning får begäras av den beslutet angår om det har gått honom eller henne emot. Ett överklagande av ett beslut som inte har omprövats ska anses som en begäran om omprövning.

Vid omprövning enligt första stycket får beslutet inte ändras till den klagandes nackdel.

3 § En begäran om omprövning ska vara skriftlig och ha kommit in till Kriminalvården inom tre veckor från den dag då den klagande fick del av beslutet. I begäran om omprövning ska den klagande ange vilket beslut som avses och vilken ändring i beslutet som han eller hon begär.

Kriminalvården prövar om skrivelsen med begäran om omprövning har kommit in i rätt tid. Om skrivelsen har kommit in för sent ska den avvisas, om inte förseningen beror på att myndigheten lämnat den klagande felaktig underrättelse om hur man begär omprövning.

4 § En övervakningsnämnds beslut enligt 13 kap. 3 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Övervakningsnämnden ska inte vara part i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

5 § Ett beslut om vistelse utanför anstalt för en intagen som regeringen har meddelat ett förordnande för enligt 7 kap. 11 § får överklagas till regeringen.

15 kap. Övriga bestämmelser

Straff

1 § Den som olovligen överlämnar eller försöker överlämna ett vapen eller annat farligt föremål till en intagen döms till böter eller fängelse i högst ett år, om inte gärningen är belagd med strängare straff i brottsbalken.

2 § Den som till en intagen lämnar alkohol eller annat berusningsmedel eller injektionsspruta eller kanyl som kan användas vid narkotikamissbruk döms till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte gärningen är belagd med strängare straff i annan lag. Detsamma gäller den som på annat sätt hjälper en intagen att få tillgång till sådant berusningsmedel eller föremål.

Bevakningsföretag

3 § Kriminalvården får förordna en väktare i ett auktoriserat bevakningsföretag att, inom ramen för sin anställning i företaget, utföra vissa bevakningsuppdrag när en intagen ska vistas utanför en anstalt. Om det finns särskilda skäl, får ett sådant förordnande avse vissa bevakningsuppgifter inom en anstalt. I förordnandet ska uppdragets art och omfattning anges. Förordnandet får återkallas.

4 § En väktare med ett förordnande enligt 3 § får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon på grund av sitt uppdrag har fått veta om en enskilds personliga förhållanden eller förhållanden av betydelse för rikets säkerhet eller för att utreda och lagföra brott.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Verkställighetsföreskrifter

5 § Föreskrifter om verkställighet av lagen meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011, då lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt ska upphöra att gälla.

2 Förslag till häkteslag

Häri genom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll och tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av beslut om häktning och vissa andra tillfälliga frihetsberövanden i häkte eller i annan förvaringslokal. Bestämmelserna avser

- placering och vissa rättigheter (2 kap.),
- besök och andra kontakter (3 kap.),
- särskilda kontroll- och tvångsåtgärder (4 kap.),
- hälso- och sjukvård (5 kap.),
- restriktioner för intagna som är misstänkta för brott (6 kap.), samt
- beslut och överklagande m.m. (7 och 8 kap.).

2 § Denna lag gäller den som är

1. häktad, anhållen eller gripen på grund av misstanke om brott,
2. häktad av annan anledning än misstanke om brott,
3. intagen i ett häkte eller en polisarrest i avvaktan på att han eller hon ska förpassas till en kriminalvårdsanstalt eller ett särskilt ungdomshem,
4. tillfälligt placerad i ett häkte med stöd av fängelselagen (2010:000),

eller

5. omhändertagen enligt 28 kap. 11 § tredje stycket brottsbalken i avvaktan på att ett beslut om undanröjande av skyddstillsyn vinner laga kraft.

Första stycket 1 gäller inte den som är gripen enligt 35 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

3 § Denna lag gäller, om inte annat föreskrivs i lag eller annan författning, också den som är intagen i

1. en kriminalvårdsanstalt eller ett häkte för annat ändamål än verkställighet av påföljd för brott, eller
2. en polisarrest för förvar.

Verkställighetens utformning

4 § Varje intagen ska bemötas med respekt för sitt människovärde och med förståelse för de särskilda svårigheter som är förenade med frihetsberövandet.

5 § Verkställigheten ska utformas så att negativa följder av frihetsberövandet motverkas. I den utsträckning det är lämpligt och den intagne samtycker till det, ska åtgärder vidtas för att ge honom eller henne det stöd och den hjälp som behövs.

6 § Verkställigheten får inte innebära andra begränsningar i den intagnes frihet än som följer av denna lag eller som är nödvändiga för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas.

En kontroll- eller tvångsåtgärd får endast användas om den står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig ska den användas.

2 kap. Placering och vissa rättigheter

Placering

1 § En intagen har rätt att placeras i enrum.

Två eller flera intagna får placeras i samma rum om det är nödvändigt av utrymmesskäl eller någon annan särskild anledning.

2 § En intagen får inte placeras så att han eller hon vistas tillsammans med intagna av motsatt kön. En intagen får dock medges att vistas med intagna av motsatt kön, om det är lämpligt och de intagna samtycker till det.

3 § En intagen som är under arton år får inte placeras så att han eller hon vistas tillsammans med intagna över arton år, om det inte kan anses vara till hans eller hennes bästa.

4 § En intagen får medges att ha sitt spädbarn hos sig, om det kan anses vara till barnets bästa.

Vistelse i gemensamhet och avskildhet

5 § En intagen ska ges möjlighet att dagtid vistas tillsammans med andra intagna (gemensamhet), om inte

1. den intagne är placerad i en annan förvaringslokal än i ett häkte och lokalförhållandena inte tillåter gemensamhet,
2. det av säkerhetsskäl är nödvändigt att hålla den intagne avskild från andra intagna, eller
3. det är nödvändigt för att genomföra en kroppsbesiktning.

Sysselsättning och ersättning

6 § En intagen ska, om det är möjligt, beredas lämplig sysselsättning i form av arbete eller annan jämförbar verksamhet.

En intagen som utför eller deltar i den sysselsättning som anordnas av Kriminalvården har rätt till ersättning.

Om en intagen uppsåtligen har skadat egendom som tillhör eller har upplåtits till Kriminalvården, får Kriminalvården av den ersättning som avses i andra stycket ta ut ett belopp som motsvarar kostnaderna för att ersätta eller på annat sätt återställa egendomen.

Vistelse utomhus

7 § En intagen ska ges möjlighet att vistas utomhus minst en timme varje dag, om det inte finns synnerliga skäl mot det.

Förströelse

8 § En intagen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt ägna sig åt förströelse.

Utbud av massmedier

9 § En intagen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt följa vad som händer i omvärlden.

Religionsutövning

10 § En intagen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt utöva sin religion.

Personliga tillhörigheter

11 § En intagen får ta emot och inneha böcker, tidskrifter, tidningar och andra personliga tillhörigheter som inte kan äventyra ordningen eller säkerheten.

12 § Tillhörigheter som en intagen inte får ta emot och inneha enligt 11 § får omhändertas och förvaras för den intagnes räkning. Tillhörigheter som omhändertagits ska lämnas ut till den intagne senast i samband med att han eller hon inte längre ska vara berövad friheten.

Permission

13 § En intagen får, om det finns särskilt ömmande skäl, beviljas tillstånd att vistas utanför förvaringslokalen för viss kort tid (permission), om det inte finns hinder mot det av säkerhetsskäl.

Ett tillstånd till permission ska förenas med de villkor som behövs. Om det inte är uppenbart obehövligt, ska den intagne stå under bevakning.

Innan ett tillstånd till permission beviljas den som är ålagd restriktioner enligt 6 kap. ska medgivande inhämtas från undersökningsledaren eller åklagaren.

3 kap. Besök och andra kontakter

Besök

1 § En intagen får ta emot besök i den utsträckning det lämpligen kan ske. Ett besök får dock vägras om det kan äventyra säkerheten på ett sätt som inte kan avhjälpas genom kontroll enligt 2 eller 3 §.

Bestämmelser om rätten för den som är häktad eller anhållen att ta emot besök från sin försvarare finns i 21 kap. 9 § rättegångsbalken.

2 § Ett besök får, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, kontrolleras genom att

1. personal övervakar besöket, eller
2. besöket äger rum i ett besöksrum som är så utformat att det omöjliggör att föremål överlämnas.

3 § Ett besök får, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, villkoras av att besökaren underkastar sig kroppsvisitation eller ytlig kroppsbesiktning.

Elektronisk kommunikation

4 § En intagen får stå i förbindelse med en annan person genom elektronisk kommunikation i den utsträckning det lämpligen kan ske. Sådan kommunikation får dock vägras om den kan äventyra säkerheten på ett sätt som inte kan avhjälpas genom avlyssning enligt 5 §.

5 § Elektronisk kommunikation mellan en intagen och en annan person får avlyssnas, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl. De som ska kommunicera med varandra ska i förväg informeras om kontrollen.

Elektronisk kommunikation mellan en intagen och hans eller hennes offentliga försvarare får inte avlyssnas.

Försändelser

6 § Försändelser mellan en intagen och hans eller hennes offentliga försvarare, en svensk myndighet eller ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda ska vidarebefordras utan granskning. En sådan försändelse till en intagen ska dock inte vidarebefordras utan hållas kvar, om det finns anledning att anta att uppgiften om avsändare av försändelsen är oriktig.

7 § I andra fall än som avses i 6 § får en intagen vägras att sända eller ta emot en försändelse, om det är nödvändigt med hänsyn till ordningen eller säkerheten. En försändelse som den intagne inte får sända eller ta emot får hållas kvar.

8 § En försändelse som hålls kvar får inte granskas utan den intagnes medgivande, om det inte är absolut nödvändigt av säkerhetsskäl.

En försändelse som avses i 6 § får endast granskas i syfte att utreda vem avsändaren är.

9 § En försändelse som hålls kvar ska, om inte särskilda skäl talar mot det, lämnas ut till den intagne så snart som möjligt och senast när han eller hon inte längre ska vara berövad friheten.

Gemensamma bestämmelser

10 § Den som är placerad i ett häkte för utredning av misskötsamhet enligt 6 kap. 8 § tredje stycket fängelselagen (2010:000) får hindras från kontakter med andra personer genom besök, elektronisk kommunikation eller försändelser, om det är absolut nödvändigt för att syftet med utredningen inte ska äventyras.

11 § Om det behövs för att kunna bedöma om besök eller elektronisk kommunikation kan tillåtas enligt 1 § första stycket eller 4 § eller ska kontrolleras enligt 2 eller 5 §, ska det i förväg undersökas om den som kontakten ska äga rum med är dömd eller misstänkt för brott eller för att utöva brottslig verksamhet. I den utsträckning det behövs ska upplysningar också inhämtas om hans eller hennes personliga förhållanden i övrigt.

4 kap. Särskilda kontroll- och tvångsåtgärder

Kontroll av bostadsrum

1 § En intagens bostadsrum och hans eller hennes tillhörigheter får kontrolleras i den utsträckning det är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas.

Första stycket gäller även andra slutna förvaringsställen som den intagne disponerar.

Kroppsvisitation och kroppsbesiktning

2 § Den som ska tas in i en förvaringslokal ska senast vid ankomsten kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas för eftersökande av otillåtna föremål, om det inte är uppenbart obehövt.

3 § En intagen får kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas för eftersökande av otillåtna föremål om

1. det finns anledning att anta att ett sådant föremål kommer att anträffas på honom eller henne,
2. han eller hon återkommer efter en vistelse utanför förvaringslokalen,
3. han eller hon ska ha eller har haft ett besök utan sådan kontroll som avses i 3 kap. 2 §, eller
4. det sker i en stickprovskontroll eller i anslutning till en större undersökning som av säkerhetsskäl görs av ett utrymme inom förvaringslokalen och den intagne har eller har haft särskild anknytning till utrymmet.

4 § En intagen får även i andra fall än som avses i 2 och 3 §§ kroppsvisiteras för eftersökande av vapen och andra farliga föremål, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl.

5 § Urin-, utandnings-, saliv-, svett-, blod- eller hårprov får, om inte annat motiveras av medicinska eller liknande skäl, tas på en intagen som

skäligen kan misstänkas vara påverkad av alkohol, narkotika, något annat berusningsmedel, något sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller någon sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

6 § Prov som avses i 5 § får också tas när en intagen själv önskar det, om det behövs för att utreda hans eller hennes drogkonsumtion inför en vård- eller behandlingsinsats.

7 § Kroppsvisitation eller kroppsbesiktning får inte utföras eller bevitnas av någon av motsatt kön som inte är läkare eller legitimerad sjuksköterska. Detta gäller dock inte

1. en kroppsvisitation som avses i 4 §,
2. en kroppsvisitation som enbart innebär att föremål som en person bär med sig undersöks,
3. en kroppsvisitation med metalldetektor eller liknande teknisk anordning, eller
4. en kroppsbesiktning som enbart innebär att andra prov än urinprov tas enligt 5 eller 6 §.

Om det är nödvändigt får en kroppsvisitation eller en kroppsbesiktning av en man utföras eller bevitnas av en kvinna även i andra fall än som avses i första stycket.

Omhändertagande av otillåtna föremål

8 § Alkohol, narkotika, andra berusningsmedel, sådana medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor får omhändertas och förstöras

1. om de medförs av någon som ska tas in i en förvaringslokal,
2. om de påträffas hos en intagen,
3. om de sänds till en intagen, eller
4. om de på annat sätt påträffas inom en förvaringslokal och det inte finns någon känd ägare till dem.

Första stycket gäller även injektionssprutor, kanyler och andra föremål som är särskilt ägnade att användas vid narkotikamissbruk eller för annan befattningsmedel med narkotika.

9 § Ett föremål som påträffas i en förvaringslokal får i andra fall än som anges i 8 § och 2 kap. 12 § omhändertas, om det kan antas att föremålet kommer att tas i beslag. Omhändertagandet ska så snart som möjligt anmälas till den som får besluta om beslag.

Fängsel

10 § En intagen får beläggas med fängsel

1. vid förflyttning inom förvaringslokalen och vid transport eller annan vistelse utanför lokalen, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, eller

2. om han eller hon uppträder våldsamt och det är absolut nödvändigt med hänsyn till den intagnes egen eller någon annans säkerhet till liv eller hälsa.

En läkare ska så snart som möjligt undersöka en intagen som belagts med fängsel enligt första stycket 2.

Allmän inpasseringskontroll

11 § Om det är nödvändigt för att säkerheten ska kunna upprätthållas vid ett häkte får Kriminalvården besluta att alla personer som passerar in i häktet ska kroppsvisiteras (allmän inpasseringskontroll). Syftet med allmän inpasseringskontroll ska vara att söka efter otillåtna föremål. Skriftliga meddelanden får inte granskas.

Ett beslut om allmän inpasseringskontroll får gälla i högst tre månader.

Kriminalvården får i enskilda fall medge undantag från allmän inpasseringskontroll, om det finns särskilda skäl.

Kontroll av fordon

12 § Om det är nödvändigt för att säkerheten ska kunna upprätthållas vid ett häkte, får ett fordon i anslutning till att det passerar in i eller ut ur häktet genomsökas efter otillåtna föremål eller personer som utan tillåtelse försöker ta sig in i eller ut ur häktet. Skriftliga meddelanden får inte granskas.

5 kap. Hälso- och sjukvård

1 § En intagen som behöver hälso- och sjukvård ska undersökas av läkare. Läkare ska också tillkallas om en intagen begär det och det inte är uppenbart att en sådan undersökning inte behövs.

En intagen som behöver hälso- och sjukvård ska vårdas enligt de anvisningar som ges av läkare. Om en intagen inte kan undersökas eller behandlas på ett lämpligt sätt i förvaringslokalen, ska den allmänna sjukvården anlitas. Om det behövs, ska den intagne föras över till sjukhus.

Ett tillstånd till vistelse utanför förvaringslokalen enligt första stycket ska förenas med de villkor som behövs. Om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, ska den intagne stå under bevakning.

2 § Bestämmelser om psykiatrisk tvångsvård av den som är intagen finns i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.

Om en intagen har förts över till en sjukvårdsinrättning eller en undersökningsenhet som avses i 6 § lagen om rättspsykiatrisk vård, gäller denna lag endast i fråga om restriktioner enligt 6 kap.

Bestämmelserna i 18–24 §§ lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård samt bestämmelserna i 8 § andra stycket lagen om rättspsykiatrisk vård om befogenhet för Kriminalvården att besluta om särskilda restriktioner för en viss intagen ska tillämpas på en intagen som för frivillig psykiatrisk vård eller rättspsykiatrisk undersökning har förts över till en

sådan sjukvårdsinrättning eller undersökningsenhet som avses i andra stycket.

3 § Om en transport kan befaras skada den intagnes hälsa, ska läkares medgivande till transporten inhämtas.

6 kap. Restriktioner för intagna som är misstänkta för brott

1 § En intagen som är häktad, anhållen eller gripen på grund av misstanke om brott får åläggas inskränkningar i sin rätt till kontakt med omvärlden (restriktioner), om det finns risk för att han eller hon undanröjer bevis eller på något annat sätt försvårar sakens utredning.

För den som är häktad får restriktioner enligt första stycket meddelas endast om han eller hon får underkastas restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken.

2 § Ett beslut om restriktioner enligt 1 § får avse inskränkningar i rätten att

1. placeras tillsammans med andra intagna enligt 2 kap. 1 § andra stycket,

2. vistas i gemensamhet enligt 2 kap. 5 §,

3. följa vad som händer i omvärlden enligt 2 kap. 9 §,

4. inneha tidskrifter och tidningar enligt 2 kap. 11 §,

5. ta emot besök enligt 3 kap. 1 § första stycket,

6. stå i förbindelse med annan genom elektronisk kommunikation enligt 3 kap. 4 §, eller

7. sända och ta emot försändelser enligt 3 kap. 7 §.

3 § En fråga om restriktioner prövas av undersökningsledaren eller åklagaren. Ett beslut i en sådan fråga ska omprövas så ofta det finns anledning till det.

4 § Den som är häktad på grund av misstanke om brott får begära tingsrättens prövning av ett beslut att ålägga honom eller henne restriktioner av visst slag. Rätten ska pröva en sådan begäran när den prövar frågan om tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken. Innan rätten fattar beslut ska åklagaren ges tillfälle att yttra sig.

Första stycket ska tillämpas även i hovrätt och Högsta domstolen om dom i målet har överklagats dit eller om förhandling hålls enligt 24 kap. 17 § fjärde stycket rättegångsbalken.

Rättens beslut får överklagas på samma sätt som ett beslut i fråga om tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § första stycket rättegångsbalken.

7 kap. Beslut och överklagande

Beslut

1 § Om inte annat anges fattas beslut enligt denna lag av Kriminalvården eller, om den intagne är placerad i en förvaringslokal som står under annan myndighets tillsyn, av den myndigheten.

2 § Ett beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

Överklagande

3 § Ett beslut som avses i 1 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Ett beslut överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets den förvaringslokal är belägen där klaganden var intagen när det första beslutet i ärendet fattades.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

4 § Kriminalvårdens beslut enligt 1 § får inte överklagas innan beslutet har omprövats av Kriminalvården. En sådan omprövning får begäras av den som beslutet angår om det har gått honom eller henne emot. Ett överklagande av ett beslut som inte har omprövats ska anses som en begäran om omprövning.

Vid omprövning enligt första stycket får beslutet inte ändras till den klagandes nackdel.

5 § En begäran om omprövning ska vara skriftlig och ha kommit in till Kriminalvården inom tre veckor från den dag då den klagande fick del av beslutet. I begäran om omprövning ska den klagande ange vilket beslut som avses och vilken ändring i beslutet som han eller hon begär.

Kriminalvården prövar om skrivelsen med begäran om omprövning har kommit in i rätt tid. Om skrivelsen har kommit in för sent ska den avvisas, om inte förseningen beror på att myndigheten lämnat den klagande felaktig underrättelse om hur man begär omprövning.

8 kap. Övriga bestämmelser

Bevakningsföretag

1 § Kriminalvården får förordna en väktare i ett auktoriserat bevakningsföretag att, inom ramen för sin anställning i företaget, utföra vissa bevakningsuppdrag när en intagen ska vistas utanför en förvaringslokal. Om det finns särskilda skäl, får ett sådant förordnande avse vissa bevakningsuppgifter inom en förvaringslokal. I förordnandet ska uppdragets art och omfattning anges. Förordnandet får återkallas.

2 § En väktare med ett förordnande enligt 1 § får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han på grund av sitt uppdrag har fått veta om en

enskilda personliga förhållanden eller förhållanden av betydelse för rikets säkerhet eller för att utreda och lagföra brott.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Verkställighetsföreskrifter

3 § Föreskrifter om verkställighet av lagen meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011, då lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. ska upphöra att gälla.

3 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken
dels att 37 kap. 4 § ska upphöra att gälla,
dels att 37 kap. 3, 5–8 och 11 §§ samt 38 kap. 12 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 kap.

3 §¹

Valbar till ledamot eller ersättare i övervakningsnämnd är den som har rösträtt vid val av kommunfullmäktige, som är folkbokförd inom nämndens verksamhetsområde *och som inte fyllt eller under mandatperioden fyller sjuttio år*. Den som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte väljas till ledamot eller ersättare. Inte heller får lagfaren domare, åklagare, polisman, kriminalvårdstjänsteman eller advokat eller den som *eljest* har till yrke att föra andras talan inför rätta väljas till ledamot eller ersättare. Övervakningsnämnden prövar självmant den valdes behörighet.

Valbar till ledamot eller ersättare i *en* övervakningsnämnd är den som har rösträtt vid val av kommunfullmäktige *och* som är folkbokförd inom nämndens verksamhetsområde. Den som har *en* förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte väljas till ledamot eller ersättare. Inte heller får *en* lagfaren domare, åklagare, polisman, kriminalvårdstjänsteman eller advokat eller den som *annars* har till yrke att föra andras talan inför rätta väljas till ledamot eller ersättare. Övervakningsnämnden prövar självmant den valdes behörighet.

Upphör en ledamot att vara valbar, är uppdraget förfallet.

5 §²

Ledamot och ersättare i övervakningsnämnd *och kriminalvårdsnämnden* skall ha avlagt domared. Mot ledamot och ersättare skall gälla samma jäv som i fråga om domare; *dock skall vad i 4 kap. 13 § 7 rättegångsbalken sägs icke äga tillämpning i fråga om ledamot och ersättare i övervakningsnämnd*.

En ledamot och *en* ersättare i *en* övervakningsnämnd *ska* ha avlagt domared. *För* ledamot och ersättare *ska* samma jävsregler gälla som *för* domare. *Bestämmelsen i 4 kap. 13 § 7 rättegångsbalken ska dock inte tillämpas*.

¹ Senaste lydelse 1991:510.

² Senaste lydelse 1981:211.

I fråga om beslut av nämnd som i första stycket sägs skall vad angående omröstning i brottmål i överrätt är stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

I fråga om beslut av en övervakningsnämnd gäller i tillämpliga delar vad som är föreskrivet om omröstning i brottmål i överrätt.

6 §³

Begär den dömda att bli muntligen hörd i ärende, som handlägges av övervakningsnämnd, skall tillfälle därtill beredas honom.

Om den dömda begär det, har han eller hon rätt att höras muntligen i ett ärende hos en övervakningsnämnd.

I ärende hos kriminalvårdsnämnden bör, om det kan antagas vara till gagn och lämpligen kan ske, tillfälle beredas den dömda att bli muntligen hörd.

7 §⁴

Den som har dömts till fängelse får begära prövning av Kriminalvårdens beslut enligt 26 kap. 11 §, 12 § andra meningen eller 13 § andra meningen hos den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde det frivårdskontor där den övervakade är inskriven är beläget. Nämnden får också självständigt ta upp ett sådant beslut till omprövning eller själv meddela ett sådant beslut. Kriminalvården kan överlämna ett ärende enligt nämnda bestämmelser till nämnden för avgörande.

Om den som har dömts till fängelse inte är nöjd med ett beslut av en övervakningsnämnd enligt 26 kap. 11, 15, 18, 19 eller 22 §, får han hos Kriminalvårdsnämnden begära prövning av beslutet.

8 §⁵

Bestämmelserna i 7 § första stycket tillämpas på motsvarande sätt beträffande den som har dömts till skyddstillsyn.

Bestämmelserna i 7 § tillämpas på motsvarande sätt i fråga om den som har dömts till skyddstillsyn.

Den som har dömts till skyddstillsyn får hos hovrätten överklaga ett beslut av övervakningsnämnden i frågor som avses i 26 kap. 15 § eller 28 kap. 5 a § andra stycket, 7 eller 11 §. Överklagandet skall ges in till över-

³ Senaste lydelse 1981:211.

⁴ Senaste lydelse 2005:967.

⁵ Senaste lydelse 2005:688.

vakningsnämnden. Klagotiden räknas från den dag då klaganden fick del av beslutet. I hovrätten tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut. Prövningstillstånd krävs dock inte för att hovrätten skall pröva övervakningsnämndens beslut.

11 §⁶

Beslut av en övervakningsnämnd i frågor som avses i 26 kap. 11, 15, 18, 19 och 22 §§ samt 28 kap. 5 a § andra stycket, 7 och 11 §§ får överklagas till tingsrätten i den ort där övervakningsnämnden är belägen. Överklagandet ska ges in till övervakningsnämnden. Klagotiden räknas från den dag då den klagande fick del av beslutet. Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden. Övervakningsnämnden ska dock inte vara part i domstolen.

Talan må ej föras mot beslut som enligt denna balk meddelas av övervakningsnämnd i andra fall än i 7 och 8 §§ sagts, av hovrätt enligt 8 § eller av kriminalvårdsnämnden.

Beslut enligt denna balk av en övervakningsnämnd i andra frågor än som avses i första stycket får inte överklagas.

38 kap.

12 §⁷

Polismyndigheten skall lämna domstolar, övervakningsnämnder, Kriminalvårdsnämnden och Kriminalvården handräckning för den dömdes inställelse i mål eller ärende enligt denna balk eller för hans omhändertagande enligt 26 kap. 22 § eller 28 kap. 6 b § eller 11 §.

Polismyndigheten ska lämna domstolar, övervakningsnämnder och Kriminalvården handräckning för den dömdes inställelse i mål eller ärende enligt denna balk eller för hans eller hennes omhändertagande enligt 26 kap. 22 § eller 28 kap. 6 b § eller 11 §.

⁶ Senaste lydelse 1981:211.

⁷ Senaste lydelse 2005:967.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011. Ärenden som kommit in till hovrätten före ikraftträdandet men ännu inte avgjorts handläggs enligt äldre bestämmelser.

4 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 106 kap. 17, 19, 28, 30, 31 och 36 §§ socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2010:110

Föreslagen lydelse

106 kap.

17 §

Utan hinder av 16 § lämnas sjukersättning och aktivitetsersättning för tid under vilken den försäkrade vistas utanför anstalt enligt 56 eller 58 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Utan hinder av 16 § lämnas sjukersättning och aktivitetsersättning för tid under vilken den försäkrade vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 3 eller 5 § fängelselagen (2010:000).

19 §

Om en försäkrad som får sjukersättning eller aktivitetsersättning vistas i ett familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan, ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när den försäkrade vistas utanför anstalt enligt 56 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Om en försäkrad som får sjukersättning eller aktivitetsersättning vistas i ett familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan, ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när den försäkrade vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 3 § fängelselagen (2010:000).

28 §

Den försäkrade ska inte betala för sitt uppehälle när han eller hon vistas utanför anstalt enligt 58 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Den försäkrade ska inte betala för sitt uppehälle när han eller hon vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 5 § fängelselagen (2010:000).

30 §

Om den som får garantipension till omställningspension sedan minst trettio dagar i följd är intagen i kriminalvårdsanstalt eller är häktad ska, från och med den trettioförsta dagen, garantipensionen lämnas med högst ett belopp som innebär att denna tillsammans med omställnings- eller änkepensionen per månad uppgår till 4,5 procent av prisbasbeloppet.

Denna begränsning gäller inte för tid under vilken den pensionsberättigade vistas utanför anstalt enligt 56 eller 58 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Denna begränsning gäller inte för tid under vilken den pensionsberättigade vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 3 eller 5 § fängelselagen (2010:000).

31 §

Om den som får omställningspension, garantipension till omställningspension eller änkepension vistas i ett familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när en pensionsberättigad vistas utanför anstalt enligt 56 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Om den som får omställningspension, garantipension till omställningspension eller änkepension vistas i ett familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när en pensionsberättigad vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 3 § fängelselagen (2010:000).

36 §

I fråga om en försäkrad som har rätt till bostadstillägg och som är intagen i anstalt och avtjänar fängelsestraff som överstiger två år lämnas bostadstillägg under längst två månader efter det att vistelsen i anstalten inleddes eller fängelsestraffet började verkställas på något annat sätt. Bostadstillägg får dock lämnas för tiden från och med den tredje månaden före den månad då frigivning ska ske eller från och med den månad då den intagne påbörjar en vistelse utanför anstalt enligt 58 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

I fråga om en försäkrad som har rätt till bostadstillägg och som är intagen i anstalt och avtjänar fängelsestraff som överstiger två år lämnas bostadstillägg under längst två månader efter det att vistelsen i anstalten inleddes eller fängelsestraffet började verkställas på något annat sätt. Bostadstillägg får dock lämnas för tiden från och med den tredje månaden före den månad då frigivning ska ske eller från och med den månad då den intagne påbörjar en vistelse utanför anstalt enligt 11 kap. 5 § fängelselagen (2010:000).

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Härigenom föreskrivs att 27 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §¹

Övervakningsnämndens beslut om framställning enligt 15 § första stycket eller om förklaring som avses i 19 § andra stycket får överklagas till *hovrätt*. Detsamma gäller övervakningsnämndens beslut med stöd av 19 § första stycket om omhändertagande enligt 26 kap. 22 § brottsbalken. Överklagandet *skall* ges in till övervakningsnämnden. Klagotiden räknas från den dag då den dömde fick del av beslutet. *I hovrätten tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut. Prövningstillstånd krävs dock inte för att hovrätten skall pröva övervakningsnämndens beslut. Hovrättens beslut får inte överklagas.*

Om en villkorligt frigiven inte är nöjd med övervakningsnämndens beslut om framställning enligt 22 §, får han eller hon hos Kriminalvårdsnämnden begära prövning av beslutet. Kriminalvårdsnämndens beslut får inte överklagas.

Övervakningsnämndens beslut som avses i denna paragraf gäller omedelbart, om inte annat beslutas.

Övervakningsnämndens beslut om framställning enligt 15 § första stycket *eller 22 §* eller om förklaring som avses i 19 § andra stycket får överklagas till *tingsrätten i den ort där övervakningsnämnden är belägen*. Detsamma gäller övervakningsnämndens beslut med stöd av 19 § första stycket om omhändertagande enligt 26 kap. 22 § brottsbalken. Överklagandet *ska* ges in till övervakningsnämnden. Klagotiden räknas från den dag då den dömde fick del av beslutet. *Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden. Övervakningsnämnden ska dock inte vara part i domstolen.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011. Ärenden som kommit in till hovrätten före ikraftträdandet men ännu inte avgjorts handläggs enligt äldre bestämmelser.

¹ Senaste lydelse 2005:690.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §²

En förvaltningsrätt är domför med en lagfaren domare ensam

1. vid åtgärd som avser endast måls beredande,
2. vid förhör med vittne eller sakkunnig som begärts av en annan förvaltningsrätt,
3. vid beslut som avser endast rättelse av felräkning, felskrivning eller annat uppenbart förbiseende och
4. vid annat beslut som inte innefattar slutligt avgörande av mål.

Om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsuttan rätt, är en förvaltningsrätt domför med en lagfaren domare ensam vid beslut som inte innefattar prövning av målet i sak.

Åtgärder som avser endast beredandet av ett mål och som inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare får utföras av en annan tjänsteman som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid förvaltningsrätten eller vid en tingsrätt på samma ort som förvaltningsrätten. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om detta.

Vad som sägs i andra stycket gäller även vid avgörande i sak av

1. mål av enkel beskaffenhet,
2. mål enligt lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet, enligt lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter, om besiktning enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152), om handlings undantagande från taxeringsrevision, skatterevision eller annan granskning och om befrielse från skyldighet att lämna upplysningar, visa upp handling eller lämna kontrolluppgift enligt skatteförfattningarna,

3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om vård i enskildhet enligt 15 b § samma lag, mål om avskildhet enligt 15 c § samma lag, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om omedelbart omhändertagande enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, mål om vård i enskildhet eller avskildhet enligt 34 § samma lag, mål om vård i enskildhet enligt 14 § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, mål om avskildhet enligt 17 § samma lag, mål om tillfällig isolering enligt 5 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), mål enligt 12 § första stycket och 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, mål enligt 18 § första stycket 3–5 och 9 såvitt avser de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning eller 6 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, mål om förvar och uppsikt enligt utlänningslagen (2005:716), mål enligt lagen

¹ Lagen omtryckt 1981:1323.

² Senaste lydelse 2009:773.

(1974:202) om beräkning av strafftid m.m., mål enligt lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt samt mål enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

4. mål enligt folkbokföringsförfattningarna, mål rörande preliminär skatt eller om anstånd med att betala skatt eller avgifter enligt skatteförfattningarna,

5. mål enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster,

6. mål som avser en fråga av betydelse för inkomstbeskattningen, dock endast om värdet av vad som yrkas i målet uppenbart inte överstiger hälften av prisbasbeloppet enligt *lagen (1962:381) om allmän försäkring*,

6. mål som avser en fråga av betydelse för inkomstbeskattningen, dock endast om värdet av vad som yrkas i målet uppenbart inte överstiger hälften av prisbasbeloppet enligt *2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken*,

7. mål enligt lagen (2004:629) om trängselskatt, och

8. mål enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslaget i avsnitt 2.6 Föreslagen lydelse

18 §

En förvaltningsrätt är domför med en lagfaren domare ensam

1. vid åtgärd som avser endast måls beredande,
2. vid förhör med vittne eller sakkunnig som begärts av en annan förvaltningsrätt,
3. vid beslut som avser endast rättelse av felräkning, felskrivning eller annat uppenbart förbiseende och
4. vid annat beslut som inte innefattar slutligt avgörande av mål.

Om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsutten rätt, är en förvaltningsrätt domför med en lagfaren domare ensam vid beslut som inte innefattar prövning av målet i sak.

Åtgärder som avser endast beredandet av ett mål och som inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare får utföras av en annan tjänsteman som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid förvaltningsrätten eller vid en tingsrätt på samma ort som förvaltningsrätten. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om detta.

Vad som sägs i andra stycket gäller även vid avgörande i sak av

1. mål av enkel beskaffenhet,
2. mål enligt lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet, enligt lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter, om besiktning enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152), om handlings undantagande från taxeringsrevision, skatterevision eller annan granskning och om befrielse från skyldighet att lämna upplysningar, visa upp handling eller lämna kontrolluppgift enligt skatteförfattningarna,

3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om vård i enskildhet enligt 15 b § samma lag, mål om avskildhet enligt 15 c § samma lag, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om omedelbart omhändertagande enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, mål om vård i enskildhet eller avskildhet enligt 34 § samma lag, mål om vård i enskildhet enligt 14 § lagen

3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om vård i enskildhet enligt 15 b § samma lag, mål om avskildhet enligt 15 c § samma lag, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om omedelbart omhändertagande enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, mål om vård i enskildhet eller avskildhet enligt 34 § samma lag, mål om vård i enskildhet enligt 14 § lagen

¹ Lagen omtryckt 1981:1323.

(1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård, mål om avskildhet enligt 17 § samma lag, mål om tillfällig isolering enligt 5 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), mål enligt 12 § första stycket och 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, mål enligt 18 § första stycket 3–5 och 9 *såvitt avser de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning* eller 6 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, mål om förvar och uppsikt enligt utlänningslagen (2005:716), mål enligt lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m., mål enligt *lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt* samt mål enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

(1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård, mål om avskildhet enligt 17 § samma lag, mål om tillfällig isolering enligt 5 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), mål enligt 12 § första stycket och 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, mål enligt 18 § första stycket 3–5 och 9 *när det gäller de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning* eller 6 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, mål om förvar och uppsikt enligt utlänningslagen (2005:716), mål enligt lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m., mål enligt *fängelselagen (2010:000)* samt mål enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

4. mål enligt folkbokföringsförfattningarna, mål rörande preliminär skatt eller om anstånd med att betala skatt eller avgifter enligt skatteförfattningarna,

5. mål enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster,

6. mål som avser en fråga av betydelse för inkomstbeskattningen, dock endast om värdet av vad som yrkas i målet uppenbart inte överstiger hälften av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken,

7. mål enligt lagen (2004:629) om trängselskatt, och

8. mål enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.

Härigenom föreskrivs att 19 och 23 §§ lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §

Vid verkställighet av fängelse räknas strafftiden, när den dömda är häktad eller omhändertagen enligt 28 kap. 11 § tredje stycket brottsbalken eller på annan grund intagen i kriminalvårdsanstalt, från den dag då domen får verkställas och i annat fall från den dag då den dömda enligt 10 § *intages* i *allmänt* häkte eller kriminalvårdsanstalt eller *omhändertages* av polismyndighet för förpassning.

Vid verkställighet av fängelse räknas strafftiden, när den dömda är häktad eller omhändertagen enligt 28 kap. 11 § tredje stycket brottsbalken eller på annan grund intagen i kriminalvårdsanstalt, från den dag då domen får verkställas och i annat fall från den dag då den dömda enligt 10 § *tas in* i häkte eller kriminalvårdsanstalt eller *omhändertas* av polismyndighet för förpassning.

Den tid som en intagen vistas utanför anstalt enligt 10 kap. 3 § fängelselagen (2010:000) eller enligt 4 kap. 29 eller 31 § lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål ska räknas in i verkställighetstiden. Detsamma gäller den tid som en intagen vistas utanför anstalt med stöd av 9 kap. 1 §, 10 kap. 1, 2 eller 4 § eller 11 kap. 1 § fängelselagen, om inte särskilda skäl talar mot det.

Tid, under vilken den dömda hållits i häkte i målet eller varit omhändertagen enligt 28 kap. 11 § tredje stycket brottsbalken efter det att slutlig dom eller beslut däri meddelades, skall räknas som tid varunder straffet verkställts.

Den tid som den dömda hållits i häkte i målet eller varit omhändertagen enligt 28 kap. 11 § tredje stycket brottsbalken efter det att slutlig dom eller beslut däri meddelades, ska räknas in i verkställighetstiden.

23 §

Har avbrott ägt rum i verkställigheten av fängelse, skall det antal dagar avbrottet varat läggas till slutdagen.

Om avbrott ägt rum i verkställigheten av fängelse, ska det antal dagar som avbrottet varat läggas till slutdagen.

¹Lagen omtryckt 1990:1010.

Som avbrott anses *icke* att den som *undergår* fängelse häktas med anledning av misstanke om brott.

Genom beslut enligt lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt kan bestämmas att viss tid icke skall inräknas i verkställighetstiden. Därvid äger första stycket motsvarande tillämpning.

Som avbrott anses *inte* att den som *avtjänar* fängelse häktas med anledning av misstanke om brott.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

9 Förslag till lag om ändring i passlagen (1978:302)

Härigenom föreskrivs i fråga om passlagen (1978:302)
dels att 29 § ska upphöra att gälla,
dels att 28 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 §¹

Beslut av övervakningsnämnd enligt denna lag får överklagas hos Kriminalvårdsnämnden eller den hovrätt, hos vilken klaganden skulle ha kunnat överklaga beslut som avses i 37 kap. 8 § brottsbalken.

Beslut av Statens institutionsstyrelse enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

En chefsöverläkares beslut om anmälan enligt 20 § 1 får inte överklagas. Socialstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut av en övervakningsnämnd enligt denna lag får överklagas till tingsrätten i den ort där övervakningsnämnden är belägen. Överklagandet ska ges in till övervakningsnämnden. Klagotiden räknas från den dag då den klagande fick del av beslutet. Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden. Övervakningsnämnden ska dock inte vara part i domstolen.

Beslut av Statens institutionsstyrelse enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

En chefsöverläkares beslut om anmälan enligt 20 § 1 får inte överklagas. Socialstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011. Ärenden som kommit in till hovrätten före ikraftträdandet men ännu inte avgjorts handläggs enligt äldre bestämmelser.

¹ Senaste lydelse 2005:655.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet

Härigenom föreskrivs att 26 § lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §¹

Talan mot Kriminalvårdens beslut i fråga som avses i 10 §, 21 § första stycket, 24 § tredje stycket eller 25 § andra stycket föres hos regeringen genom besvär. Mot annat beslut av Kriminalvården enligt denna lag får talan ej föras.

Om den dömde, i fall då begränsad verkställighet har anordnats här i landet, *ej* är nöjd med övervakningsnämnds beslut om prövotid, övervakning, föreskrift, varning eller anmälan enligt 14 § tredje stycket, *kan* han hos kriminalvårdsnämnden påkalla prövning av beslutet. Övervakningsnämnds beslut som nu avses länder dock omedelbart till efterrättelse, såvida *ej* annorlunda förordnas.

Mot kriminalvårdsnämndens beslut enligt denna lag får talan ej föras.

I fråga om beslut som avses i 26 kap. 12 § andra meningen eller 13 § andra meningen brottsbalken tillämpas 37 kap. 7 § samma balk. Övervakningsnämnds beslut i sådan fråga får inte överklagas.

Kriminalvårdens beslut i *frågor* som avses i 10 §, 21 § första stycket, 24 § tredje stycket eller 25 § andra stycket *överklagas till* regeringen. Mot annat beslut av Kriminalvården enligt denna lag får talan *inte* föras.

Om den dömde, i fall då begränsad verkställighet har anordnats här i landet, *inte* är nöjd med *en* övervakningsnämnds beslut om prövotid, övervakning, föreskrift, varning eller anmälan enligt 14 § tredje stycket, *får* han *eller hon* överklaga beslutet till tingsrätten i den ort där övervakningsnämnden är belägen. Överklagandet ska ges in till övervakningsnämnden. Klagotiden räknas från den dag då den klagande fick del av beslutet. Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden. Övervakningsnämnden ska dock *inte* vara part i domstolen.

Övervakningsnämndens beslut enligt andra stycket gäller omedelbart, om *inte* annat förordnas.

I fråga om beslut som avses i 26 kap. 12 § andra meningen eller 13 § andra meningen brottsbalken tillämpas 37 kap. 7 § samma balk. *En* övervakningsnämnds beslut i *en* sådan fråga får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

¹ Senaste lydelse 2005:975.

11 Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs att 10 a § polislagen (1984:387) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

<p><i>Vad som i 15 § första stycket lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. föreskrivs i fråga om rätten att belägga någon med fängsel skall gälla även då en polisman omhändertar eller på annat sätt inskränker någons rörelsefrihet.</i></p>	<p>10 a §²</p> <p><i>Bestämmelserna i 4 kap. 10 § första stycket häkteslagen (2010:000) om rätten att belägga någon med fängsel ska gälla även då en polisman omhändertar eller på annat sätt inskränker någons rörelsefrihet.</i></p>
--	---

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

¹ Senaste lydelse 1998:27.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

Härigenom föreskrivs att 8 a § lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 a §¹

Säkerhetspolisen svarar för att ett beslut om förvar verkställs.

En utlänning som hålls i förvar enligt denna lag ska placeras i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest. Den som är under 18 år får dock inte utan synnerliga skäl placeras i sådana lokaler. En utlänning som är under 18 år och som hålls i förvar enligt denna lag ska i första hand placeras i sådana förvarlokaler som Migrationsverket ansvarar för enligt 11 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716). För behandlingen av en utlänning som placerats i verkets förvarlokaler gäller bestämmelserna om Migrationsverkets behandling av förvarstagna i 11 kap. utlänningslagen.

För behandlingen av en utlänning som placerats i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest gäller *lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.* i tillämpliga delar. Utlänningen ska, utöver vad som följer av nämnda lag, beviljas de lättnader och förmåner som kan medges med hänsyn till ordningen och säkerheten inom anstalten, häktet eller arresten.

En utlänning som hålls i förvar enligt denna lag ska placeras i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest. Den som är under 18 år får dock inte utan synnerliga skäl placeras i sådana lokaler. En utlänning som är under 18 år och som hålls i förvar enligt denna lag ska i första hand placeras i sådana förvarlokaler som Migrationsverket ansvarar för enligt 11 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716). För behandlingen av en utlänning som placerats i verkets förvarlokaler gäller bestämmelserna om Migrationsverkets behandling av förvarstagna i 11 kap. utlänningslagen.

För behandlingen av en utlänning som placerats i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest gäller *häkteslagen (2010:000)* i tillämpliga delar. Utlänningen ska, utöver vad som följer av nämnda lag, beviljas de lättnader och förmåner som kan medges med hänsyn till ordningen och säkerheten inom anstalten, häktet eller arresten.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

¹ Senaste lydelse 2009:1545.

13 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård

Häri genom föreskrivs att 8 § lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §²

Vid slutet rättspsykiatrisk vård enligt denna lag gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 18–24 §§ lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.

I fråga om den som är anhållen, häktad eller intagen i eller ska förpassas till kriminalvårdsanstalt får Kriminalvården i särskilda fall, om det behövs från ordnings- eller säkerhetssynpunkt, besluta om särskilda inskränkningar i rätten att ta emot eller skicka försändelser, att ta emot besök eller att *samtala i telefon* med utomstående. I fråga om den som är intagen i eller ska förpassas till ett särskilt ungdomshem till följd av en dom på slutet ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken får Statens institutionsstyrelse fatta motsvarande beslut. *Brev* som avses i 9 § första stycket första meningen lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. från den som är häktad eller anhållen, *brev* som avses i 25 § första meningen lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt från den som är intagen liksom *brev* som avses i 19 § andra stycket lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga ska dock alltid vidarebefordras utan föregående granskning.

I fråga om den som ges rättspsykiatrisk vård efter beslut av domstol eller som är intagen i kriminalvårdsanstalt får regeringen

I fråga om den som är anhållen, häktad eller intagen i eller ska förpassas till kriminalvårdsanstalt får Kriminalvården i särskilda fall, om det behövs från ordnings- eller säkerhetssynpunkt, besluta om särskilda inskränkningar i rätten att ta emot eller skicka försändelser, att ta emot besök eller att *stå i förbindelse* med utomstående *genom elektronisk kommunikation*. I fråga om den som är intagen i eller ska förpassas till ett särskilt ungdomshem till följd av en dom på slutet ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken får Statens institutionsstyrelse fatta motsvarande beslut. *Försändelser* som avses i 3 kap. 6 § häkteslagen (2010:000) från den som är häktad eller anhållen, *försändelser* som avses i 7 kap. 6 § fängelselagen (2010:000) från den som är intagen liksom *brev* som avses i 19 § andra stycket lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga ska dock alltid vidarebefordras utan föregående granskning.

I fråga om den som ges rättspsykiatrisk vård efter beslut av domstol eller som är intagen i kriminalvårdsanstalt får regeringen

¹ Senaste lydelse 2008:416.

i särskilda fall, om det behövs med hänsyn till rikets säkerhet eller till risken för att denne under vistelsen på sjukvårdsinrättningen medverkar till terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, besluta om särskilda inskränkningar i rätten att ta emot eller skicka försändelser, ta emot besök eller *samtala i telefon* med utomstående.

i särskilda fall, om det behövs med hänsyn till rikets säkerhet eller till risken för att denne under vistelsen på sjukvårdsinrättningen medverkar till terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, besluta om särskilda inskränkningar i rätten att ta emot eller skicka försändelser, ta emot besök eller *stå i förbindelse* med utomstående *genom elektronisk kommunikation*.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

14 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Den som är häktad och *skall* genomgå rättspsykiatrisk undersökning *skall* utan dröjsmål och senast inom sju dagar från det att beslutet om undersökning kom in till undersökningsenheten föras över till denna. Sedan den rättspsykiatriska undersökningen har avslutats, *skall* den misstänkte, om han är i behov av psykiatrisk tvångsvård eller annan vård som inte lämpligen kan ges på häktet, föras över till enhet inom hälso- och sjukvården. I annat fall *skall* han föras tillbaka till häktet.

Den som är häktad och *ska* genomgå rättspsykiatrisk undersökning *ska* utan dröjsmål och senast inom sju dagar från det att beslutet om undersökning kom in till undersökningsenheten föras över till denna. Sedan den rättspsykiatriska undersökningen har avslutats, *ska* den misstänkte, om han *eller hon* är i behov av psykiatrisk tvångsvård eller annan vård som inte lämpligen kan ges på häktet, föras över till enhet inom hälso- och sjukvården. I annat fall *ska* han *eller hon* föras tillbaka till häktet.

Om det finns särskilda skäl, får dock en rättspsykiatrisk undersökning beträffande den som är häktad utföras i häktet. Beslut om detta meddelas av Kriminalvården.

För behandlingen av den som är häktad och genomgår rättspsykiatrisk undersökning finns bestämmelser i *lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.* och i *lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.*

För behandlingen av den som är häktad och genomgår rättspsykiatrisk undersökning finns bestämmelser i *häkteslagen (2010:000)* och i *lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

¹ Senaste lydelse 2005:979.

15 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §¹

Övervakningsnämndens beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte annat förordnas.

Den dömden får hos *Kriminalvårdsnämnden* överklaga ett beslut som fattats av en övervakningsnämnd enligt denna lag.

Kriminalvårdsnämndens beslut får inte överklagas.

Den dömden får hos *allmän förvaltningsdomstol* överklaga ett beslut som fattats av en övervakningsnämnd enligt denna lag. *Övervakningsnämnden ska inte vara part i domstolen.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

¹ Senaste lydelse 1996:784.

16 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård

Härigenom föreskrivs att 11 a § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård¹ ska upphöra att gälla vid utgången av mars 2011.

¹ Senaste lydelse 2005:489.

17 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:353) om
rättspsykiatriskt forskningsregister

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1999:353) om rättspsykiatriskt forskningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

För varje person som har dömts till fängelse får, när verkställigheten helt eller delvis har skett enligt *lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt*, uppgifter registreras om när verkställigheten har påbörjats respektive avslutats samt när villkorlig frigivning och avbrott i verkställigheten har skett.

För varje person som har dömts till fängelse får, när verkställigheten helt eller delvis har skett enligt *fängelselagen (2010:000)*, uppgifter registreras om när verkställigheten har påbörjats respektive avslutats samt när villkorlig frigivning och avbrott i verkställigheten har skett.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

18 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

2 §

En utlänning som hålls i förvar enligt denna lag *skall* vistas i lokaler som har ordnats särskilt för detta ändamål. Migrationsverket har ansvaret för sådana lokaler.

Migrationsverket har ansvaret för utlännings- och tillsynen av en utlänning som hålls i förvar.

För behandlingen av en utlänning som enligt 10 kap. 20 § placerats i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest gäller *lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.* i tillämpliga delar. Utlänningen *skall*, utöver vad som följer av nämnda lag, beviljas de lättnader och förmåner som kan medges med hänsyn till ordningen och säkerheten inom anstalten, häktet eller arresten.

En utlänning som hålls i förvar enligt denna lag *ska* vistas i lokaler som har ordnats särskilt för detta ändamål. Migrationsverket har ansvaret för sådana lokaler.

behandlingen och tillsynen av en utlänning som hålls i förvar.

För behandlingen av en utlänning som enligt 10 kap. 20 § placerats i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest gäller *häkteslagen (2010:000)* i tillämpliga delar. Utlänningen *ska*, utöver vad som följer av nämnda lag, beviljas de lättnader och förmåner som kan medges med hänsyn till ordningen och säkerheten inom anstalten, häktet eller arresten.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

19 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 35 kap. 15 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 kap.

15 §

Sekretess gäller inom kriminalvården för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men eller att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut av Kriminalvården, *Kriminalvårdsnämnden*, en övervakningsnämnd *eller* en övervakningsnämnd. *Sekretessen gäller inte beslut av Kriminalvården eller en övervakningsnämnd.*
och inte heller annat beslut i ett kriminalvårdsärende enligt brottsbalken eller lagstiftningen om kriminalvård i anstalt.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

BILAGA 3

Reservanternas lagförslag

Reservation 14

Förslaget till fängelselag

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

7 kap.

2 §

Ett besök får, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, kontrolleras genom att

1. personal övervakar besöket, *eller*
2. *besöket äger rum i ett besöksrum som är så utformat att det omöjliggör att föremål överlämnas.*

Ett besök får, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, kontrolleras genom att personal övervakar besöket.

Ett besök av en advokat som biträder den intagne i en rättslig angelägenhet får kontrolleras endast om advokaten eller den intagne begär det.

BILAGA 4

Reservanternas lagförslag

Reservation 15

Förslaget till fängelselag

*Regeringens förslag**Reservanternas förslag***10 kap.**

1 §

En intagen får, för att underlätta hans eller hennes anpassning i samhället, beviljas tillstånd att vistas utanför anstalt för viss kort tid (permission) om

1. *minst en fjärdedel av strafftiden, dock minst två månader, har avtjänats, och*

2. *det inte finns en påtaglig risk för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköta sig.*

För en intagen som avtjänar ett livstidsstraff ska tiden enligt första stycket 1 bestämmas som om strafftiden är arton år.

Om det finns särskilda skäl får permission beviljas trots att den tid som avses i första stycket 1 inte förflutit.

En intagen får, för att underlätta hans eller hennes anpassning i samhället, beviljas tillstånd att vistas utanför anstalt för viss kort tid (permission) om det inte finns en påtaglig risk för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköta sig.

BILAGA 5

Reservanternas lagförslag

Reservation 14

Förslaget till häkteslag

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

3 kap.

2 §

Ett besök får, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, kontrolleras genom att

1. personal övervakar besöket, eller

2. besöket äger rum i ett besöksrum som är så utformat att det omöjliggör att föremål överlämnas.

Ett besök får, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, kontrolleras genom att personal övervakar besöket.